

බ්‍රී සිරිතේ පළමු වසර

අපේ පංතියේ බුද්ධ ධර්මය විෂයය උගන්වන්නේ ඩම්මිකා ගුරුතුමියයි. පාඩම ඇරැකිමට පෙර ලමුන් සමග සූහද ව වචන කිහිපයක් කතා කිරීම ඇගේ සිරිතයි. එක් දිනක් එලස පාඩම අරඹදී සුලෝචනා ප්‍රශ්නයක් ඇසුවා ය. “ගුරුතුමියනි, අපි පොහොය දච්චේ ආච්චිලාගේ ගෙදර ගියා. ආච්චි අපිව පළ පන්සලට එකතුකරගෙන ගියා. ගිහින් බෝධීන් වහන්සේට වදිනකාට අපි නොකියන ගාරාවක් කියා ආච්චි වැන්දා. මම ඒ ගාරාව මොකක් ද කියලා ඇශ්චුවා ම සත්සති වන්දනා ගාරාව බව කියාදුන්නා. ඒ ගාරාව මම කියන්න දු” සි ඇය ඇසු විට පිළිතුරු දුන් ගුරුතුමිය සුලෝචනා ඉදිරියට කැඳවා පන්තියට ම ඇසෙන සේ එම ගාරාව කියන්නැයි පැවසුවා ය. ඇය ගායනා කළ ගාරාව මෙයයි:

පයිමං බෝධී පල්ලංකං	- දුතියං ව අනිමිමිසං
තතියං වංකමණං සේවියං	- වතුත්ථං රතනාසරං
පංචමං අජපාලංව	- මුවලින්දේන ජටියමං.
සත්තමං රාජායතනං	- වන්දේතං මුනි සේවිතං

මෙම ගාරාව අසා සිටි ගුරුතුමිය බොහෝම භොඳයි කියා අගය කළා ය. “එහෙනම් අද මම මේ ගාරාවෙන් කියවෙන්නේ මොකක් ද කියලා පහදා දෙන්නම්” කියා බුදුරජාණන් වහන්සේ සත්සතිය ගත කළ ආකාරයත් ඉන් පසු සිදුවීම් ආදියත් පිළිබඳ ඉතා දීර්ස විස්තරයක් කළා ය; සත් සතිය හා සත් සතියේ සිදුවීම් වගුවකට ද ඇතුළත් කොට දැක්වුවා ය; එම වගුව හා විස්තරය ලිපියක් ලෙස සකස් කරගෙන එන ලෙස සුලෝචනාට ම පැවරුවා ය. ඇය පිළියෙල කළ එම වගුව හා පසු සිදුවීම් මෙසේ ය.

අප බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වෙසක් පුර පසලාස්වක පොහො දින සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වූ සේක. ඉන් පසු සති හතක් ජය ශ්‍රී මහා බෝධින් වහන්සේ ඇසුරු කරමින් ගත කළ සේක. එම සත් සතිය තුළ වැඩ සිටි ස්ථාන හා එම කාලය තුළ සිදු වූ අසිරිමත් සිදුවීම් මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

සතිය	වැඩ සිටි ස්ථානය	සිදු වූ වැදගත් කාරණා
පළමු වන සතිය	ජය ශ්‍රී මහා බෝධින් වහන්සේ මුල	මෙම සතියේ දී පටිච්ච සමුප්පාදය අනුලෝච්ච පටිලෝච්ච වශයෙන් හා පටිලෝච්ච අනුලෝච්ච වශයෙන් මෙනෙහි කිරීම. දෙවියන්ගේ සැක දුරු කිරීම පිළිස යමක මහා ප්‍රාතිභාරයය පැමි.
දෙවන සතිය	ජය ශ්‍රී මහා බෝධින් වහන්සේට ර්සාන දිගින්	අනිමිස ලෝචන පුරාව පැවැත්වීම හෙවත් සතියක් ඇස්පිය නොහොතා බෝධින් වහන්සේ දෙස බලා සිටීම.
තෙවන සතිය	බෝධි මුලය හා අනිමිස ලෝචන පුරාව කළ ස්ථානය අතර	සක්මන් කිරීම (රැවන් සක්මනා)
සිව වන සතිය	බෝධින් වහන්සේට වයඹ දිගින් රැවන්ගෙහි	අහිඛරමය මෙනෙහි කිරීම. මෙහි දී බුද්ධ ගරිරයෙන් බුදුරස් විහිදෙන්නට පටන් ගත්තේ ය.
පස් වන සතිය	අජපාල තුරගරුක මුල	හුහුංක ජාතික බමුණෙකු පැමිණීම සහ ඔහුට සැබැඳු බමුණෙකුගේ ලක්ෂණ කියා දීම. මාර දිවා පුත්‍රයාගේ පැමිණීම. තණ්ඩා, රත්මී, රගා යන මාර දුවරුන් පැමිණීම. තමන් වහන්සේට ගුරුවරයෙකු නොමැති නිසා ධර්මය ගුරු තන්හි තබා ගැනීමට තීරණය කිරීම.
හය වන සතිය	මිදේල්ල ගස මුල	මහා සුළුගක් සමග වර්ෂාවක් ඇතිවීම හා එම වර්ෂාවෙන් බුදුරදුන් ආරක්ෂා කිරීමට මුවලින්ද නා රජු ඉදිරිපත් වීම.
සත් වන සතිය	කිරිපු රුක මුල (රාජායතනය)	සමාජත්ති සුවයෙන් වැඩ සිටීම.

ඉහත සඳහන් පරිදි සත් සතිය ගත කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මුව දේශ්වනය කර කිරීපලු රැක මුල වැඩ සිටි අතර තපස්සු හල්ලුක නම් වෙළඳ දෙබැයේ පැමිණ අත්සුණු හා මීපිඩු පුජා කළහ. ඔවුන්ට පුජා පැවැත්වීමට සුදුසු පුජනීය වස්තුවක් ඉල්ලු විට කේග ධාතු ස්වල්පයක් දුන් සේක. බුදුන් හා දහම් සරණ ගිය පළමු (දේවාචික) උපාසකවරුන් ලෙස හැඳින්වෙන්නේ ද මේ තපස්සු හල්ලුක දෙදෙනායි.

කේතිනි බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණී සහම්පතී මහා බ්‍රහ්මයා ලෝකයාට ධර්මය දේශනා කරන ලෙස ආරාධනා කළේ ය. ඒ අනුව පළමු ධර්ම දේශනය කළ යුත්තේ කවරෙකුට ද සි කියා විමසා බැලීමේ දී ආලාර කාලාම හා උද්දකරාමපුත්ත සිහිපත් වුණි. එහෙත් ඒ වන විට ඔවුන් මියගොස් තිබුණි. එනිසා තමන් වහන්සේ දුෂ්කර කියා කරන කාලයේ උපස්ථාන කළ පස්වග තවුසන්ට දහම් දෙසීමට සිතා බරණැස ඉසිපතනය කරා වැඩිම කිරීමට පිටත් වූහ. මේ වඩින අතරමග දී උපක නම් ආර්ථිකයෙකු හමුවිය. ඔහු බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් “මබේ ගාස්තාවරයා කවරෙක් ද? මබ රුවී කරන ධර්මය කුමක් ද?” සි විමසි ය. “සියලු දුක් ඉක්මවා ගිය සියල්ල අවබෝධ කළ සියල්ලේ නොඅැලුණ නිවන් පසක් කළ මම මගේ ආචාරයවරයා ලෙස

කවරෙකු දක්වන්නේම ද? මට ගුරුවරයෙකු තැත. සමානයෙකු ද තැත. මම රහත් වෙමි. නිරැත්තර වූ ගාස්තාවරයා වෙමි. සම්මා සම්බුදු වෙමි. දමිසක් පැවැත්වීමට කසීරට බරණැස් නුවරට යමි,”යි බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දුන්හ. ඉන් පසු උපක තෙමේ “මබ අනන්ත ජ්නදු?”යි බුදුරඳුන්ගෙන් විමසී ය. සියලු කෙලෙස් පරදවා නිවන් පසක් කළ තමා ජ්න යැයි හැඳින්වීය හැකි බවට බුදුරඳුන්ගෙන් උපකට පිළිතුරු ලැබේණ. උපක “එය එසේත් විය හැකියැ,”යි හිස සලා පිටත් විය.

බරණැස් ඉසිපතනයට වැඩිම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ කොණ්ඩ්ස්, වප්ප, හද්දිය, මහානාම, අස්සල් යන පස්වග මහණුන්ට දමිසක් පැවතුම් සූත්‍රය දේශනා කළහ. ඒ ඇසළ පුර පසලාස්වක පොහෝ දිනකයි. එම දේශනාව අසා පළමු ව කොණ්ඩ්ස් තාපසතුමා ද පසු ව අනෙක් සිවි දෙනා ද සේවන් වූ අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන් ඒහි හික්බු හාවයෙන් පැවිදි කළ සේක. පසු ව දේශනා කළ අනන්ත ලක්ඛන සුතු දේශනාව අසා උන් වහන්සේලා රහත් වූහ.

බරණැස් සිටුතුමා මහා ධනවතෙකි; සුබෝපහෝගි ජ්විතයක් ගෙවූ කෙනෙකි. එතුමාට යස තම් තරුණ පුතෙක් සිටියේ ය. හෙතෙම සැප සම්පත් පිළිබඳ කළකිරී ජ්විතයේ සැනසිල්ල සොයමින් දිනක් උදාසන නිවසින් පිටත් විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණී ඔහුට උන් වහන්සේ විසින් ධර්මය දේශනා කරන ලදී. හෙතෙම සේවන් විය. නිවසෙහි නොසිටි තම පුතු සොයමින් යස කුල පුතුයාගේ පියා පැමිණියේ ද බුදුරඳුන් වෙතයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ බරණැස් සිටුතුමාට පුතු නොපෙනීමට අධිෂ්ථාන කළහ. පසු ව පියාට ධර්මය දේශනා කළ සේක. හෙතෙම තෙරුවන ම සරණ ගිය පළමු උපාසකයා බවට පත්විය. ධර්ම දේශනාව අවසානයේ පියා සේවන් වූ අතර ඒ අසල සිටි යස කුල පුතුයා ද ඒ ධර්ම දේශනාව අසා සිට රහත් එලයට පත්විය. ඉන් පසු බුදුරජාණන් වහන්සේ යස කුල පුතුයා පෙනී සිටීමට සලස්වා ඒහි හික්බු හාවයෙන් පැවිදි කළ සේක. බරණැස් සිටුතුමා තම පුතුට හා බුදුරජාණන් වහන්සේට දහවල් දානය සඳහා ආරාධනා කොට පිටත් විය.

දහවල් දානය සඳහා යස මහරහතන් වහන්සේ ද සමග බුදුරජාණන් වහන්සේ සිටු නිවසට වැඩිම කළ සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහුගේ ගිහි කළ බිරියටත්, මවත් ධර්මය දේශනා කළ සේක. එම දේශනාව අසා මව වූ සුජාතාව හා බිරිය තෙරුවන් සරණ ගියහ; එසේ ම සේවන් එලයෙහි ද

පිහිටියන. මේ නිසා තෙරුවන් සරණ ගිය පළමු උපාසිකාවන් වීමේ ගෞරවය ද ඔවුන්ට හිමි වෙයි.

යස කුල පුත් පැවිදි වීමේ ආරංචිය අසා ඔහුගේ හොඳ ම මිතුරන් වූ විමල, සුබාහු, පුණ්ණි, ගවම්පති යන සතර දෙනා ද එහි පැමිණියන. ඔවුහු ද බණ අසා සෝචන් වූ අතර ඒහි හික්ඛු හාවයෙන් පැවිදි උපසම්පදාව ද ලබාගත්ත්. පසු ව තවත් යහළවන් පනස්දෙනෙක් ද පැමිණ බණ අසා රහත් විම හා පැවිදි විම විශේෂත්වයකි. මේ වන විට බරණැස ඉසිපතනාරාමයේ වැඩසිටි රහත් හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ පිරිස හැට නමකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැසි කාලය අවසානයේ ඉල් පුර පසලාස්වක පොහො දින එම ග්‍රාවක පිරිස රස්කොට ධර්ම වාරිකාවේ වඩින ලෙස අනුගාසනා කළ සේක. එහි දී වැඩි දෙනෙකුට සෝචන සලසනු වස් දෙනමක් එක මග නොවඩින ලෙසන් මුල මැද අග යහපත් වූ ධර්මය ම දේශනා කරන ලෙසත්, දෙවියන් සහිත වූ මිනිසුන්ට හිත පිණිස කටයුතු කරන ලෙසත් අනුගාසනා කර ධර්ම දුත සෝචන පිටත් කළහ.

මෙම සිදුවීම්වලින් පසු බුදුරජාණන් වහන්සේ ද උරුවෙල් දනවිව බලා වැඩිම කළ අතර කාන්තාවක සොයමින් පැමිණී හද්දවග්ගිය කුමාරවරු බුදුරඳුන් හමුවුහ. ඔවුනට ද කරුණු පැහැදිලි කොට දහම් දෙසා පැවිදි කළහ. මෙසේ බුදු සසුනේ ග්‍රාවක පිරිස තවත් තිස් නමකින් වර්ධනය විය. පිළිවෙත් පිරු ඔවුහු ද සෝචන් ආදි මාරුග එලවලට පත්වුහ. එම හද්දවග්ගිය හික්ෂුන් වහන්සේලාට ද ධර්ම වාරිකාවේ වඩින ලෙස අනුගාසනා කර බුදුරජාණන් වහන්සේ උරුවෙල් දනවිව බලා වැඩිම කළ සේක.

උරුවෙල් දනවිවහි ජරිල සහෝදරයෝ තියෙනෙක් වාසය කළහ. උරුවෙල කාශ්‍යප, නදී කාශ්‍යප, ගයා කාශ්‍යප යනු ඒ තියෙනායි. ඔවුන්ට පිළිවෙලින් පන්සියයක, තුන්සියයක හා දෙසියයක පිරිසක් සිටියන. උරුවෙල කාශ්‍යප සිය පිරිස සමග ගෙතේ ඉහළ කොටසේ වාසය කළ අතර සෝසු පිරිස ගෙතේ පහළ කොටසේ වාසය කළහ. මොවුහු ජටාධර තවුසේ ය. එබැවින් ඔවුහු ජටිලයන් යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබෙති. ඉතා මානාධික තැනැත්තෙක වූ උරුවෙල කාශ්‍යපට බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ ප්‍රාතිභාරය දක්වා ඔහුගේ මානය නැතිකොට ඔහු ඇතුළ පිරිස පැවිදි කළහ. ඔවුහු පැවිදි වීමේ දී තම ජටා ආදිය ගලවා ගෙට දුම්හ. එවා වතුරේ පාවී එනවා දුටු අනිත් සහෝදරයෝ දෙදෙනා ද අපේ අයියාට කරදිරයක් වී ඇද්ද සි බැලීමට ගෙ දිගේ ඉහළට

ගමන් කළහ. එහි දී උරුවේල කාගාප ඇතුළු පිරිස පැවිදි වී සිටිනවා දැක ඔහුගේ බාල සොහොයුරෝ ද පිරිස් සමග පැවිදි වූහ. ඒ අනුව එකතු වූ හික්ඡු පිරිස දහසක් විය. ඔවුහු සියලු දෙනා ම ධර්මාවටෝදය ලබා ගත්හ.

දුරුතු පසලොස්වක පොහො දා උදාවිය. ලෝක සත්ත්වයා වෙත පතල වූ මහා කරුණාවෙන් යුත්ත ව ලොව බලන බුදුරජාණන් වහන්සේ ලක්වැසියන්ට තමන් වහන්සේගෙන් වන ගාන්තිය දැක දුරුතු පොහො දින ලංකාවේ අද මහියංගණ වෙතත්‍යය පිහිටි ස්ථානයට අහසින් වැඩි සේක. ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු ලංකාගමනයයි. එදා මහවැලි ගග අසබඩ රස්වූ යක්ෂ ගෝත්‍රික දෙපිරිසක් සංග්‍රාමයකට සැරසුණ අවස්ථාවේ එම යුද්ධය සංස්ක්‍රාවා ධර්ම දේශනා කළ සේක. එහි දී සුමන සමන් දෙවියන් ඇතුළු පිරිස සරණ සිල්හි පිහිටුවූ සේක. සෝචන් වූ සුමන සමන් දෙවියෝ පිදීමට යමක් ඉල්ලුහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ හිස පිරිමැද කේෂ බාතු මේක් දුන් සේක. එවා තැන්පත් කොට මහියංගණ වෙතත්‍යය සැදුවූ බව සඳහන් වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එදින ම ආපසු උරුවේල් දනවිවට වැඩිම කළහ.

ඉක්බිති ව බුදුරජාණන් වහන්සේ දහසක් වූ සිය ග්‍රාවකයන් සමග රජහ නුවර සම්පයට වැඩිම කොට ගෙවූ තුනක් මැතින් වූ තල් වනයේ වැඩ සිටියහ. එහි දී බිම්බිසාර රජතුමා බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩි බව දනගෙන විශාල පිරිසක් සමග එහි පැමිණියේ ය. බණ ඇසුර රජතුමා ඇතුළු පිරිසේ සමහරු සෝචන් වූහ. සමහරු උපාසකත්වයට පත් වූහ. සෝචන් වූ පළමු රජතුමා ලෙස බිම්බිසාර රජතුමා හැඳින්විය හැකි ය.

බිම්බිසාර රජතුමා තමා මගධයේ රජවීමත්, තම රටට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩිම කරවා ගැනීමත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇසුරු කිරීමත්, උන් වහන්සේගෙන් බණ ඇසීමත්, එම ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමත් යන බලාපොරොත්තු පහක් ඇති ව සිටි බවත් ඒ පහ ම ඉටු වී ඇති බවත් පවසා පසු දා දානයට ආරාධනා කළේ ය.

දානයට වැඩිම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේට බිම්බිසාර රජ විසින් වේළවනාරාමය පූජාකරන ලදී. එය බුදු සසුනේ පළමු ආරාම පූජාවයි. එම පූජාවෙන් අනතුරුව රජතුමාගෙන් පින් බලාපොරොත්තු වූ යුති පේශ්ත පිරිසක් නිමිතිකොට ඔවුන්ට පින් අනුමෙයිදත් කිරීමේ වැදගත්කම පෙන්වා දෙමින් තිරෝකුඩිස් සූත්‍ර දේශනාව සිදුකරන ලදී.

සංජය යනු පිරිවැල්යෙකි. ඔහු සම්පයෙහි විශාල සිසු පිරිසක් සිටි බව සඳහන් වේ. එයින් කෝලිත හා උපතිස්ස බුදු සපුනෙහි පැවිදි වීම විශේෂ සිදුවීමකි. උපතිස්ස කෝලිත දෙදෙනා සපුන්ගත වූයේ සැරියුත් හා මුගලන් යන තම්වලිනි. මේ වන විට බුදු සපුනෙහි හික්ෂු ග්‍රාවකයේ එක්දහස් දෙසිය පනස් තමක් වූහ. බුද්ධන්වයෙන් වසරකට පසු ප්‍රථම සංස සන්නිපාතය නම් වූ මහ සග සමුළුව පවත්වන ලද්දේ උන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙනි. එහි දී සැරියුත් මුගලන් මාහිමිවරුන්ට අග තනතුරු පිරිනැමීමත් ඕවාද ප්‍රාතිමෝක්ෂය දේශනා කිරීමත් සිදුවිය.

සිදුහත් කුමරු ගිහි සැප අන්හැර ගිය දා පටන් සුද්ධේද්ධන රජතුමා රහස්‍යගත දුත්තයන් යවමින් තොරතුරු සෙවීම සිදුකළේ ය. තම පුතු බුදු පදවිය ලබා රජගහ තුවර සිටින බව දැනගෙන සිටි රජතුමා බුදුරජාණන් වහන්සේ තම රාජධානිය වූ කිහිප්පාවත් පුරයට වැඩමවාගෙන එන ලෙස දන්වා ඇමැතියෙකු සමග දහසක රාජපුරුෂ කණ්ඩායමක් පිටත් කළේ ය. හැට යොදුනක් ගමන් කොට වේෂවනාරාමයට ලිඛා වූ ඔවුහු බුදුරඳුන්ගෙන් දහම් අසා රහත් ව පැවිදි බව ද ලබාගත්හ. පැමිණි කාරණය මග හැරිණ. රජතුමා තවත් දහසක කණ්ඩායමක් ඇමැතිවරයෙකු සමග පිටත් කළේ ය. එම පිරිස ද බණ අසා පැවිදි වූහ. මේ ආකාරයට කණ්ඩායම් නවයක් ම යැවු නමුත් පිය රජුගේ ආරාධනාව බුදුරජාණන් වහන්සේට තොලැබේණි.

අවසානයේ දී බෝසතාණන් වහන්සේ උපන් දිනයේ ම උපන් කාලීදායි තම් ඇමැතියා කැඳවු සුදාවුන් රජතෙමේ මේ කාර්යය ඉටු කිරීමට ඔබට පුළුවන් ද යි ඇසි ය. ඉතා දක්ෂ ඇමැතිවරයෙකු වූ ඔහු කළින් අයට සිදුවූ දෙය හොඳින් ම දැන සිටියේ ය. "රජතමනි, මට පැවිදි වීමට අවසර දෙන්නේ තම් මම ඒ දේ ඉටුකරමි"යි හෙතෙම පැවසි ය. රජු පැවිදි වීමට අවසර දුන් අතර ඔහු ද දහසක පිරිසක් සමග ගොස් බණ අසා පැවිදි වී ධර්මාවබෝධය ලබාගත්තේ ය. එහෙත් තමා පැමිණි කාරණය අමතක තො කළේ ය.

මැදින් පුර පසලොස්වක පොහොය ලැගාවෙත් ම කාලීදායි රහතන් වහන්සේ තමාගේ අහිලායය බුදුරජාණන් වහන්සේට දැන්වීමට තීරණය කළහ. බුදුරඳන් වෙත වැඩිම කළ උන් වහන්සේ රජගහනුවර සිට කිහිල්වත් පුරට යන මාර්ගය පිළිබඳ ඉතා විවිතු වර්ණනාවක් ඉදිරිපත් කළහ. එය ගාලා හැටකින් යුක්ත වූවකි. යොදුන් හැටක් පමණ වූ මෙම මාර්ග වර්ණනාව සිදු කළ උන් වහන්සේ පිය රජු ඇතුළ යුතින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තුවෙන් සිටින බවත් ඒ සඳහා වැඩිම්වීමට මෙය ඉතා ම හොඳ කාලයක් බවත් පැවසුහ. කිහිල්වත්පුර ගමනින් සිදුවන යහපත දුටු බුදුරජාණන් වහන්සේ එම ඉල්ලීම පිළිගත්හ. ඒ වන විට ගාසනයේ වැඩ සිටි රහතන් වහන්සේලා පිරිස විසි එක් දහස් තුන්සිය පණස්පස් නමකි. මේ පිරිසෙන් කිහිල්වත් තුවරින් පැමිණ පැවිදි වූ රහතන් වහන්සේලා දස දහසක් හිමිවරු ද අංග මගධ දෙරවීන් පැවිදි වූ දස දහසක් ද වශයෙන් විසි දහසක් ස්වාමීන් වහන්සේලාට තම කිහිල්වත්පුර ගමන සඳහා සූදානම් වන ලෙස දැන්වුහ. විසි දහසක් රහතන් වහන්සේලා පිරිවරාගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මැදින් පුර පසලොස්වක පොහො දා රජගහ තුවරින් පිටත් වූ අතර වෙසක් පුර පසලොස්වක පොහො දා කිහිල්වත් පුරයට ලගා වූහ.

සාරාංශය

වෙසක් පුර පසලොස්වක පොහො දා බුද්ධත්වයට පත් ඇප බුදුපියාණන් වහන්සේ සති හතක් බෝධීන් වහන්සේ ඇසුරැ කරමින් වැඩ සිටියන. ඉන් පසු බරණැස ඉසිපතනයට වැඩමවා පස්වග තුවුසන්ට දහම දෙසීමත් ඔවුන් පැවිදී උපසම්පදා කිරීමත් සමගින් හික්ෂු සමාජය ආරම්භ විය. එසේ පස්දනෙනුගෙන් යුත්ත ව ඇරූණු බුදු සසුනේ රහතන් වහන්සේලා ප්‍රමාණය වසරක් වන විට විසි දහස ඉක්මවීම විශේෂත්වයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රී සද්ධරුමය මෙතරම ඉක්මනින් ජනත්‍යය විමෙන් පෙනී යන්නේ එදා මිනිසුන්ට තිබු ධරුමයේ අවශ්‍යතාවයි.

ක්‍රියාකාරකම

1. සත් සතිය වන්දනා කරන ගාර්ව කට පාඩමින් කියන්න.
2. පුරුම සංස සම්මේලනයට සහභාගි වූ රහතන් වහන්සේලා ගණන එක්දහස් දෙසීය පනස් නමක් වූයේ කෙසේ ද යි පැහැදිලි කරන්න.
3. මෙම පාඩමෙහි ඇතුළත් සිද්ධිවලින් ප්‍රකට වන බුද්ධ වරිතයෙහි සුවිශේෂී ලක්ෂණ පහක් හඳුන්වා දෙමින් ජේදයක් ලියන්න.

පැවරුම

සත් සතියෙහි ඔබ සිත් ගත් එක් සතියක් විතුයට තගන්න.

ප්‍රභු තුවට

අංගාරීනේදානි දුමා හදන්තේ
එලෙළේසිනේ ජදනා විජ්පහාය
තේ අව්විමන්තෝ ව පහාසයන්ති
සමයෝ මහාවේර හගිරථානා

(කාලීදාය තෙරුන්ගේ මාර්ග වර්ණනාවෙන්)

ස්වාමීනි, දැන් වංක්ෂයෝ ගිනි අගුරු වැනි රතු පැහැති මල් දුළු ඇත්තේ
පරණ කොළ වැට් එල දරන කාලයට පැමිණියෝ වෙත්. ඒ වංක්ෂයෝ
ගිනි දැල් ජේ බබළත්. මහා විරයන් වහන්ස, හගිරථ පරමිපරාවේ අයට
(ශාක්ෂයන්ට) අනුග්‍රහ පිණිස වැඩම කරන්නට දැන් සුදුසු කාලයයි.

බදු සිරිත අනුව යම් අසරණයන්ට සරණ වෙමු

මෙලොව සියල්ලේ ම සතුවින් ජ්‍යෙෂ්ඨ වීමට කැමැති වෙති. කරදර, බාධක, අවහිර සිය ජ්‍යෙෂ්ඨවලට එළඹෙනු දැකීමට කිසිවෙක් අපේක්ෂා නොකරනි. එහෙත් එවැනි අනපේක්ෂිත විපත් අප කරා පැමිණීම කිසිවෙකුටත් වැළැක්විය නොහැකි ය. අපට ස්වභාව ධර්මයට එරෙහි ව යා නොහැකි විම ඊට හේතුවයි. අපට බාධක, අවහිර හා විපත්වලට මූහුණ දීමට සිදු වන බව අප අවබෝධ කර ගන්නා කළ එවැනි විපත්වලට මූහුණ පා සිරිත අයට උදුවූ-උපකාර කිරීමට අපේ සිත් පෙළඹෙනු ඇත. අසරණ වූ අයට කරුණාව දැක්වීම අපේ යුතුකමක් මෙන් ම වගකීමක් ද වේ.

අසරණයින්ට හා ගිලකුන්ට පිහිට වීම සම්බන්ධයෙන් මහයු ආදර්ශ රසක් බුදු සිරිත ඇසුරින් අපට උගත හැකි ය. පන්සාලිස් වසක් බුදු සිරිත තුළ උන් වහන්සේගේ මහා කරුණාවට ලක් වී පිහිට ලැබූ පිරිස අපමණ ය. දුකකට කරදරයකට විපතකට පත් වූ විට හෝ එවැන්නකු ගැන ද්‍රාන්ත් විට හෝ ඔහු එම දුකින්, කරදරයෙන්, විපතින් මුදවා ගැනීමට උන් වහන්සේ නොපැතිල ව ඉදිරිපත් වූ සේක. එහි දී උන් වහන්සේ නැදු හිතවත්කම් ආදි කිසිවෙක් සැලකිල්ලට නොගත් සේක. උන් වහන්සේ සැලකිල්ලට ගත්තේ පුද්ගලයා පත් වී ඇති අසරණ හාවය පමණි. කරුණාවෙන් සිසිල් වූ හදවතක් උන් වහන්සේට තිබුණි. අලුයම පිබිදී කුලුණුබර හඳින් ලොව දෙස බලන උන් වහන්සේගේ බුදු ඇසට ලක් වූ දැක්විතයන් බොහෝ දෙනෙකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේ අසරණයින්ට පිහිට වූ අවස්ථා රාඛියක් දක්නට ලැබේ. එම අවස්ථා කිහිපයක් කෙටියෙන් විමසා බලමු.

අසරණ මහලු පියෙක්

සැවැත් නුවර මහ ජනයා එක්රස් ව සිටි ගාලාවක හඳිසියේ නොසන්සුන්කාරී ස්වභාවයක් හට ගැනුණි. කිසි යම් පිරිසක් දොස් පරෝස් බස් තෙපළමින් තවත් පිරිසකට පහර දීමට ද සැරසෙන ස්වරූපයක් දක්නට ලැබුණි. පසු ව විමසා බැලීමේ දී පැහැදිලි වූයේ එක ම පවුලේ දරුවන් සිවු දෙනෙකුට එරහි ව රස් ව සිටින්නන්ගේ විරෝධතාව එල්ල වී තිබු බව ය. විරෝධතාව පිටුපස සියලු දෙනාගේ අවධානයට යොමු විය යුතු වැදගත් සිදුවීමක් තිබුණි. එය අනුවේදනීය ප්‍රච්චතකි.

එක්තරා තරුණ පියෙකුට දරුවෝ සිවු දෙනෙක් සිටියන. කුඩා කළ ඔහු එම දරුවන් සිවු දෙනාට හොඳින් සිප් සතර උගන්වා සුදුසු කළ ආවාහ කටයුතු ද සිදු කොට තමා සතු දෙනය ද දරුවන්ට සමස් බෙදා දුන් ගුණරුකු අයෙකි. එහෙත් පසු කළේ දී එම දරුවන් කළගුණ අමතක කොට සිය පියා රක බලා ගැනීම උපායයිලි ව ප්‍රතික්ෂේප කළන. කිසිවෙකුගේ පිහිට නොලබා සැරයටියට පමණක් හිමිකම් කියමින් එම පියා අවසානයේ මහමගට බැස ඉංගාගානේ යමින් සිටිය දී අහඹු ලෙස ජේතවනාරාමයට පැමිණියේ ය. මොහුගේ අසරණ බව මැනැවින් වටහා ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙළඳී ගුණ නොදත් දරුවන් සිවි දෙනාගේ අකාරුණීක භාවය මැනැවින් හෙළි වන ගාරා කිහිපයක් ඔහුට කියා දුන් සේක. අසරණ පියතෙමේ එම ගාරා පාඩම් කොට දරුවන් සිවි දෙනා පැමිණ සිටි ප්‍රසිද්ධ වේදිකාවක ප්‍රකාශ කළේ ය. කෙළඳී ගුණ අමතක කොට ආත්මාරාකාම් හැඟීමෙන් ක්‍රියා කළ දරුවන් සිවි දෙනාගේ සැබැං තතු දත් මහ ජනතාව ඔවුන් කෙරෙහි සිය ප්‍රසාදය පළ කිරීම ඉහත සඳහන් සිදු වීමට පසුවීම විය. මහජනතාව ඉදිරියේ පියාගෙන් සමාව ගත් දරුවෝ පියා කැඳවාගෙන ගොස් මැනැවින් රක බලා ගත්හ. අසරණ භාවයට පත් ව සැරයටියේ පිහිට පමණක් ලද පියාට අවසානයේ පිහිට වූයේ ලොවිතරා බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

වරදට හසු වූ තිවැරදි ගොවියෙක්

දිනක් උදාසන සිය කුණුරේ සී සාමින් සිටි ගොවි මහතකු අනපේක්ෂිත පරිදි රාජ පුරුෂයින් විසින් රැගෙන යන්නට යෙදුණි. සොරකමකට වරදකරුවකු ලෙස මෙම ගොවි මහතා හසුවන්නේ තමා නොකළ වරදකට ය. සොර මූලක් පෙර දින රාත්‍රියේ තිවසක් බිඳ පැහැර ගත් වස්තුව අතර තිබුණු මසුරන් දහසක පසුම්බියක්, අතපසු වීමකින් මෙම ස්ථානයේ හැරදමා ගොස් තිබුණි.

රාජ පුරුෂයේ අහිංසක ගොවියා සොරකම සම්බන්ධයෙන් සැක කර දඩුවම් ලබා දීම පිණිස රගෙන ගියහ. රාජ පුරුෂයින්ගේ අත්අඩංගුවට පත් ව මර බියෙන් සිටි මෙම ගොවි මහතාට, උදාසන කුණුරට පැමිණ සි සැමෙහි නිරත වන අවස්ථාවේ අසල මාර්ගයේ පිඩු සිගා වැඩිය බුදුරදුන්, “ආනන්දය, සර්පයා දුටුවා ද” යනුවෙන් අනද හිමියන් ඇමතු ආකාරයත් “දිටිම් ස්වාමීනි” යනුවෙන් පෙරලා අනද හිමියන් පැවසු ආකාරයත් සිහිපත් විය. අනජේක්ෂිත ව මූහුණ දුන් විපත නිසා සිහිවිකල් වන තරමට ම බියපත් ව සිටි හෙතෙම “ආනන්ද සර්පයා දුටුවා ද” “දිටිම් ස්වාමීනි, සර්පයා දිටිම් ස්වාමීනි,” යනුවෙන් නිරන්තරයෙන් පුනරුච්චාරණය කරන්නට විය. වික්ෂිප්ත හාවයට පත් රාජ පුරුෂයේ මොහු රජතුමා හමුවට ඉදිරිපත් කළහ. අනතුරුව බුදුරදුන් හමු වූ රජුට සියලු කරුණු අනාවරණය කර ගැනීමට හැකි විය. ගොවි මහතාට නිධහස ලැබුණි. නොකළ වරදකට හසු වී මරණයට නියම වී සිටි ඔහුට ජ්වත් වීමේ හාගාසය උදා වූයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ උපායකීලි ව ඔහුට පිහිට වූ නිසා ය.

සෝජාක

සෝජාක කුඩා දරුවෙකි. දිනක් එක් රාත්‍රියක ඔහුට බියකරු අත්දුකීමකට මූහුණ දීමට සිදුවිය. අවට පාල පරිසරයේ අන්ධකාරය පැතිර ඇත. අමුසොහානේ තැන තැන දමා ගිය මළ සිරුරුවල කොටස් ආහාරයට ගැනීමට පැමිණ සිටි සතුන්ගේ බියකරු හඩ වරින් වර ඇසේ. සෝජාක මළ මිනියකට බැඳ දමා ඇත. මර බිය, වේදනාව හා කුසගින්න ඔහු ඉතා අසරණ තත්ත්වයට පත් කළේ ය. මෙම අවසනාවන්ත අත්දුකීමට ඔහුට මූහුණ දීමට සිදු වූයේ තම සුළු පියා නිසාවෙනි.

සෝජාකගේ පියා මිය ගිය පසු මව වෙනත් විවාහයක් සිදු කර ගත්තා ය. එතැන් පටන් සෝජාකට සුඩා පියාගේ විවිධ තාචින පිළිබඳවලට මූහුණ දෙන්නට සිදු විය. දිනක් ඔහු මල්ලි සමග රණ්ඩුවක් ඇති කර ගත්තේ ය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ කුරිරු දඩුවමකි. බාජ්පා ඔහු රගෙන ගොස් මෙසේ අමු සොහානක මළ මිනියකට ගැට ගසන්නේ මරණයට පත් කිරීමේ වේතනාවෙනි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම කුඩා දරුවා කෙරෙහි මහා කරුණාවෙන් අමුසොහානට වැඩිම කොට ඔහුට පිහිට වූ සේක. එසේ සිදු නොවන්නට සෝජාක සුසාන භුමියේ ම මිය යාමට බොහෝ විට ඉඩ තිබුණි.

වියෝ දුකින් උමතු වූ පටාචාරා

පටාචාරා යනු අනලේක්ෂීත අපුරින් විපත් රසකට මූහුණ දුන් කාන්තාවකි. දෙමාපියන් බැලීමට පැමිණෙන අතර මග ඇයගේ ස්වාමි පුරුෂයා සර්පයකු විසින් ද්‍රේය කරන ලදු ව මිය ගියේ ය. සිය දරුවන් දෙදෙනාගෙන් එක් දරුවකු උකුස්සකු විසින් බැහැ ගනු ලැබූ අතර අනෙක් දරුවා අවිරවති ගෙට වැටී මිය ගියේ ය. සැවැත් තුවරට ලතා වන විට ඇයට දැනගන්නට ලැබුණේ සිය දෙමුවුපියන් මෙන් ම සහෝදරයා ද පෙර දින ඇද හැඳුණු මහ වැස්සෙන් කඩා වැටුණු නිවසට යට වී මිය සිය බව ය. අසරණ හාවයේ පත්‍රලට ම වැටුණු ඇයට පියවි සිහිය නැති වී ගියේ ය. උමතු හාවයට පත් ව සිටි ඇයට අවසානයේ පිහිට වූයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. පටාචාරා රහත් මෙහෙණියක් වූවා ය.

මිට අමතර ව කිසාගේතම්, රජ්පුමාලා වැනි කාන්තාවන්ට මෙන් ම හඳුවතිකා ඇතින්න වැනි තිරිසන් සතුනට ද බුදුරජාණන් වහන්සේ පිහිට වූ සේක.

ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීම

ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීම ද අසරණ සරණ වීමකි. එහෙත් ගිලානෝපස්ථානයට සුවිධේෂී අවධානයක් බුදු දහමේ යොමු කෙරෙන බැවින් බුදුරඳන් පිහිට වූ ගිලනුන් පිළිබඳ ව ද කරුණු ඉගෙනීම වැදගත් වේ.

යෝ හික්බවේ මං උපටියහෙයා

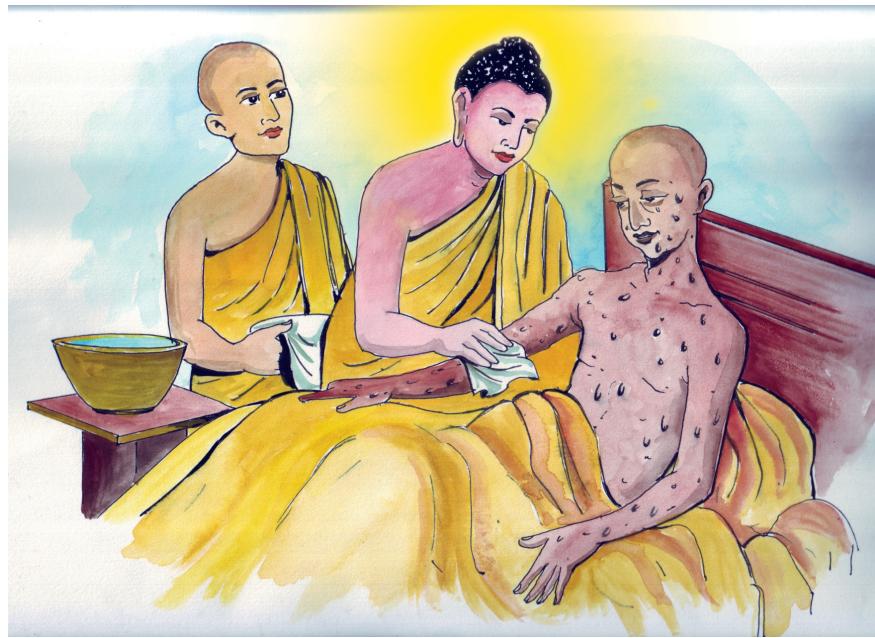
සේ ගිලාන් උපටියහෙයා

(මහා වග්ග පාලි)

යමෙක් මගේ වවන පිළි පැදිමෙන් මට උපස්ථාන කරන්නේ ද
හෙතෙම ගිලනාට උපස්ථාන කරන්නේ ය.

යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිලානෝපස්ථානයේ වටිනාකම ආදර්ශයෙන් ම ලොවට පෙන්නුම් කළ ගාස්තාවරයෙකි.

පූතිගත්ත තිස්ස හිමි යනු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහා කරුණාවට ලක්ව පිහිට ලද තෙර නමකි. උන් වහන්සේ පෙර හවයක දී කළ අකුසලයක් හේතුවෙන් දරුණු කුෂේය රෝගයකට ගොදුරු වුහ. ආරම්භයේ දී මුළු ගරීරය පුරා ම කුඩා බිඛිලි හටගෙන කුමයෙන් වර්ධනය වී අවසානයේ විශාල බිඛිලි බවට පත් වී ගරීරය එක ම වණයක් බවට පත් විය. පොරොවාගෙන සිටි සිවුර සැරව බිඛිලිවල ඇලුණි. උන් වහන්සේ කෙතරම පිළිකුල් සහගත වූයේ ද යත් උපස්ථාන කරමින් සිටි හික්ෂාන් වහන්සේලා පවා උන් වහන්සේ හැර හියහ. අවසානයේ ඇප උපස්ථාන කිරීමට කිසිවෙක් ඉදිරිපත් තොවුහ. අලුයම බුදු ඇසින් ලොව දකින බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහා කරුණාවට ඉතා අසාධා තත්ත්වයේ පසු වූ පූතිගත්ත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ යොමු විණි. බුදුරජාණන් වහන්සේ අනද තෙරැන් සමග ගිනිහල් ගෙට වැඩිම කොට ඒ රෝගී ස්වාමීන් වහන්සේ උණු පැනින් පූතිගත්ත තිස්ස හිමි නහවා, වණ වී තිබු සිරුර සියතින් ම පිරිසිදු කොට අලුත් සිවුරු අන්දවා එම අවස්ථාවට අනුව සියලු ඇප උපස්ථාන සිදු කළ සේක. අවසානයේ උන් වහන්සේ ජීවිතයේ අනිත්‍යතාව පැහැදිලි කරමින් තිස්ස හිමියන්ට ධර්මය දේශනා කළ සේක. ධර්මය ඇසිමෙන් තිස්ස භාමුදුරුවෝ රහත් භාවය ලැබ පිරිනිවන් පැහ.

තවත් එක් හික්ෂු නමක් පිහිටක් තොමැති ව උදරාබාධයකින් පෙළෙමින් සිටි අවස්ථාවක ද බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද තෙරැන් සමග එම හික්ෂු නම නහවා, අවශ්‍ය උපස්ථාන කළහ. එහි දී සියලු හික්ෂුන්ට ගිලානෝපස්ථානයෙහි ඇති වට්නාකම පහදා දුන් සේක.

පුද්ගලයා විවිධ ලෙඛරෝගවලට හාජනය වීම ස්වාභාවික දෙයකි. කිසිවෙකුටත් එය වැළැක්විය තොහැක. වැදගත් වන්නේ එම රෝගයට බඳුන් වුවන්ට අන් අයගෙන් ලැබෙන උපස්ථානයයි. ඔහැ ම තරාතිරමක කෙනකු රෝගාතුර වූ කල්හි මහු අසරණ වීම, තනි වීම සාමාන්‍ය දෙයකි. ගිලානෝපස්ථානයේ වැදගත්කම පෙන්වා දීමේ දී උපස්ථායකයකු තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග ද බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාලහ.

උපස්ථායකයකු තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග

1. රෝගියාට අවශ්‍ය බෙහෙත් පිළියෙල කර දීම
2. රෝගියාට හිතකර හා අහිතකර ආහාර පාන දුන ඒ අනුව කටයුතු කිරීම
3. ලාභ ප්‍රයෝගන අපේක්ෂාවෙන් තොර ව කරුණාවෙන් කටයුතු කිරීම
4. මල මූත්‍ර ආදිය කෙරෙහි පිළිකුල් තුළ පදනම්ම
5. රෝගියාගේ සිත සැනසෙන කථා පැවසීම

මෙම ගුණාංග බුද්ධ වර්තය තුළ ද මතා ව පිළිබිඳු වෙයි.

අප අවට සමාජයේ ද අසරණ හාවයට හා ගිලන් බවට පත් වුවෝ බොහෝ වෙති. ඇතැමෙක් අපගේ නැදු හිතවත්තු ය. ඇතැමෙක් අපට දුරස්ථ වුවෝ ය. ඔවුන් සමාජයෙන් කොන් තොකාට රක බලා ගැනීමට අප කුඩා කළ සිට තුරු පුරුදු විය යුතු ය. එය අප සැමගේ යුතුකමක් මෙන් ම වගකීමක් ද වෙයි. බුදු සිරිත අනුව කටයුතු කරන්නේ නම් සමාජය තුළ අසරණ හාවයට පත් වන්නන් බොහෝ දුරට අඩු වනු ඇත. අසරණයින්ට හා රෝගින්ට පිහිට වීම සඳහා අපට අනුගමනය කළ හැකි බොහෝ දේ ඇත. වයසට ගොස් සිටින අපේ ම සීයාට, අත්තම්මාට ඒ අයගේ කටයුතු කර ගැනීමට අපට උපකාර කළ හැකි ය. බස් රථයට ගොඩවීමට අපහසු ව සිටින අයකුට කාරුණික ව උදුව කළ හැකි ය. අපේ ම පවුලේ සාමාජිකයකු ගිලන් වූ විට ආදරයෙන් සැලකිය හැකි අතර, තමන්ගේ උපන් දිනය වෙනුවෙන් කාට හෝ අසරණ කෙනෙකුට යම් උපකාරයක් කරන ලෙස දෙමාපියන්ගෙන්

ඉල්ලා සිටීමට පුළුවන. වටපිටාවේ අසරණ සතුන් සඳහා ජල බදුනක්, ආහාර බදුනක් තැබිය හැකි නම් එය ඉතා යහපත් ක්‍රියාවකි. පන්ති කාමරයේ සිටින විෂය කරුණු අවබෝධ කර ගැනීමට අසිරි සෞයුරු සෞයුරියනට අප උදුවූ කිරීම ද අසරණ සරණ වීමකි.

සාරාංශය

අසරණ වීම හා ලෙඩි වීම ලොව සැමට පොදු ධර්මතාවකි. අසරණයින්ට පිහිට වීම උසස් මානුෂික ගුණාංශයකි. මෙම උසස් ගුණාංශයට නිදුසුන් රෙසක් බුදු සිරිත ඇසුරින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය. අසරණ වූ මහඳු පියා, සේපාක, පටාචාරා, කිසාගේතම්, කුමුරක සිසාමින් සිටි ගොවියා, ප්‍රතිගත්ත තිස්ස හිමි ඒ අතර කිහිප දෙනෙකි. කුඩා කළ සිට අසරණයින්ට උපකාර කිරීමට පාසල් සිපුන් වශයෙන් අප භුරු පුරුදු විය යුතු ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. බුදුරජාණන් වහන්සේ පිහිට වූ අසරණයින් තිදෙනෙකුගේ නම් ලියන්න.
2. අසරණ සරණ ගුණය විදහා දැක්වෙන කතාවක් ගොඩ නගන්න.
3. පාසල් ගිෂ්‍යයකු වශයෙන් ඔබට අසරණයින්ට පිහිට විය හැකි අවස්ථා තුනක් ලියන්න.

බුදුග්‍රන්ත දින සිත් සහයයුතු

අප ජීවත් වන සමාජයේ ඇතැමුන්ට ගරු සැලකිලි ලැබෙනුයේ මධ්‍යන්ගේ වත් පොහොසත්කම් නිසා ය; මධ්‍යන් සතු ව බොහෝ ධන බාහා ඇති නිසාය. මෙලෙසින් ම සමහරු බලතල නිසා ද තවත් සමහරු තිලතල නිසා ද ගරු බුදුමන් ලබති. මේ හැරුණු විට කුල ගෝත්‍ර නිසා මෙන් ම කාය ගක්තිය නිසා ද, හැඩ රුව නිසා ද මිනිස්සු තවත් මිනිසුන්ගේ ගෞරවයට, සම්භාවනාවට හා ඇගයීමට පාතු වෙති. එහෙත් බුදු දහම අනුව අප තවත් කෙනෙකුට ගරු කළ යුත්තේ, සැලකිය යුත්තේ, තවත් අයකු අනුගමනය කළ යුත්තේ ධනවත්කම, බලවත්කම, තිලය, කුලය, ගිරයේ හැඩරුව අනුව නොවේ; ගුණ නුවණ අනුවයි. ලෝකයෙහි ග්‍රෑශ්‍යතම අග්‍රගණ්‍ය කරුණ වන්නේ ගුණවත්කම හා තැණුවත්කම ය. ඉහත කි ධනයෙන්, තිලයෙන්, බලයෙන් හෝ කාය ගක්තියෙන් වුව ද තමාටත් ලෝකයාටත් එලදායක යමක් කළ හැක්කේ ගුණ නුවණීන් පිරිපුන් මිනිසාට ය.

ලෝකයෙහි එදා මෙදා තුර පහළ වූ ගුණවතුන් හා තැණුවතුන් අතර අතිග්‍රෑශ්‍ය උතුමාණන් වන්නේ හාගාවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. බොද්ධයන් වන අපි උන් වහන්සේ තරම් ගුණ නුවණීන් අගතැන්පත් වෙනත් කිසිවෙක ගැන නොදුනීමු. උන් වහන්සේ අනන්ත ගුණ ඇති සේක; අනන්ත නුවණ ඇති සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ දරමාන කාලයේ දී පවා උන් වහන්සේගේ ගුණ නුවණ දුඩීව පුරා පැතිරී තිබේ. රාජ රාජ මහාමාත්‍යයින්ගේ පටන් ඉතා අසරණ අහිංසක මිනිසුන් දක්වා බුදු ගුණයත්, බුදු නුවණත් ඇගයීමට හා සම්භාවනාවට ලක් වූ බව සතු දේශනාවලින් පෙනේ. උන් වහන්සේ වෙත පැවති අනන්ත ගුණ නුවණ සැකෙවින් සංග්‍රහ කොට දැක්වෙන අවස්ථා අතර නව අරහාදී බුදුග්‍රන්ත පායය වඩාත් ප්‍රකට ය.

පළමු ව බුද්ධ වන්දනාවේ දී අප ප්‍රකාශ කරනුයේ ඉහත කි නව ලොවිතරා බුදු ගුණයි. එහෙත් එම බුදු ගුණවල අරථය නොදුන සංශෝධනා කිරීමෙන් හෝ වන්දනා කිරීමෙන් උසස් ප්‍රතිඵල නොලැබේ. අරථ මෙනෙහි කරමින් ඉහත කි පායය සංශෝධනා කළ යුතු ය. ඒ සමග ම අපට බුද්ධ වන්දනාව ද කළ හැකි වේ. එසේ අවබෝධයෙන් යුතු ව, නිසි ලෙස නව අරභාදී ලොවිතරා බුදු ගුණ ප්‍රකාශ කරන, මෙනෙහි කරන, වන්දනා කරන තැනැත්තා තුළ සැදුහැවත් බව වැඩි දියුණු වෙයි; බුදුරුදුන් පිළිබඳ විශාල ගෞරවයක් ද පැහැදිමක් ද සිත තුළ උපදියි. ඔහුට විසිරුණු සිත එක් තැන් කර ගත හැකි ය. බුද්ධානුස්සති නම් වූ හාවනාවට ඔහු යොමු වෙයි. හෙතෙම ගුද්ධාව පෙරටු කොට ගත් නිවන් මගට පිවිසෙන්නේ ය. දුක් සහිත සසර නිමා කරලන්නට මෙකි බුද්ධානුස්සතියත්, ගුද්ධාවත් මග සලසයි. එපමණක් නොව සසර බොහෝ සැප ලබන්නට උපකාරී වන පින් දහම් රස්කර ගැනීමට ද මෙමගින් පෙළකීමක් ඇති වෙයි. වැදුම් පිදුම් කිරීමෙන් මෙන් ම වෙනත් වතාවත් කිරීමෙන් ද බුදු ගුණ දන්නා තැනැත්තා සසර සැප ලබන බොහෝ පින්කම් කරයි. එදිනෙදා ජ්වේතයේ දී අප සිත සතන් තුළ ඇතිවෙන බිය, තැති ගැනීම, ලොමුඩැහැ ගැනීම ආදියෙන් අත් මිදීමට ද නව අරභාදී බුදු ගුණ මෙනෙහි කිරීම නිසැක ව ම උපකාරී වන්නේ ය.

ඉතිපි සේ හගවා
 අරහං
 සම්මා සම්බුද්ධේය්
 විෂ්ජ්වරණ සම්පන්නේය්
 සුගතේය්
 ලෝකවිද්‍ය
 අනුත්තරෝ පුරිසදුම්ම සාරථී
 සත්රා දේව මනුස්සානා
 බුද්ධේය්
 හගවා'ති.

1. අරහං

බුදුරජාණන් වහන්සේ රහස්‍යන්වත් පවි නොකළ හෙයින් ද, ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහාදී සියලු කෙලෙස් නැසු හෙයින් ද, සියලු පුද ප්‍රජාවත් ලැබීමට

පූදුසූ වූ හෙයින් ද අරහං ගුණයෙන් යුක්ත වන සේක. මෙම බුදුගුණය වීදාගම මෙමත්‍ය හිමිපාණන් වහන්සේගේ බුදුගුණාලංකාරය නම් පදා ගුන්ථයෙහි මෙසේ දැක්වෙයි.

රහස්‍ය පවි නො	කොට
කෙලෙස්රයනුත් දුරු	කොට
නිසි වූයෙන්	පුදට
අරහ යැයි නම කියති	මුතිදුට

2. සම්මා සම්බුද්ධ

බුදු පියාණන් වහන්සේ ලෝකයෙහි ඇති අතිත, වර්තමාන, අනාගත යන තුන් කාලයට ම අයන් සියලු දේ, අත්ලෙහි වූ නෙල්ලි ගෙඩියක් මෙන් මනා ව දත් හෙයින් 'සම්මා සම්බුද්ධ' ගුණයෙන් යුක්ත වන සේක. බුදුගුණාලංකාරයේ මෙසේ සඳහන් වෙයි.

තන් කල්හි ම	පැවති
පදරුත් සියල් ලොට	ඇති
අතැශ්චිල සෙ	දැනගති
ඒයින් සම්මා සම්බුද්‍යන	යෙති

3. විෂ්ජාවරණ සම්පන්න

බුදු පියාණන් වහන්සේ සියලු කෙලෙස් ඩිඳ දමා උපද්‍රව ගත් විද්‍යාභාෂකය, සංද්ධි විධ යූනය ඇතුළු අෂ්ට විද්‍යාවෙන් ද, වරණ ධර්ම නම් වූ ශිලාදි ගුණ පසලාසකින් ද සමන්විත වන බැවින් විෂ්ජාවරණ සම්පන්න ගුණයෙන් යුක්ත වන සේක. බුදුගුණාලංකාරයේ එය මෙසේ දක්වා ඇත.

විද්‍යා තැණු	අට ද
පසලාස වරණ	ගුණය ද
ඇතියෙන් එමුනි	සඳ
පිරුණු විෂ්ජාවරණ නම්	ලද

4. සුගත

භාග්‍යවත් වූ බුදු පියාණන් වහන්සේ, සියලු කෙලෙස් බිඳ දමා නිවනට ගමන් කළ හෙයින්, යහපත් ගමන් ඇති හෙයින් හා සුන්දර වූ වචන ප්‍රකාශ කරන හෙයින් ද සුගත නම් වන සේක. විදාගම මා හිමියෝ එම බුදු ගුණය මෙසේ කවියට නගති.

යහපත් කොට	යෙතැයි
සුන්දර තැනට	සැපතැයි
සොදුරු බස්	කියතැයි
කියති ඒ මුනි රුපුට	සුගතැයි

5. ලෝකවිදු

ඒ භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ, සියලු කෙලෙස් නසා තුන් ලොව පිළිබඳ ව මනා කොට දැන, නොදන්නා වූ ලෝක ප්‍රජාවට ඉතා පැහැදිලි ලෙස දේශනා කළ බැවින් 'ලෝකවිදු' වන සේක. ඒ බව බුදුගුණාලංකාරය මෙසේ දක්වයි.

තුන්ලොව තතු	ලෙසට
දැනගෙන නොදත්	මෙලොවට
දෙසුයෙන් නියම	කොට
ලෝකවිදු යැයි කියති	මුනිදුට

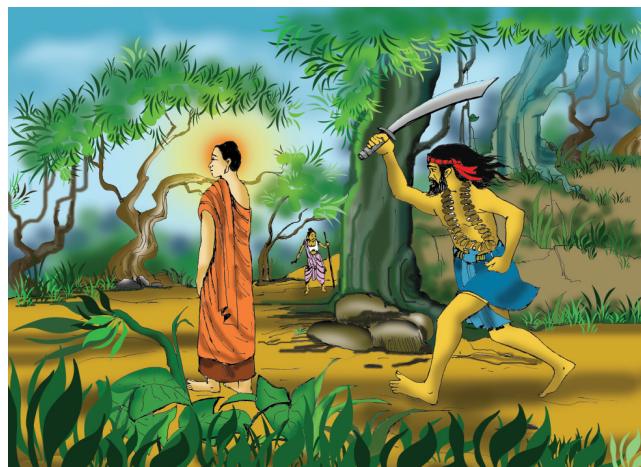
6. අනුත්තරෝ පුරිසදම්ම සාරථී

බුදුරජාණන් වහන්සේ දමනය කළ නොහැකි සියල්ලන් දමනය කිරීමේ භැකියාවෙන් යුත්ත වන බැවින් අනුත්තර පුරිසදම්ම සාරථී නම් වන සේක. බුදුගුණාලංකාරය කතුවරයා මෙම ගුණය කවි දෙකකින් මෙසේ විස්තර කරයි.

හැම ගුණයෙන්	නදා
සම වැඩි සත්‍ය	හැමදා
දියතෙහි තැති	සදා
අනුත්තර යැයි කියති	මුනිදා

සිත් සතන් පිනවන සියලු ගුණවලින් තමන් වහන්සේට සමාන වූ හෝ වැඩි වූ හෝ සත්ත්වයන් සදාකල්හි ම ලෝකයෙහි තැති හෙයින් බුදුරජාණන් වහන්සේට ‘අනුත්තර’ යැයි කියති.

බණ සුර යකුන්	තද
දමනය කර තමන්	ලද
සෙත් දී මුනිදු	සද
පුරිසදම් සාරලී නම්	ලද

දුඩ් වූ බඹුන්, දෙවියන් හා යකුන් දමනය කර තමන් වහන්සේ අවබෝධ කර ගත් නිවන් සුවය ලබා දුන් නිසා උන් වහන්සේ ‘පුරිසදම් සාරලී’ තම වන සේක.

7. සත්‍රා දේවමනුස්සානා

මෙම ගුණයෙන් ප්‍රකාශ වන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවි මිනිසුන්ගේ ගාස්තාවරයා යන්නයි.

“සත්පා” යනු සාර්ථකයා ය. එනම් වෙළඳ කණ්ඩායම් නායකයා ය. අනතුරුවලින් වැළකී, තියමිත ස්ථානයට ලගාවන වෙළඳ නායකයා මෙන් දුකින් පෙළෙන සත්ත්වයන්ට තිවන් මග පෙන්වා දී සසර කතරින් එතෙර ව තිවනට ලගාවීමට තුන් ලොවට ම මග පෙන්වූ ගුරුවරයා යන අදහසින් උන් වහන්සේ සත්පා දේවමනුස්සානෂ නම් වන සේක.

බුදුග්‍රෑණාලංකාරයේ මෙම ගුණය මෙසේ දක්වා ඇත.

බව කතරින්	එතර
ලනුයෙන් සතන්	හැම වර
තිලෝගුරු	මුනිවර
වී ය සත්තා නමින්	පුවතර

8. බුද්ධ

බුදුරජාණන් වහන්සේ, ප්‍රතිච්චීය ඇශානයෙන් යුත්ත වීම, එනම් වතුරාරය සත්‍යය තමන් වහන්සේ විසින් අවබෝධ කර ගනු ලැබීම සහ අන්‍යයන්ට කරුණාවෙන් යුතු ව අවබෝධ කරවීම නිසා ‘බුද්ධ’ නම් වන සේක.

බුදුග්‍රෑණාලංකාරයේ බුද්ධ ගුණය මෙසේ දක්වා ඇත.

සිවි සස් සිය	තැශීන්
දුන දුන් වී ය	කුලුණීන්
දුරලයි	අනුවණීන්
එමුදු නම් වී ය ගුණ	පමණීන්

9. හගවා

සම්බුද්ධ පියාණන් වහන්සේ ගෞරවයෙන් හැඳින්වීම සඳහා තවගුණ පායයේ මුලින් මෙන් ම, අවසානයේ ද හගවා යන්න දක්වා ඇත. සේ හගවා ඉති’පි ලෙස සැම පදයක් පාසා ම මෙනෙහි කිරීම සිත පිනවම් ගුද්ධාව ඉපදීමට හේතු කාරක වෙයි.

විශුද්ධ මාරුගය නම් ගුන්පයෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ 'හගවා' ලෙස හැඳින්වීමට හේතු වූ කරුණු රසක් දක්වා ඇත. ඉන් කරුණු කිහිපයක් මෙසේ ය;

- ලොකික, ලොකෝත්තර සැප ලැබීමට හේතු වන භාග්‍යය හෙවත් කුසල් ඇති නිසා.
- භග ධර්ම එනම් ඉසුරුමත් බව, කිරිතිය, රුප සම්පත්තිය ආදියෙන් යුත්ත වීම නිසා.
- රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදි කෙලෙස් මුල් සිද බිඳ දමා ඇති නිසා.

බුදුගුණාලංකාරය හගවා බුදුගුණය මෙසේ දක්වයි.

බෙදුයෙන් දහම්	කද
බජනය කෙලෙන් ගණ	කද
බග දහමින්	සසද
බැවින් බගවත් වී ය මුනි	සද

රිර්මය බෙදා දැක්වූ බැවින් ද, අනුන ගුණයෙන් යුතු බැවින් ද, භාග්‍යවන්ත වූ බැවින් ද මුනින්දයන් වහන්සේ 'හගවා' නම් වූහ.

මේ ආකාරයෙන් අරහාදී බුදුගුණ නවයක් ව්‍යව ද, බුදුගුණ අලංකාරයේ වීදාගම මහා මෙමත්‍ය හිමිපාණන් විසින් කවි දහයකින් එය විස්තර කර ඇත.

මෙම උතුම් බුදුගුණ නිතර නිතර මෙනෙහි කරන්නේ නම් අප තුළ ගුද්ධාව වැඩි දියුණු වේ. සිත දුෂ්චරණය කරන කෙලෙස්වලට අප සිත් තුළ සැරිසැරීමට අවස්ථාව නොලැබේ. එම නිසා ලැබෙන සැම මොහොතාක ම බුදුගුණ මෙනෙහි කිරීම ඉතා ප්‍රයෝග්‍රනවත් ය. නිරතුරු ව ම බුදුගුණ සිතන, බුදුගුණ වර්ණනා කරන, බුදුගුණ සිහි කර වඳින දරුවන් වන්නට උත්සාහ කරමු. එමගින් අප තුළ ද ගණ දම් වැබේයි.

සාරාංශය

ඉතිපිසේ පාඨයෙහි,

- අරහං
- සම්මා සම්බුද්ධ
- විෂ්ජාවරණ සම්පන්න
- සුගත
- ලෝකවිදු
- අනුත්තර පුරිසඳුම්ම සාරථී
- සත්රා දේවමනුස්සානං
- බුද්ධ
- හගවා   වගයෙන් බුදු ගුණ නවයකි. එක් එක් බුදු ගුණයක් තුළ ගුණ රාඛියක් ඒකරාඛි වේ ඇත. වීදාගම මෙමත්‍ය හිමි විසින් නව අරහාදී බුදුගුණ ඇසුරින් බුදුගුණාලංකාරය රචනා කර ඇත. අපට ජීවමාන ව බුදුරජාණන් වහන්සේ දැකිය තොහැකි වුවත්, උන් වහන්සේ සතු වූ ගුණ දැන, දැක, ඉද්ධාව උපද්‍රවාගෙන තම ජීවිතයට වරිතායනය කර ගත යුතු ය.

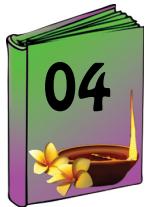
ක්‍රියාකාරකම

1. නව අරහාදී බුදුගුණ නම් කරන්න.
2. එක් බුදුගුණයක් තෝරාගෙන බුද්ධානුස්සති හාවනාව වඩන ආකාරය ලියා දක්වන්න.

පැවරුම

පංතියේ සියලුදෙනාම එකතු වේ ලෝච්ච සගරාව, ගුත්තිල කාව්‍ය වැනි ඔබට සොයාගත හැකි සිංහල පදා ගුන්ථ වල ඇතුළත් ආරම්භක බුද්ධ වන්දනා කවී එකතු කර පොතක් පිළියෙල කරන්න.

දිව් සරසන සිරිත විරිත

අමා සාරියෙන් හා ජාතික ඇදුමෙන් සැරසී ඉරු දින දහම් පාසලට යන බේසත් දරු පිරිසකි. සැම දෙන අත ම මැනැවින් සැකසු මල් වට්ටියකි. මල් ආසනය දෝවනය කොට යුහුසුල ව බුදු පුදට මල්, ගිලන්පස පිළියෙල කරන පිරිසකි. තව පිරිසක් පන්ති කාමර පිරිසිදු කොට පන්ති සකසති. සිනුව නාදවෙයි. සියල්ලෝ පෙළ ගැසී තුනුරුවන වැදීමට සූදානම් වෙති. පන්සලේ පන්චිත හාමුදුරුවෝ පිරිස තිසරණ පන්සිල්හි පිහිටුවා සැදුහැ වඩන අයුරින් තාලයකට ගාපා කියවති. දරුවෝ ද එක හඩට එක තාලයට එම ගාපා කියති. කෙටි අනුගාසනාවකින් පසු දරුවන් පන්ති කරා පිය නගන්තේ සන්සුන් ගෙනිනි. හත් වෙනි ශේෂීයේ බේසත් පුංචි දරුවෝ හාමුදුරුවන් වහන්සේ තම පන්තියට වඩා තෙක් පුල පුලා බලා සිටිති.

“අන්න අපේ පන්තියට පන්චිත හාමුදුරුවෝ වඩාත්තායි,” කියමින් ලමෝ සියල්ලෝ ම එකවර නැගිට වැද ආවාර කළහ.

“දරුවනේ, ඔබ සියලු දෙනාට තෙරුවන් සරණයි. සියල්ලෝ ම වාචිවෙන්නකෝ. දුන් මම වඩාතාට ඔය දරුවන් නැගි සිටියේ ඇයි?”

“අපේ හාමුදුරුවනේ; එක හොඳ වාරිතුයක්” යැයි ධම්මිකා කිවා ය.

“බොහෝම හොඳයි. අද අපේ පාඩමත් වාරිතු වාරිතු ගැනයි.

හොඳයි අපි පළමුවෙන් ම බලමු වාරිතු කියන්නේ මොනවා ද කියලා. සදුනි දුවට කියන්න පුළුවන් ද වාරිතු කියන්නේ මොනවාට ද කියලා?”

“වාරිතු කියන්නේ අප විසින් පුරුදු කළ යුතු හොඳ දේවල් තේද අපේ හාමුදුරුවනේ?”

“බොහෝම හොඳයි. බොහෝම හොඳයි. එතකොට විරිත් කියන්නේ මොනවාද? මම ඒකට පිළිතුරු බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ගැමුණු පුතාගෙන්.”

“හාමුදුරුවනේ, අප විසින් තොකළ යුතු දේවල්වලට විරිත් කියා කියන්න පුළුවන්.”

“අත්තරේ හරි. ඔය සිරිත් අනුගමනය කිරීම වාරිතු ශිලය තමිනුත් විරිත් බැහැර කිරීම වාරිතු ශිලය තමිනුත් හඳුන්වා දෙන්න පුළුවන්. මෙන්න අද මම ඔය දරුවන්ට සිරිත් විරිත් ගැන කියා දෙන්නට හොඳ පොතක් ගෙනාවා. හොඳට බලන්න මේ පොත දිහා.”

“හාමුදුරුවනේ සිරිත් මල්දම නේදා?”

“මං හිතන්නේ මේ දරුවෝ මේ පොත කියවලා ඇති.”

“හාමුදුරුවනේ, මම ඔය පොතෙන් කටපාඩම් කර ගත්ත කවිත් තියෙනවා.

මම එක කවියක් කියන්න ද හාමුදුරුවනේ? ” යැයි සඳහා ඇසුවා ය.

“හොඳයි, බොහෝම හොඳයි. හැබැයි ලස්සනට ගායනා කරන්න ඕනෑ.”

ඇදුමට වැඩි වියදම්	තොකරන්නේ
වැඩි කොට ඇදුමුත් ඇද තොම	ගත්නේ
ගමනට ගෙදරට එක	නාදින්නේ
වයසට පමණට ඇදුම්	අදින්නේ

“හොඳයි දුව තාලයට, ලස්සනට ගායනා කළා. අපි අත්පොලසන් නාදයක් දෙමු. කාට ද කියන්න පුළුවන් සිරිත් මල්දම රවනා කළේ කුවුද කියලා?”

“හාමුදුරුවනේ ඇම්.ඇල්. සිල්වා ගුරු මූහන්දිරම් තුමා,” යැයි බුද්ධීම පැවුසුවේ ය.

“ඔය සිරිත් මල්දම වගේ ම සිරිත් විරිත් පැහැදිලි කරන පොත් කිපයක් ම තියෙනවා. එකක් තමයි තොටගමුවේ ශ්‍රී රාජුල හාමුදුරුවෝ ලියප්‍ර කාව්‍යයෙකරය.”

“එක අපේ තාත්තාගේ පුස්තකාලෙත් තියෙනවා මං දික්කා,” යැයි වතුරි කීවා ය.

“හොඳයි මම දැන් සූදානම ඔය දරුවන්ට කණ්ඩායම් වැඩික් පවරන්න.”

“ලබන සතියේ දහම් පාසල් එන විට දුලා පුතාලා කාව්‍යයේබරය හා සිරිත් මලදමත්, සොයාගත හැකි තවත් පොතපතත් ඇසුරු කරමින් නිවසේ දී, පාසලේ දී, පන්සලේ දී අනුගමනය කළයුතු සිරිත් විරිත් පිළිබඳ වෙන වෙන ම ලේඛන පිළියෙල කරගෙන එන්න යිනැශ. ඒ සඳහා වැඩිහිටියන් සමග සාකච්ඡා කිරීමත් ප්‍රයෝගනවත් වේවි. මම කණ්ඩායම් ප්‍රධානීන් පත් කරනවා. කණ්ඩායම් තුනට පන්තිය සමාන ව බෙදෙන්න.

1. සරණී දුව ප්‍රධාන කණ්ඩායම - නිවසේ දී අනුගමනය කළ යුතු සිරිත් විරිත්
2. බුද්ධීම ප්‍රතා ප්‍රධාන කණ්ඩායම - පාසලේ දී අනුගමනය කළ යුතු සිරිත් විරිත්
3. වතුරී දුව ප්‍රධාන කණ්ඩායම - පන්සලේ දී අනුගමනය කළ යුතු සිරිත් විරිත්

දැන් ප්‍රස්තකාලයට ගිහිල්ලා බලන්නකෝ මේ මාතෘකාවලට අදාළ පොත් තියෙනවා ද කියලා. එහෙනම් ඔබ සැමට තෙරුවන් සරණයි!”

සතියකට පසු දරුවෝ යළි දහම් පාසලට පැමිණියහ. පන්තියට වැඩම කළ පණ්ඩිත හාමූදුරුවෝ තෙරුවන් සරණ පතා, පැවරු වගකීම ඉටුකරගෙන ආවා ද යි විමසුහ. කණ්ඩායම් තුනේ ප්‍රධාන දරුවෝ කරුණු දක්වන්නට තැගී සිටියහ. හාමූදුරුවන් වහන්සේ එම කණ්ඩායම් එකිනෙකට පිළිවෙළින් අදහස් ඉදිරිපත් කිරීමට අවස්ථාව සලසා දුන්හ.

නිවසේ දී අනුගමනය කළ යුතු සිරිත් විරිත්

- දිනකට දෙවරක්වත් ගෙදර හා ගෙදර අවට අතුපතු ගැම.
- වැවේ ඇති අනවාය තණකොල ගලවා පිරිසිදු කර මල්ඩලවලින් පිරුණු ගෙවත්තක් සැදීම.
- ඇද පුවු මේස ආදි ගෘහ හා මේස දුව්ලිල පිස දමා නිසි පරිදි තබා ගැනීම.
- වාතාගුය එන පරිදි ජනෙල් පියන්පත් ඇර තැබීම.
- පැලද සිටින පාවහන් නිවසට ඇතුළුවීමේ දී ගැලවීම.
- කැලී කසල ආදි අපද්‍රව්‍ය නිසි පරිදි බැහැර කිරීම.
- නරක වවන කිසි විටෙක හාවිත නොකොට ප්‍රියකිලි වවන ම හාවිත කිරීම.
- දෙමාපියන්, වැඩිහිටියන් වාඩි වී සිටින අසුන්වලට වඩා උස් අසුන්වල වාඩි නොවීම.
- එකට එක කියමින් දෙමාපියන් හා වැඩිහිටියන් සමග වාද නොකිරීම.
- තම සිරුර ආවරණය වන පරිදි සූදුසු ඇශ්‍රුම් ඇදීම.
- අවට නිවැසියන්ට හෝ තම නිවසේ ම අයට හෝ බාධා වන සේ ගුවන්විදුලි යන්ත්‍රාදිය හාවිත නොකිරීම.
- උදේ සවස තෙරුවන් වැදීම.
- දෙගුරුන් වැද නිවසින් පිට වීම.
- තමා හාවිත කළ ඇශ්‍රුම් පැලදුම් ඒ ඒ තැන නොදාමා නිසි තැන්වල තැබීම.
- දහඩිය සහිත ඇශ්‍රුම් පැලදුම් අවශ්‍ය දමා වියලා ගැනීම.

- වැසිකිලි කැසිකිලිවලට ඇතුළු වීමට පෙර උගුර පාදා ගබඳයක් කිරීම.
- වැසිකිලි පාවිච්චියෙන් පසු වතුර ගසා පිරිසිදු ව තබා ගැනීම හා අත සබන් ගා සෝදා ගැනීම.
- පාවිච්චි කළ ජල බදුනේ ජලය ඉතිරි නොකිරීම.
- කෙල, සේම්, සෞටු ගෙමිදුලේ තැන තැන නොදුමීම.
- වැසිකිලි යන විට දත් නොමැදීම හා කඩා නොකිරීම.
- වැසිකිලිය ඇතුළත හා පිටත අශේෂන දේ නොඇදීම හා නොලිවීම.

“හොඳයි බොහෝම මහන්සි වී මෙය පිළියෙල කර තියෙනවා. අපි පසු ව සාකච්ඡා කරමු, මෙයට ඇතුළත් විය යුතු තවත් කරුණු තියෙනවා ද කියා. දැන් කියවන්න බුද්ධීම පූතාගේ කණ්ඩායමේ වාර්තාව.”

“අවසරයි අපේ හාමුදුරුවනේ, අප ඒ කරුණු සාරාංශගත කර තිබෙන්නේ මෙහෙමයි.”

පාසලේ දී අනුගමනය කළ යුතු පිරින් විරිත්

- පිරිසිදු තිල ඇතුමෙන් සැරසි සිටීම.
- කෙස්, තියපොතු කපා පිළිවෙළකට කොණ්ඩය පිරා තිබීම.
- පාසලට යන විටත්, පන්ති කාමරය තුළත්, පාසලන් පිටවීමේ දිත් ඉතා සංවර ව, විනය ගරුක ව හැසිරීම.
- ඩුනස්නෙන් නැගිට ගුරු මැණිවරුන්ට හා ගුරු පියවරුන්ට ආවාර කිරීම, ගුරු බසට මැනැවීන් සවන් දීම හා පත පොතට ගරු කිරීම.
- පන්ති කාමරය හා අවට පරිසරය ඉතා පිරිසිදු ව හා පිළිවෙළට තබා ගැනීම, අනවශ්‍ය සෝජා නොකිරීම.

- පන්ති කාමරය තුළ බුදු පහනක් දැල්වීම හා මල්, සුවඳ දුම් පූජා කිරීම.
- පාසලේ ගොඩනැගිලි හා උපකරණ අපිරිසිදු නොකිරීම, පිරිසිදු කිරීම සහ ආරක්ෂා කර ගැනීම.
- ඉදුල් ආහාර ආදිය තැන තැන නොදමා කුණු කසල බහාලන ස්ථානයට නියමිත පරිදි දුම්ම.
- තම ගුරුවරුන් සමග මෙන් ම සහෝදර සිසු කැල සමග ද සුහදිකිලි ව කටයුතු කිරීම, උපකාර අවශ්‍ය අයට උපකාර කිරීම.

“බොහෝම හොඳයි. මේළගට වතුරු දුවගේ කණ්ඩායමටයි අවස්ථාව.”

“අපේ හාමුදුරුවනේ මටත් අවසරයි.”

පන්සලේ දී අනුගමනය කළ යුතු සිරිත් විරිත්

- වැඩිහිටියකු නම් විවිධ විලාසිතා හා පාට ඇදුමෙන් තොර ව වාම සුදුවතකින් ද, ගැහැණු ලමයෙකු නම් ලමා සාරියෙන් ද, පිරිම් ලමයෙකු නම් ජාතික ඇදුමෙන් ද සැරසී පන්සලට යාම.
- හිස්වැසුම් පාවහන් ගලවා පන්සල් බිමට පිවිසීම.
- සෑ මළව, බෝ මළව, විහාරය හා අවට ඇමැද කුණු කසල නිසි පරිදි ඉවතලා පිරිසිදු කිරීම හා පහන් වැට පිරිසිදු කිරීම.

- අන් දේශවරය කොට මල් බඳුන් සකසා, පැන් ඉස, දහැත් ගිලන්පස ආදිය පිළියෙල කිරීම.
- ත්‍රිවිධ වෛත්‍ය ස්ථානයන්ට හානි නොවන පරිදි පහන් හා සුවඳ දැල්වීම.
- සෑ රඳුන්, බෝ රඳුන් හා බුදු පිළිම වහන්සේ අනුපිළිවෙළින් වන්දනා කිරීම සහ සම්බුද්ධ පූජා පැවැත්වීම.
- අන් අයට කරදරයක් නොවන සේ ගාරා සත්ක්‍රායනා කිරීම හා සැම දෙන ම එක නඩත එක තාලයට ගාරා කිම.
- බුදුරඳුන් ක්ෂමා කරගෙන කරණීය මෙත්ත සුතුය සත්ක්‍රායනා කොට දෙවියන්ට, මියගිය යුතින්ට පි. පෙත් අනුමෝදන් කිරීම හා පාර්ශ්වනා ගාරා කියවීම.
- පූජා හා වන්දනා අවසානයේ හාවිත කළ පූජා හාජන ගුද්ධ පවිතු කොට තිසි තැන තැබීම.
- විභාරස්ථානයෙන් බැහැර වීමට පෙර පන්සලට ගොස් ලොකු හාමුදුරුවන් ප්‍රධාන මහ සගරුවනට පසග පිහිටුවා වැද ආයිරවාද ලබා ගැනීම.
- සිව පසය සහ පන්සලට ඉටුවිය යුතු වෙනත් යුතුකම් පිළිබඳ විමසා බැලීම.
- මහ සගරුවනට ආරාධනාවක් කිරීමේ දී දහැත් වට්ටියක් සුදු වතකින් වසා පිළිගැන්වීම.

“මේ කණ්ඩායමත් ඉතා වැදගත් කරුණු රසක් ඉදිරිපත් කොට තිබෙනවා. එක් එක් කණ්ඩායම ඉදිරිපත් කළ කරුණු ගැන අනෙක් කණ්ඩායම්වල අදහස් විමසා බලන්න ඕනෑ. රේඛ කාලපරිච්ඡයේ දී එක කරමු. මේ කරුණු රස් කළා වගේ ම ඒවා පිළිපදින්නත් ඔබ උපරිම උත්සාහයක් දරන්න ඕනෑ.”

සාරාංශය

අප නිවසේ දී, පාසලේ දී, පන්සලේ දී පිළිපැදිය යුතු සිරිත් විරිත් රාඩියක් ඇත. යහපත් බොදු දරුවෙකු වීමට එම සිරිත් විරිත් අනුගමනය කරන්නෙකු විය යුතු ය. ඒවා උපතේ සිට මරණය දක්වාත් අලුයම අවධි වූ වේලේ පටන් නින්දට යාම දක්වාත් පිළිපැදීම අවශ්‍ය වේ. එසේ කරන ආය සැමගේ ප්‍රශ්නයට ලක් වේ. තීරෝගිමත්, ප්‍රසන්න පුද්ගලයෙකු ලෙස සමාජයට පිවිසීමට හැකි වන අතර තමාට ද අපමණ සතුවකින් ජීවත් විය හැකි වේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. සිරිත් විරිත් යන වචන දෙකේ අරුත් දක්වන්න.
2. ආදර්ශවත් සිසුවෙකු වීමට පාසලේ දී ඔබ අනුගමනය කළ යුතු සිරිත් විරිත් නම් කරන්න.
3. පාඩම් පොතේ එන කරුණුවලට අමතර ව ගෙදර දී අනුගමනය කළ හැකි වෙනත් සිරිත් විරිත් නම් කරන්න.

පැවරුම

සිරිත් විරිත්වලට අදාළ ව දහම් පාසලේ දී හා දිනපතා පාසලේ දී පුද්රිණය කිරීමට සූදුසූ ආදර්ශ පාය දහයක් සකසන්න.

ප්‍රභුණුවට

1. පවි නම් තරක ම ය සින් නම් උතුම් ම ය	- එයින් දෙලොවෙහි දුක ම ය - එයින් දෙලොවෙහි මහත් සැප ම ය
2. සෙල්ලම් සිතින් වත් මරණ සිතකින් වත්	- යම් කිසි තරහකින් වත් - සතුන් හට වද දීම නොහොතුවින්
3. තැනින් තැන ගෙන් ගෙට අනුන් කන බොන විට	- ගොයින් බලමින් වට පිට ලොඩින් නොයිදින් තැතත් කැමට
4. ඇග වැසුමෙන් තිසි ඇදුම් බඩ නොරුමෙන් රෙදී ඇද හිස වැසුමෙන් තිසි තැන සුදුසු තැනින් තිසි ලෙස	අදින්නේ නොම ගන්නේ නොවදින්නේ පලයන්නේ

(සිරින් මල්දම)

මතස ප්‍රබුද්‍න තැකැශ පාදමු

පාලි ත්‍රිපිටකය තුළ සූත්‍ර දේශනා දහස් ගණනක් පවතියි. එයින් බොඳ්ධයින් වැඩිපුර ම භාවිතයට ගන්නා සූත්‍ර දේශනා කිහිපයක් පිරුවානා පොත් වහන්සේ ට ඇතුළත් ව තිබේ. එයිනුද මහා මංගල, රතන හා කරණීයමෙත්ත යන තුන් සූත්‍රයට ප්‍රමුඛත්වය ලැබේ.

මෙම සූත්‍ර තුන අතරින් කරණීයමෙත්ත සූත්‍රයෙහි මූල් කොටසෙහි ඇතුළත් ව ඇත්තේ තිවන් පතන මෙත් වඩන්නකු තුළ තිබිය යුතු උසස් ගුණාංගයන් ය. ඒවා මෙසේ ය.

1. දක්ෂයෙකු වීම
2. අවංක බව
3. මැනැවින් අවංක වීම
4. කිකරුකම
5. මඳු බව
6. අනතිමානී බව
7. ලද දෙයින් සතුවූ වීම
8. පහසුවෙන් පෝෂණය කළ හැකි වීම
9. ස්වල්ප කටයුතු ඇති බව
10. සැහැල්ල පැවතුම් ඇති බව
11. සන්සුන් ඉදුරන් ඇති බව
12. ප්‍රයුෂන්ත වීම
13. දුඩ් ගති නොමැති බව
14. කුලයන්හි නොඇලීම
15. නුවණුතියන්ගේ ගරහාවට ලක්වන කිසිවක් නොකරන බව

මෙම ගුණයන්හි පිහිටා පියවරෙන් පියවර සතුරු මිතුරු සැම දෙනෙකු කෙරෙහි ම මෙත් සිත පැතිරවිය යුතු ය. කරණීයමෙත්ත සූත්‍රයෙහි ඉගැන්වෙන

සබඩේ සත්තා හවන්තු සූචිතත්තා

සියලු සත්ත්වයේ සූච්පත් වෙත් වා! යන මෙත්ති වින්තනය විශ්වයේ වෙසෙන මානවයා ප්‍රමුඛ සෙසු සියලු ජීවීන් සැලකිල්ලට ගනිමින් ඉදිරිපත් කොට ඇත. අනෝකවිධ වූ ජීවීන්ගේ ව්‍යසස්ථානයක් ලෙස විශ්වය හැඳුන්වා දිය තැකි ය. ස්වරුපය අනුව මෙන් ම ප්‍රමාණය අනුව ද විවිධ වූ විවිත වූ අපමණ ජීවීහු විශ්වය පුරා ම ජීවත් වෙති. බුදු දහම මිනිසාගේ බුද්ධීමය ග්‍රේෂ්‍යත්වය ඉහළින් ම පිළිගන්නා අතර සෙසු සැම ජීවීයෙකු කෙරෙහි ම බෙහෙවින් හිතානුකම්පි ආකල්පයක් දක්වයි. ඒ අනුව කරණීයමෙත්ත සූත්‍රයෙහි සියලු සත්ත්වයේ යන්න අරුත් ගන්වා ඇත්තේ මෙසේ ය.

තසා	:- තැතිගන්නා සූලු (කෙලෙස් සහිත) සත්ත්වයේ
රාවරා	:- තැති නොගන්නා (කෙලෙස් රහිත) සත්ත්වයේ
දිසා	:- දික් වූ ගරීර ඇති සත්ත්වයේ
මහන්තා	:- විශාල ගරීර ඇති සත්ත්වයේ
මර්යිමා	:- මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ ගරීර ඇති සත්ත්වයේ
රස්ස	:- මිටි ගරීර ඇති සත්ත්වයේ
අණුක	:- ඉතා සිහින් සත්ත්වයේ
පුලා	:- වටකුරු (ස්පුල) ගරීර ඇති සත්ත්වයේ
දිවියා	:- ඇසට පෙනෙන සත්ත්වයේ
අද්දිවියා	:- ඇසට නොපෙනෙන සත්ත්වයේ
දුරේ වසන්ති	:- දුර වසන සත්ත්වයේ
අවිදුරේ වසන්ති	:- ලග වසන සත්ත්වයේ
භුතා	:- උපන් සත්ත්වයේ
සම්භවේකී	:- උපතක් සොයන සත්ත්වයේ

පර පණ නොනැසීම හෝ අනුනට හිංසා නොකිරීම පුද්ගල සත්තානය තුළින් ම මතුවිය යුතු නිවැරදි සංකල්පනාවකි. අනුන් සූච්පත් කරවීමේ සිතුවිල්ල තැති ව “සියලු සත්ත්වයේ සූච්පත් වෙත් වා!” යි කෙතරම් කිවත්

ඒයින් ප්‍රයෝගනයක් නොමැත. මෙත්ති හාවනාව යනු එය වචන තැනැත්තාත්, මෙත්තිය ලබන තැනැත්තාත් යන දෙපක්ෂයට ම ප්‍රතිඵල ලැබෙන හාවනාවකි.

න පරෝ පරං නිකුත්තෙහි
නාතිමක්දීකේදී කත්ථිත්තංකක්දීවි
බ්‍යාරෝසනා පටිසසක්දීසා
නාක්දීක්දමක්දීක්දස්ස දුක්ඛම්විශේයා

මෙමගින් කියවෙනුයේ කෙනෙක් අනෙකෙකු නො ඉක්මවන්නේ ය. කිසි තැනෙක්හි ඒ කිසිවෙකුට අවමන් නොකරන්නේ ය. කය වචනය දෙකින් කරන කෝපයෙන් ද, සිතින් කරන කෝධයෙන් ද ඔවුනාවුන්ට දුක් නොකැමැති වන්නේ ය යන අදහසයි.

එසේ වීමට නම් අවසාථ ලෙස මෙත්තිය වැඩිය යුතු ය. එය උපමාවකින් මෙසේ දක්වා ඇත.

මාතා යලා නියං පුත්තං
ආයුසා ඒකපුත්තමනුරක්බේ
ඒවම්පි සබඳ භූතේසු
මානසං හාවයේ අපරීමාණං

එක ම පුතෙකු ඇති මවක් දිවි හිමියෙන් එම යුතු ආරක්ෂා කරන්නේ යම් සේ ද එවැනි වූ මෙත්තියක් සියලු සත්ත්වයා කෙරෙහි පැතිරවිය යුතු බව මෙයින් කියුවෙයි. මෙත්තිය වැඩිමේ දී පළමු ව “මම නිදුක් වෙමවා” යනාදී වශයෙන් තමා කෙරෙහි මෙත් සිත පැතිරවිය යුතු ය. පසු ව තමාගේ ජීවිතයට වඩාත් සම්පූර්ණ අයෙකු තෝරාගත යුතු අතර එසේ තෝරාගත් තැනැත්තා ජීවත් වන්නෙකු වීමත් ස්ත්‍රී පුරුෂ හේදය අනුව තම පක්ෂයට අයත් කෙනෙකු වීමත් වැදගත් ය. තමාටත් තමාට සම්පතම අයටත් මෙසේ පිළිවෙළින් මෙත් වැඩිමෙන් පසු ව,

සියලු සත්ත්වයේ නිදුක් වෙත් වා!
යනාදී ලෙස සමස්ත සත්ත්ව ප්‍රජාවට ම මෙත් වැඩිම අපහසු නොවයි.

මෙත්ති හාවනාව වැඩිම සඳහා භාවිතයට යෝගා වචන බොහෝ තිබේ. ඒ අතරෙන් ස්වකිය කැමැත්ත පරිදි එක් වචනයක්, වචන කිහිපයක්

හෝ බොහෝ වවන ප්‍රමාණයක් හෝ ගෙන භාවනා කළ හැකි ය. උදාහරණ ලෙස,

සියලු සත්ත්වයේ නිදුක් වෙත් වා!
දෙම්නස් තැත්තේ වෙත් වා!
නිදුක් වෙත් වා!
නිරෝගී වෙත් වා!
සුවපත් වෙත් වා!

යන වවන භාවිතයෙන් මෙම භාවනාව ප්‍රගුණ කළ හැකි ය. මෙහි දී වාචි වී භාවනා කරනවිට පුරුෂ පාර්ශ්වයට බද්ධපරියංකය ද (එරම්ණීය ගොනා) කාන්තා පාර්ශ්වයට අර්ධ පරියංකය ද නිවැරදි ඉරියවිව වේ. මෙම භාවනාව සතර ඉරියවිවෙන් ම කළ හැකි වේ.

නිවියිං වරං නිසින්නොය් වා
සයානොය් වා යාවතස්ස විගත මිද්දේය්
ඒතං සතිං ප්‍රධිවිශේෂය
බහ්මමෙතං විහාරං ඉඩමාහු

සිටගෙන හෝ සක්මන් කරමින් හෝ හිඳගෙන හෝ යහනක වැනිරෙගෙන හෝ මෙත් සහගත සිහිය පැවැත්විය යුතු ය. එවිට මෙත් බුහුම විභාරයක් වෙයි. මෙසේ අනුතුමයෙන් සියලු සත්ත්ව ප්‍රජාව වෙත මෙත් වැඩීමේ ගක්තිය ඇතිකර ගැනීමත් සමග ම තමාට ලොව කිසිදු සතුරෙකු නොමැති වෙයි. සියලු ලෝකවාසීහු ම තම මිතුයෝ වෙති. ලොව ජ්වත් වන සියල්ලන් ම මිතුයින් නම් කළකේලාභාල, අඩඳබර, යුද කිරීම යනාදී කිසිවක් ඇති වීමට ඉඩක් නොමැත. මිතුත්වය පලුදු වීම ව්‍යසනයන්ට හේතුවයි. මෙත් සිතිවිලි පතුරුවන්නා සමාජයේ සියලු දෙනා ම ඉතා සුහදියිලි ව පිළිගන්නා ඉතා ප්‍රසන්න අයෙකු බවට පත් වෙයි. ඒ අනෙකක් නිසා නොව ඔහුගෙන් සමාජයේ කිසිවෙකුට කිසිදු ආකාරයක හිරිහැරයක් පීඩාවක් සිදු නොවන නිසා ය. සිත බෙහෙවින් ම පිරිසිදු නිසා ම ඔහු ඉතා සැහැල්ලු පැවතුම් ඇති අයෙකු බවට පත්වෙයි. මෙමගින් ඉතා සැනසිලිදායක දිවී පෙවතක් ගත කිරීමට අපට හැකියාව ලැබේ. එමෙන් ම අපගේ ජ්විතය ආලෝකවත් වේ.

සාරාංශය

භාවනාව පරලොව සුහ සිද්ධිය සඳහා පමණක් නොව පුද්ගල හා සමාජ සුහ සිද්ධියට ද බෙහෙවින් ම උපකාර වන්නේ ය. මෙත් භාවනාව ඒ අතර විශේෂීත ය. සතුරු මිතුරු සැමට මෙත් වැඩීම සිතෙහි කුසල ධර්ම වැඩිදියුණු වීමට හේතු වෙයි. කරණිය මෙත්ත සූත්‍රය මෙත් සිතිය වැඩිය යුතු ආකාරය මැනැවින් විස්තර කෙරෙන දේශනාවකි. මිනිසුන් අතර මිතුත්වය පලුදු වීමෙන් බරපතල ගැටලු ඇතිවනු කොතෙකත් දැකිය හැකි ය. මෙම තත්ත්වය තුරන් කිරීමට ගත හැකි ස්ථීර ම විසඳුම මිනිස් සන්තානය තුළ මෙත් සිතිවිලි ජනිත කර ගැනීමයි.

කියාකාරකම

1. හාටනා කිරීමට කැමැති වෙනත් ආගමක මිතුරේකුට බුදු දහමේ ඉගැන්වන මෙමත් හාටනාව කරන ආකාරය කියා දෙන ලිපියක් ලියන්න.
2. මෙමත් හාටනාවන් ලැබෙන සමාජීය ප්‍රයෝගන ලැයිස්තු ගත කරන්න.

පැවරුම

පන්තියේ සියලු දෙනා එක් ව කරණීය මෙත්ත සූත්‍රය මතකයෙන් ස්ථ්‍යායනා කරන්න.

බුද්‍ය සසුනේ අග දායකයා සහ අග දායිකාව

සද්ධා මගේ තැගමීයයි. ඇය අපේ පවුලේ බාලයා ය. දිනක් පැවරුමකට පිළිතුරු සොයුම්න් සිටි ඕ මා ලගට විත් බුද්‍ය සසුනේ අග දායකයා හා අග දායිකාව කවු දැ සි විමසා සිටියා ය. සුදත්ත හෙවත් අන්පිඩු සිටුවුමා බුද්‍ය සසුනේ අග දායකතුමා බවත් අග දායිකාව විශාලා සිටු දේවිය බවත් ඇයට කියා දුනිමි. ඒ සමග ම මේ දෙදෙනාගේ ජ්වන තොරතුරුත් සසුනේ අනිවාද්‍යිය සඳහා කළ සුවිශේෂී මෙහෙයත් ඒ වරිතවලින් ගත හැකි ආදර්ශන් පැහැදිලි කර දීමට මම උත්සාහ ගතිමි.

අන්පිඩු සිටුවුමා

කෝසල රාජ්‍යයේ අගනගරය වූ සැවැන් නුවර සුමන නම් සිටුවරයෝක් වාසය කළේ ය. ඔහුගේ ප්‍රතා සුදත්ත නම් විය. පියාගෙන් පසු ව සිටු තනතුර හිමි වූයේ එම ප්‍රතුවයි. තරුණ වියට පැමිණී හෙතෙම මගධ රට රජගහ නුවර සිටුවරයාගේ දියණීය සමග විවාහ විය. ඔහු පියාගෙන් උරුම වූ වෙළඳ ව්‍යාපාරවල නිරත විය. එම කටයුතු බාරමික ව සිදු කරමින් විශාල ධනයක් උපයා ගැනීමට ද හේ සමන් විය. කාරුණික හදුවතකින් හෙවි සුදත්ත සිටුතෙමේ හැකි සැම විට ම අසරණයින්ට පිහිට විය. අනාථයින් උදෙසා ආහාර පාන පරිත්‍යාග කළේ ය. ඒ නිසා ම ඔහු අනාථයින් හෙවත් අන්පිඩු යන නමින් ප්‍රසිද්ධ විය.

වෙළඳ කටයුතු නිසාත් යාති සබඳතාව නිසාත් අන්පිඩු සිටුවුමා නීතර රජගහ නුවර සිටු පවුල සමග සබඳතා පැවැත්වී ය. සිරිත් පරිදි ගැල් කණ්ඩායමක් සමග රජගහ නුවර වෙළඳාමෙහි නිරත වූ සුදත්ත සිටුවුමා

දිනක් සවස් කාලයේ සිය යුති සිටු නිවසට ගියේ ය. එහෙත් එදින රජගහ නුවර සිටුතුමා වෙනදා මෙන් පෙර මගට පැමිණ උණුසුම් ලෙස ඔහු පිළිගත්තේ තැත. සිටු මැදුර ද කළබලකාරී විය. තමන්ට නොදන්වා මංගල උත්සවයක් හෝ වෙන යම් උත්සවයක් හෝ පැවැත්වෙන්නේ ද යන්න සුදත්ත සිටුතුමාට ප්‍රශ්නයක් විය.

අස්වැසිල්ලක් ලද විගස රජගහ නුවර සිටු තෙමේ සුදත්ත සිටුතුමා සමග සතුට සාමිවි කතා බහට එක්විය. එහි දී සිටුමැදුර තුළ ඇති විශේෂ සූදානම ගැන රජගහ නුවර සිටුතුමා කියා සිටියේ පසු දින බුදු පාමොක් මහා සංසරත්නය නිවසට වැඩම කරවා දානයක් පිරිනැමෙන බවයි. බුද්ධ යන වෙනය ඇසීමත් සමග සුදත්ත සිටුතුමා තුළ උපන්නේ ඉමහත් ප්‍රබෝධයකි. හෙතෙම බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටින ස්ථානය විමසමින් ඒ මොහොතේ ම උන් වහන්සේ බැහැදුකීමට යාමට අදහස් කළේ ය. මේ වන විට සිත වනයේ බුදුරඳන් වැඩ සිටින නමුදු මූණ ගැසීමට සුදුසු වේලාව නොවන බවත් පසු දින උදය කාලය ඒ සඳහා යොදාගන්නා ලෙසත් රජගහ නුවර සිටුතුමා පැවසී ය. එදින බුදුරඳන් මූණ ගැසීමට යැමේ ආකාව ආයාසයෙන් මැඩිගත් අන්පිඩු සිටුතුමා පසු දින පහත් වන හෝරාව පැමිණෙන තෙක් නොඟුවසිල්ලෙන් සිටියේ ය.

එදින රාත්‍රිය ඔහුට දීර්ස විය. අවස්ථා ගණනාවක් අවදි ව අදුර පහ ව ගොස් ඇති ද සි සොයා බැලුවේ ය. අවසන අඩ අදුරේ සිත වනය බලා ගමන් කළේ ය. සක්මනෙහි නිරත ව සිටින බුදුරඳන් දුටු අන්පිඩු සිටාණන්ට මහත් ප්‍රසාදයක් ඇති විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ “සුදත්ත මෙහි එන්න” යැයි ඔහුට ආමන්තුණය කළ සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්පයට ගොස් වන්දනා කළ සුදත්ත “ස්වාමීනී සුවසේ සැතපුණු සේක් දු?” යි විමසී ය. ඊට පිළිතර වශයෙන්,

“කෙලෙස් දුරු කළ බැවින් කාමයෙහි නොඇලුණ නිවි සැනසුණ සිත් ඇති තැනැත්තා සියලු කළේහි ම සුවසේ සැතපෙනවා. සිතේ දුක් පිඩා තැතුව සැනසුණ තැනැත්තා නිතර ම සුවසේ වෙසෙනවා” යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කළ ධර්ම දේශනයට සවන් දුන් අන්පිඩු සිටාණේ සෝචන් වූහ. රජගහ නුවර සිටුතුමාගේ නිවසේ දානයට සහභාගි වී මහත් ගෞරවයෙන් දන් පිළිගැන්වූ අන්පිඩු සිටුතුමා තමන් වෙසෙන සැවැත් නුවරට වස් විසිම සඳහා වැඩම්වන ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කළේ ය.

ආපසු සැවැත් නුවරට පැමිණී සිටුතුමා බුදු පාමොක් මහ සගන සඳහා විහාර මන්දිරයක් ඉදිකිරීමට සුදුසු ඩුම් භාගයක් සෙවී ය. ඒ සඳහා යෝග්‍ය ඩුම්යක් ඔහුගේ නෙතට යොමු විය. ජේත නම් කුමරුට හිමි එය ලබාගැනීමට සිටුතුමාට විශාල පරිගුමයක් දුරිමට සිදුවිය. අවසානයේ බිමි කඩ වසා කහවණු ඇතිරීමට එකඟතාවක් ඇති විය. ඒ අනුව සිටුතුමා විසින් සිය භාණ්ඩාගාරයෙන් ගෙනා කහවණු ඩුම්යෙහි අතුරන ලද නමුත් එහි කුඩා කොටසකට ඒවා ප්‍රමාණවත් නොවී ය. සිටුතුමාගේ නිර්ලෝහි භාවය පිළිබඳ ව පැහැදුණු ජේත කුමාරයා එම බිමිකඩ පරිත්‍යාග කළේ ය. ඒ වන විට ඩුම්ය ලබා ගැනීමට සිටුතුමා වැයකර තිබූ මුදල කහවණු දහඡට කෝටියකි.

ඩුම්ය ලබා ගැනීමෙන් අනතුරුව එහි දරුණතිය ආරාමයක් කරවන ලදී. ජේතවනාරාමය ලෙස එය නම් කරන ලද්දේ ජේත කුමාරයා කළ සුදු පරිත්‍යාගයට කෘතග්‍රණ සැලකීමක් වශයෙනි. එම විහාර කර්මාන්තය සඳහා ද සිටුතුමා කහවණු දහඡට කෝටියක් වැය කළේ ය.

පෙර ඇරුෂම පරිදි වස් විසිමට වැඩිම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන මහා සංසරත්ත්‍යයට ජේතවනාරාමය සාංසික කොට පූජා කරන ලදී. ආරාම පූජේත්සවය ද අති උත්සර්හුවත් අන්දමින් සිදු විය. ඒ සඳහා වැය කළ මුදල ද කහවණු දහඡට කෝටියකි. ඉඩම මිල දී ගැනීමේ සිට ආරාමය කරවා පූජා කිරීම තෙක් වැයකළ මුළු මුදල කහවණු පනස් භතර කෝටියකි. බුදුරදුන් දිවි ගෙවූ පන්සාලිස් වසක කාලයෙන් දහනව වසක් වස් වාසය කර ඇත්තේ ජේතවන විහාරයේ ය. එහි වැඩි විසූ බුදුරදුන් ප්‍රමුඛ මහා සංසරත්ත්‍යයට අවශ්‍ය දන්පැන් ආදිය ඇතුළු ව සියලු පහසුකම් සැපයීම සිදු කරනු ලැබුවේ ද අන්ථිඩු සිටුතුමා විසිනි.

සිටු නිවස ද නිරතුරු ව හික්ෂණ් වහන්සේලාට දන්දීම සඳහාත් අනාථ අසරණ පිරිසට සංග්‍රහ පැවැත්වීම සඳහාත් වෙන්වුණි. මේ කරුණු නිසා බුදුරදුන් විසින් අන්ථිඩු සිටුතුමා වෙත අග්‍රදායක තනතුර පිරිනමන ලදී. දිනකට දෙවරක් බුදුරදුන් දැකීමට යැම එතුමාගේ සිරිත විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පැවති අධික ගෞරවය නිසා කිසි විටෙකත් දහම් කරුණු විමසීමට එතුමා උත්සාහ නොගත්තේ ය. මෙම අදහස දැන ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු පැමිණී සැම වාරයක ම කිසි යම දේශනාවක් කළ සේක. බුදුරදුන් බොහෝ සූත්‍ර දේශනා කර ඇත්තේ ද ජේතවනාරාමයේ දී ය. ඒ බව “ජේතවනේ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමේ” යනුවෙන් සූත්‍ර ආරම්භයේ ඇතුළත් සඳහනින් පැහැදිලි වෙයි.

තමා පමණක් නොව සිටු නිවසේ සියල්ලන් ද සැදුහැති බොඳ්ධයන් බවට පත් කිරීමට සිටුතුමා කටයුතු කළේ ය. ඒ බව කාල නම් තම පුත්‍රයා දහමට අනුව වරිතවත් පුද්ගලයෙකු බවට පත් කිරීමට සිටුතුමා ගත් උත්සාහයෙන් ප්‍රකට වෙයි.

අනේපිඩු සිටුතුමාට දියණීයන් තිබෙනෙකි. ඔවුහු මහා සූහදා, වූල සූහදා හා සුමනා නම් වූහ. මෙයින් වූල සූහදා හා මහා සූහදා විවාහ දිවියට පත් වූව ද සෝචන් ව සිටියන. වූල සූහදා තමන් විවාහ වී සිටි සිටු පවුල ද බොඳ්ධයින් බවට පත් කිරීමට සමත් වූවා ය. යුග දිවියට පත් නොවී නිවසේ දාන ගාලාව භාර ව සිටි සුමනා දියණීය සකාදාගාමී ව සිටියා ය. අනේපිඩු සිටුතුමා තම බොඳ්ධ ජ්වන රටාව දරුවන්ට පමණක් නොව මූණුඩුරු මිණිවිරියන්ට ද ඩුරු කළේ ය. බෝතික්කකු කැඩී විනාශ වීම නිසා දැඩි ලෙස සොචින් අඩන මිණිවිරියක සනසාලීමට කළේ බෝතික්කා වෙනුවෙන් දානයක් පිරිනැමීමයි. සේවක සේවිකාවන් ද සැදුහැවත් උපාසක උපාසිකාවන් බවට පත්කරලීමට හෙතෙම කටයුතු කළේ ය. ඒ අතර සිටි පුණ්ණා ගාසනික යුතුකම් නොපිරිහෙලා ඉටුකළ උපාසිකාවක් වූවා ය.

ඛුදුරදුන් දෙවිරම වෙහෙරහි වැඩ නොසිටි අවස්ථාවල සැදුහැවතුනට වැද පුදා ගැනීම සඳහා පුරා වස්තුවක් නොතිබේ. ඒ අඩුව සපුරාලමින් බෝධි අංකරයක් රෝපණය කිරීමට අනේපිඩු සිටුතුමා මුල්විය. ආනන්ද මාහිමියන්ගේ මග පෙන්වීම මත රෝපණය කළ බැවින් එය ආනන්ද බෝධිය නමින් ප්‍රවලිත විය. එම බෝධින් වහන්සේ අදවත් ජ්වමාන ව වැඩ සිටිති.

මුළු ජ්විත කාලය පුරා ම ඛුදුරදුන් පුමුඩ මහා සංසරත්නය පිළිබඳ ගෙද්ධාවෙන් කටයුතු කළ අනේපිඩු සිටුතුමා සම්බුද්ධ සඟුනේ අහිවාද්ධිය උදෙසා විකාල කැප කිරීමක් කළේ ය. හැකි සැම විට ම අසරණයින්ට පිහිට විය. වියපත් දිවියේ අවසාන භාගයේ සැරියුත් මාහිමියන්ගෙන් බණ අසා අවසන් සුසුම් හෙළු අනේපිඩු සිටාණේ තුළින දෙවිලොව උපන්හ.

අනේපිඩු සිටුතුමාගේ වරිතයෙන් අපට ගත හැකි ආදරු අතර පහත සඳහන් ජ්‍යෙ ද වේ.

- තෙරුවන් පිළිබඳ ව අවල ගුද්ධාවෙන් කටයුතු කිරීම
- යහපත් අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා කැපවීම
- උපතුමයිලි ව දරුවන් හා සෙසු පිරිස් සුමගට ගැනීම
- අසරණයින්ට පිහිට වීම
- දැඟැමී ජ්‍යෙනා රටාවක් අනුගමනය කිරීම
- ආශ්‍රිතයන් ආගම දහමට නැඹුරු කරවීම
- සුළු පරිත්‍යාගය වූව ද අගය කිරීම, කළගුණ සැලකීම

විශාලා මහා උපාසිකාව

අංග ජනපදයේ භද්ධිය නුවර විසු සිටුවරුන්ගෙන් එක් අයෙකි, මෙන්ඩක සිටුවරයා. ඔහුගේ පුත් ධ්‍යාමන් හා සුමනා දේවියගේ දියණිය විශාලාවයි. ඇය ඉතාමත් රුමත් ය; බුද්ධිමත් ය; දෙමාපියනට ලැඳි ය; වනිතාවකට යෝග්‍ය ඇවතුම් පැවැතුම්වලින් යුත්ත ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ භද්ධිය නුවරට වැඩම කමළේ ඇය සත් හැවිරිදි වියේ දී ය. ඒ අවස්ථාවේ මෙන්ඩක සිටුතුමා තම මිණිබිරිය ඇතුළු සම වයස් යෙහෙලියන් බුදුරජ්‍යන් දැකීමට යොමු කමළේ ය. එදා එම පිරිසට දේශනා කළ ධර්මය අසා විශාලා දියණිය සේවන් වූවා ය.

එම වකවානුවේ කොසොල් රජතුමාගේ ආරාධනාවකට අනුව විශාලාවන්ගේ පියාණන් වූ දනංශය සිටුතුමා ඇතුළු පවුලේ සැමට කෝසල රාජ්‍යයේ පදිංචියට ඒමට සිදු විය. වාසය සඳහා ඔවුන් තෝරා ගත්තේ සාක්ත නුවරයි. විශාලා දියණිය යොවුන් වියට පත් වූයේ මන නුවන් බඳවන පංච කළුණාණයෙන් අනුන රු සපුවකට හිමිකම් ඇතුව ය. ඇගේ තීල වර්ණ කෙසේ කළඹ බොලට දක්වා දික් විය. ඕ තොමෝ කොඳ මල් කැකුඩ් වන් දත් දෙපෙළ නිසා දත්ත කළුණාණයෙන් යුත්ත වූවා ය. වර්ණවත් සිනිදු සම නිසා ජ්වල් කළුණාණයෙන් ද පොහොසත් වූවා ය. ඕ තොමෝ මාංස හා වයා කළුණාණයෙන් ද සමන්විත වූවා ය.

පෙර කළ පිනෙන් පංච කළුණාණයෙන් යුත්ත වූ මේ සුරුපි ලලනාව තම යෙහෙලියන් ද සමග සාක්ත නුවර එක්තරා සැණකෙලියක් නැරඹීමට ගියා ය. අතරමග භදිසියේ ඇතිවූයේ මහ වැස්සකි. යෙහෙලියේ වැස්සෙන්

නොතෙම් සිටීමට නගර කාලාවට දිව ගියහ. තමුත් විශාලා දියණිය වැස්සේ තෙම් තෙම් සුපුරුදු සන්සුන් ගමනින් එම කාලාවට පසු ව පැමිණියා ය. එහි සිටි බොහෝ දෙනා ඇගේ ගමන් විලාසය දෙස බලා සිටියේ පුදුමයෙනි. විශේෂයෙන් ම එහි රඳී සිටි බමුණු පිරිසක් ඇය සමග කතා බහට එක් වූහ.

“දියණිය ඔබ කොතරම් කම්මැලි ද? ඔබගේ යෙහෙලියන් වැස්සේසන් ආරක්ෂා වීම සඳහා යුහුසුල ව්‍යුත ද ඔබ අලසකම නිසා තෙමුණා නේ දු”යි ඔවුහු විමසා සිටියහ.

විශාලාව පැවසුවේ, “පියවරුනි, ඔබට වෙහෙසක් නොවේ නම් එයට පිළිතුරු දිය හැකියි,” යනුවෙනි.

“දියණියනි, අපට වෙහෙසක් නැත. අපි එයට කැමැත්තෙන් සවන් දෙන්නෙමු.”

එවිට ඇය මෙසේ පිළිතුරු දුන්නා ය.

“පියවරුනි, මෙලොට සිටින සිවි දෙනෙකු මහ මග දිව යැම අශේෂන වේ. ඔවුහු බොහෝ දෙනාගේ ගැරහුමට ලක් වෙති. එනම්,

සියලු ආහරණවලින් සැරසුණු මහ රජතුමා
සර්වාහරණයෙන් විහුමිත මංගල හස්තිරාජයා
සංචර ශීලයෙන් යුතු ගුමණයන් වහන්සේ
සංඝිලි අඛරණීන් සැරසුණු කුල කුමරිය

යන සතර දෙනා ය. ඕ තවදුරටත් මෙසේ ද පැවසුවා ය. දෙමුවූපියන් මා හදාවඩා ගත්තේ බොහෝ බලාපොරොත්තු සිතේ තබා ලොවට වැඩ ඇති දියණීයක වේවායි යන උතුම් පුරුණාවෙනි. එහෙයින් පියවරුනි, වැසි පොදකට බිඟ ව දිව යැමේ දී මගේ සංඝිලාප පැංශීමෙන් හෝ ගල්මුල් ආදියක පය හැඳිමෙන් හෝ බිම ඇද වැට් අත්පා බිඳි යැමක් සිදුවූවහොත් මගේ සිරුරේ වටිනාකම ද බිඳි යන්නේ ය. එවිට දෙමාපියන්ට බරක් ව නිවසේ ම විසිමට මට සිදු වන්නේ ය. මේ සියලු කාරණා ගැන සැලකිලිමත් ව, සෙසු අයට වඩා වේගයෙන් දිව යැමේ හැකියාව පැවැතුණත් එසේ නොකළේමි. තෙමුණ ඇදුම් වේලා ගැනීමට ගත වන්නේ සුළු කාලයකි. සිරුරට යම් හානියක් සිදුවූවහොත් එය යථා තත්ත්වයට පත්කර ගැනීමට බොහෝ කාලයක් ගත වෙයි. සමහරවිට ජීවිත කාලයට ම නොහැකි වනු ඇත.” මෙම ප්‍රකාශයට කන් දුන් බමුණු පිරිස ඇය පංච කළාණයෙන් පමණක් නොව නුවණුති බවින් ද අනුන බව වටහාගෙන තමන් ආ කරුණ ඇයට දන්වා සිටියහ.

තමන් සැවැන් නුවර මිගාර සිටුතුමාගේ දුත පිරිසක් බවත් එතුමාගේ පුරුණවර්ධන නම් වන සිටු පුතුට ආවාහ කර ගැනීමට සුදුසු කුල කුමරියක සෞයා ගැනීමේ අපේක්ෂාවෙන් පැමිණී බවත් දන්වා සිටියහ. ඒ ගැන සිටු කුමරියගේ අදහස් විමසන ලදී. ඇය කියා සිටියේ දෙමාපිය කැමැත්ත මත එවැන්නක් සිදුවිය යුතු බවයි. දුත පිරිස පියතුමන්ගේ නමුගාත් හා මාර්ගය විමසා දනංතර සිටු මැදුරට ගොස් තමන් පැමිණී කරුණ සිටු යුවළට සැලකර සිටියහ. එම යුවළගේ කැමැත්ත ලැබේමෙන් අනතුරුව ඔවුනු සැවැන් නුවරට ගොස් මිගාර සිටුතුමාට දුන්වුහ. පසු ව දෙපිරිසගේ ම කැමැත්ත පරිදි විවාහ මංගල උත්සවයට දින නියම කර ගැනීණි.

මංගල උත්සවයට පෙර දින රාත්‍රියේ දනංතර සිටුතුමා තම දියණීයට යුග දිවිය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා වැදගත් උපදේශ 10ක් ලබා දුන්.

1. ඇතුළත ගිනි පිටතට නොදිය යුතු ය.
(තම නැත්දා මාමාගේ හෝ ස්වාමී පුරුෂයාගේ අගුණ හෝ දෝෂ පිට අයට නොකිව යුතු ය)
2. පිටත ගිනි ඇතුළට නොගත යුතු ය.
(තම නැත්දා මාමා හෝ ස්වාමී පුරුෂයා පිළිබඳ ව වටපිටාවේ සිටින අය අගුණ හෝ දොස් කිවහොත් එය ගෙදර අයට නොකිව යුතු ය)
3. දෙන්නන් හට දිය යුතු ය.
(ණයක් දෙන්නේ තම් ආපසු දෙන අයට පමණක් දිය යුතු ය)
4. නොදෙන්නන් හට නොදිය යුතු ය.
(ණයක් ලබාගෙන ආපසු නොදෙන අයට නොදිය යුතු ය)
5. දෙන්නන් හටත් නොදෙන්නන් හටත් දිය යුතු ය.
(දුෂ්පත් තැයන් හා මිතුරන් පැමිණ යමක් ඉල්ලුවාත් ආපසු ලැබුණත් නොලැබුණත් දිය යුතු ය)
6. සුවසේ හිඳගත යුතු ය.
(නැත්ද මාමා හා ස්වාමීපුරුෂයා හෝ වෙනත් වැඩිහිටියන් පැමිණෙන විට නැගී සිටීමට සිදු නොවන පරිදි අසුන් ගත යුතු ය)
7. සුවසේ අනුහව කළ යුතු ය.
(යහපත් හාරයාවක ලෙස තම නැත්දා මාමා හා ස්වාමීපුරුෂයාට සියතින් ම අභාරපාන පිළිගන්වා තිවසේ සෙසු අයගේ ද අභාරපාන ගැන සොයා බලා තමා අනුහව කළ යුතු ය)
8. සුවසේ නිදා ගත යුතු ය.
(නැත්දා මාමා හා ස්වාමීපුරුෂයාට අවශ්‍ය දේ සපයා දී මුවුන් නින්දට ගිය පසු ගේ දොර වසා ඇත්ද යි පරික්ෂා කොට බලා නින්දට යා යුතු ය. එවිට නින්ද අතරතුර දී අවදි වීමට අවශ්‍ය නොවේ)
9. ගිනි පිරිමැසිය යුතු ය.
(නැත්දා මාමා කෙරෙහිත් සැමියා කෙරෙහිත් ගරුසරු ඇතිව සිටිය යුතු ය. මුවුන් කෝප කරවීම තුසුදුසු ය)
10. ඇතුළත දෙවියන් පිදිය යුතු ය.
(නැත්දා මාමා හා ස්වාමීයා ඇතුළත දෙවියන් ය. මුවුනට කළ යුතු සත්කාර නොඅඩු ව සිදු කළ යුතු ය)

ඇය මෙම අවවාද තරයේ ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදිටන් කරගෙන පසු දින යුග දිවියට පිවිසුණා ය. එදින පියතුමන් තම දියණීයට ලබාදුන් තැහි බෝග අතර විශේෂ ආහරණයක් ද විය. එනම් කහවතු නව කොට්ඨාසක් වැයකාට සාදා දුන් මේල පළදුනාවයි. මෙය හිසේ පටන් පහතට විහිදී යන වටිනා පළදුනාවකි. එම පළදුනාව විශාලාව වැනි ගක්තිමත් කාන්තාවකට හැර වෙනත් අයෙකුට ඉසිලිය නොහැකි බව ද සඳහන් ය. ර්ට අමතර ව ඇයට සේවය කිරීමට දැසි දසුන් මෙන් ම උපදෙස් ලබා ගැනීමට උපදේශකවරුන් අට දෙනෙකු ද ලබා දුනි.

පති කුලයට පැමිණී විශාලා සිටු දියණීය සිය නැදි මයිලන්ට ද මවුපියන්ට මෙන් ගරු සැලකිලි කළා ය. මිගාර සිටු පවුල ජෙෂ්ඨ බැතිමතුන් ව්‍යව ද විශාලාව තම ආගම දහම අත් නොහැරියා ය. බුදු බණ ඇසිමට සලස්වා නැදි මයිලන්ට ද බොද්ධ උපාසක උපාසිකාවන් බවට පත් වීමට මග පෙන්වූවා ය. තමනට නිවැරදි මාර්ගය පෙන්වා දීම ගැන සතුටට පත් මිගාර සිටුතුමා විශාලාව තම මැණියන් සේ සැලකීමට යොමුවිය. එතැන් පටන් ඇය මිගාර මාතා නමින් ප්‍රසිද්ධ විය.

ඉතා කෙටි කළක දී ගෙහණීයක වශයෙන් විශාලා සිටු දියණීයගේ ආදර්ශවත් ගති පැවැතුම් සැවැත් නුවර සියල්ලන්ගේ ම ගෞරවයට භා ප්‍රශ්‍රණයට පාතු විය. හැම විට ම වැඩිහිටියේ තම දරුවනට විශාලාවන් ආදර්ශයට ගනීමින් හොඳ සිරිත් විරිත් භා යුතුකම් ඉටුකිරීම පුරුදු වන ලෙසට උපදෙස් දුන්හ. ඇය පවුලේ අයට මෙන් ම සේවක සේවිකාවනට ද ගුණගරුක ස්වාමී දියණීයක් වූවා ය. හැකි සැම විට ම උත්සාහ ගත්තේ ඔවුන් බණට දහමට යොමු කිරීමට ය. පෙහෙවයේ සමාදන් වූ දිනවල එක් එක් වයස්වල සිරින කාන්තාවන් සමග ධර්ම සාකච්ඡාවල තිරත වූයේ දහම් දැනුම වර්ධනය කරලීමට ය. තිරිසන් සතුන්ට පවා ඇය ආදරය, කරුණාව දක්වූවා ය.

විශාලා උපාසිකාව සිදු කළ පුවිණී ගාසනික මෙහෙවර වූයේ තමන් සතු වූ ඉතා වටිනා මේල පළදුනාව මිලකාට සැවැත් නුවර පූර්වාරාමය රැදිකිරීමයි. සැදුහැවත් කුලපග දායිකාවක වූ විශාලාවෝ උදය වරුවේ විහාරයට ගොස් දන් පිළිගැන්වූහ. සවස් කළ රෝගී හික්ෂුන් වහන්සේලාට කැද භා බෙහෙත් සැපයුහ. විහාරස්ථානයට යනවිට කුඩා හික්ෂුන් වහන්සේලාට ඇය රස කැවිලි රැගෙන හිය පුවත ද ඉතා ප්‍රකට ය. ඇතැම් විට හික්ෂුණීන් වහන්සේලා සම්බන්ධ ව ඇති වූ යම් යම් ගැටුලු තිරාකරණය කිරීමට ද ඕ

මැදිහත් වුවා ය. මේ ආකාරයට විභාරස්ථානය හා පැවති සබඳතා නිසාත් ගාසනික අභිවෘතියේ සඳහා කළ සුවිශේෂී කැප කිරීම නිසාත් බුදුරජාණන් වහන්සේ එතුමිය අගු දායිකා තනතුරට පත් කළ සේක. වසර 120ක් නිදුක් නිරෝගි ව දිවි ගෙවූ විශාලා උපාසිකාවෝ මරණීන් මතු තුසිත දෙවලාව උපන්හ.

විශාලා උපාසිකාවගේ වරිතයෙන් අපට ගත හැකි ආදර්ශ

- ගැහැනු ලමයෙකුට ගැලපෙන ඉරියවු පවත්වාගෙන යාම
- දියණීයක ලෙස දේමාපිය උපදෙස් නිසි පරිදි පිළිපැදිම
- බිරිදික, ලේලියක, මවක ලෙස සිය යුතුකම් හා වගකීම් නිසි පරිදි ඉටු කිරීම
- ධන බලයෙන් හා රුමන්කමීන් උඩිගු නොවීම
- ආගමට දහමට ලැදි ව කටයුතු කිරීම
- බුද්ධීමත් ව තීරණ ගෙන ක්‍රියා කිරීම
- අලස නොවී කඩිසර ව කටයුතු කිරීම
- වැරදි මග ගියවුන් සුම්ගට ගැනීම
- විවාහය නිසා තම ආගම වෙනස් නොකිරීම
- දැනුම බෙදා හදා ගැනීමට යොමු වීම

සාරාංශය

බුදු සභූතෙන් අග්‍ර දායකයා ලෙස අනේපිඩු සිටුවුමාත් අග්‍ර දායිකාව ලෙස විශාලා සිටු දියණීයන් බුදුරුදුන් විසින් පත් කරනු ලැබුවේ ගාසනික අහිවාද්ධිය සඳහා එම දෙපළගෙන් සිදු වූ අනුපමේය මෙහෙවර සැලකිල්ලට ගෙන ය. පුද්ගලයෙකු විසින් කරනු ලබන නොද වැඩ එම අයගේ මෙලොට ජීවිත මෙන් ම පරලොට ජීවිතය සරුකර ගැනීමට උපකාරී වන බව මෙම වරිත අධ්‍යයනයෙන් පැහැදිලි වේ. මෙම පුද්ගල ජීවන තොරතුරු අපගේ සමාජය ගොඩනගා ගැනීමට මෙන් ම වරිත සකස් කර ගැනීමට ද බොහෝ සෙයින් උපකාරී වේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. අනේපිඩු හා විශාලා වරිත කතාවල ඔබ සිත්ගත් අවස්ථාවක් සැකෙකවින් දක්වා එසේ සිත් ගැනීමට හේතු දක්වන්න.
2. ඔබගේ වරිතය හැඩැගෙන්වා ගැනීමට මේ වරිත දෙකෙන් ලබා ගත හැකි ගුණ ධර්ම 5ක් ලියන්න.
3. ජේතවනාරාමයට එම නම් තැබීමට හේතුව පැහැදිලි කරන්න.

පැවරුම

මෙම පාඨමට අනුව ඇතුළත ගිනි පිටතට ලබා දීමත් පිටත ගිනි ඇතුළට ගැනීමත් තිසා ඇති වන ගැටුලු දක්වමින් බොඳේ ගිහා සංගමයේ දී ඔබ කරන කතාවට ඇතුළත් කර ගන්නා වූ කරුණු ලියා දක්වන්න.

ඛමම පදියෙන් අපේ දිවියට

පසුගිය වසරේ ප්‍රථම වාරයේ දී අප පාසලේ ඉහළ ගේණිවල සිසුනු තවත් ප්‍රසිද්ධ පාසලක සම වයසෙහි සිසුන් සමග ක්‍රිකට් ක්‍රිබා තරගයක් පැවැත්වූහ. දෙපිලකට බෙදී ඔවුන් ක්‍රියා කළ අතර දෙපිලේ ම අරමුණ වූයේ ජයග්‍රහණය ලබා ගැනීමයි.

ඒ අනුව ආරම්භයේ සිට ම දෙපිලෙහි ම ක්‍රිඩයෝ තම ප්‍රතිඵල මත ප්‍රකේෂ වන සේ කැඟැසීමට ද උසුළු විසුළු කිරීමට ද විවිධ බාධා සිදු කිරීමට ද පෙළුමුණෝ ය. ඒ අනුව දෙපිල තුළ ම එකිනෙකා කෙරෙහි ක්‍රමයෙන් ගොඩනගුණෙ තෙක්දයයි, බලවත් විරෝධයයි. ඔවුන් අතර පෙර

පැවැති සුහදත්වයට ද හානි සිදු වෙමින් පැවැති අතර තරගය අවසන් වූයේ සිදු විය යුතු පරිදි ම එක් පිලක් ජය ගෙන අනෙක් පිළ පරාජය වීමෙනි. ක්‍රමයෙන් දෙපක්ෂය තුළ ම ගොඩනැගී තිබුණ විරෝධාකල්ප උතුරා යාමට වැඩි වේලාවක් ගත නොවී ය. එහි දී තරුණ සිසුන් අතර ඇති වූයේ මහා ගැටුමකි. එය සන්සිදුවීමට ආරක්ෂක අංශවලට හෝ ගිහි ගුරුහවතුන්ට හෝ නොහැකි තරම් විය. මේ අතර අප විදුහලේ ධර්මාචාරය ස්වාමීන් වහන්සේ සිසුන් අතරට වැඩිම කළහ. උන් වහන්සේ එදා දුන් අවවාදය පහත සඳහන් කරුණු ද ඇතුළත් විය.

ගිමිහානය යනු වැසි නොවැවෙන වියලි සමයයි. අවුරුද්මියෙන් ගිනිගෙන දැවන එබදු ගිමිහාන සංකුලේ මුල් අවධියෙහි වන ගොමුවක සොඹරු සුවඳවත් මලක් පිළි තිබේ අසිරිමත් දරුණනයකි; ආසිර්වාදයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙසු දහම ද එබදු යැයි බුද්ධ දේශනාවෙහි ම සඳහන් වේ. එම දහම සිත් සනසයි; මිහිරියාව උපද්‍රවයි; සසර දුක් නිවයි. ධම්ම පදය යනු එකි සම්බුද්‍ය දහම ඇතුළත් ත්‍රිපිටක දේශනාවෙහි සුතු පිටකයේ බුද්ධක නිකායට අයත් ගුන්ථ පහලෙළාවෙන් එකකි.

එහි ඇතුළත් ගිමිහානයෙහි පිපුණු මල් පොකුරක් වැනි බුද්ධ දේශනාවක් මෙසේ ය.

අක්කොවිඡ මං අවධි මං
අභ්‍යන්තර මං අභාසි මේ
යේ තං උපනයේහන්ති
වේරං තේසං න සම්මති

(යමක වග්ගය - 3 ගායාව)

අසවලා මට බැන්නේ ය, මට පහර දුන්නේ ය, මා පරාජය කලේ ය, මා සතු දෙය පැහැර ගත්තේ ය යනුවෙන් යම් අය තැවත තැවත සිතත් තම්, ඔවුන්ගේ වෙරය නොසන්සිදේ.

අක්කොවිජ් මං අවධි මං
අජ්නි මං අහාසි මේ
යේ තං න උපනයේහන්ති
වේරං තේශුපසම්මති

(යමක වග්ගය - 4 ගාරාව)

අසවලා මට බැන්නේ ය, මට පහර දුන්නේ ය, මා පරාජය කළේ ය,
මා සතු දෙය පැහැර ගත්තේ ය යනුවෙන් යම් අය තැවත තැවත
නොසිතත් නම්, ඔවුන්ගේ වෛරය සන්සිද්ධී.

අප ලොවිතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉහත දැක්වූ ධම්ම පද ගාරා
දෙක දේශනා කළේ ප්‍රාලේල තිස්ස තෙරැන් අරහයා ය. උන් වහන්සේ පැවිදි
වුයේ මහලු වියේ දී ය. බුදුරජාණන් වහන්සේට සම්ප ඇාති සම්බන්ධයක්
තිබූ නිසා ප්‍රාලේල තිස්ස හිමියෝ උඩගු වුහ; තමා පැවිද්දෙන් ආබාලයකු බව
නොසිතා ක්‍රියා කළහ; වැඩි මහලු තෙරැන් වහන්සේලාට ගරු නොකළහ;
වත් පිළිවෙත් නොදත්හ; ඉටු නොකළහ; තම අඩුපාඩු සකස් කර ගැනීමට
උත්සාහයක් ද නොගත්හ. බුදුරදුන්ට සම්ප ව සිටිමින් මියුරු ආහාර වළඳා
පෘථ්‍යාමත් සිරුරකින් යුක්ත වූ උන් වහන්සේ ප්‍රාලේල තිස්ස නාමයෙන් හඳුන්වනු
ලැබුහ. රේතවනාරාමයට නිතර පැමිණෙන ආගන්තුක හික්ෂුන් වහන්සේලා
ප්‍රාලේල තිස්ස හිමියන් පැවිද්දෙන් බාල බව නොදාන වැඳුම් පිදුම් ගරු සත්කාර
ආදිය කළහ. උන් වහන්සේ ද තම නොදානුවත්කම හා උඩගුකම නිසා ඒ
වැඳුම් පිදුම් පිළිගත්හ. දිනක් මේ වැරදි ගතිපැවතම් පෙන්වා දෙමින් එක්
තරුණ හික්ෂු නමක් ප්‍රාලේල තිස්ස හිමියන්ට අවවාද කළහ. එය තමන්ට
පරිහව කිරීමක් සේ සිතු ප්‍රාලේල තිස්ස හිමියෝ කෙප වුහ; වහා බුදුරදුන් වෙත
ගොස් පැමිණිලි කළහ. සියලු තොරතුරු වීමසා බැඳු බුදුරජාණන් වහන්සේ
තවක හික්ෂුවක් ලෙස ඉටු කළ යුතු වත් පිළිවෙත් ඉටු නොකිරීමත් ගරු
කළ යුත්තන්ට ගරු නොකිරීමත් වැරදි බව ප්‍රාලේල තිස්ස හිමියන්ට පෙන්වා
දුන්හ; තමන් සිදු කළ වැරදි ක්‍රියා හික්ෂුන් වහන්සේලා ඉදිරියේ පවසා සමාව
ගන්නා ලෙස අවවාද කළහ. එහෙත් උන් වහන්සේ උතුම් බුදු වදන පවා
නොපිළිගෙන දිගින් දිගට ම වෛරී සිතුවිලිවලින් යුක්ත ව විසුහ. ඒ නිමිති
කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉහත ධම්ම පද ගාරා යුගල දේශනා කළ සේක.

පළමු ගාර්යාවෙන් කියුවෙන්නේ ලෝකයේ සාමාන්‍ය ස්වභාවයයි. මිනිස්සූ මෙබදු ප්‍රශ්නවල දී එකිනෙකාට වෝද්‍යා කරති; අකුර්ෂ පරිහව කරති; මා පැරදුවේ යැයි වෙටි සිත් ඇතිකර ගනිති. නැවත නැවත සිහි කිරීමෙන් එම වෙරය දියුණු වේ; නොසන්සිදේ.

බොඳ්ධ පිළිවෙත වන්නේ අසවලා මට බැන්නේ ය, මට ගැසුවේ ය, මා පැරදුවේ යැයි නැවත නැවත නොසිතිමයි. එය වෙරය සන්සිද්ධිමට හේතු වේ. තමාට අකුර්ෂ පරිහව කිරීම් ආදිය ගැන නැවත නැවත සිතිම, ඒ නිසා ම වෙටි සිතුවිලි ඇති කර ගැනීම ආදියෙන් සිදුවන්නේ තමන්ගේ සිත අපිරිසිදු වීමයි. සිත අපිරිසිදු වීමෙන් තමන්ට සිදුවන්නේ අයහපතකි. වෙරය තෙව්ය අඩු වූ තරමට සෙත සැලසෙන්නේ සමාජයට පමණක් නොවේ; තමන්ට ද එයින් ඉමහත් සෙතක් සැලසේ.

මිතුරු මිතුරියන් හා වැඩිහිටියන් සමග ජ්වත් වීමේ දී මෙවන් අවස්ථාවලට මුහුණ දීමට ඔබට ද සිදුවිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස පිළිබඳ කරන ක්විඩාවකට අවධානය යොමු කරමු. ක්විඩාවේ අවසාන මොහොත දක්වා ම දෙපිලේ ම අරමුණ කෙසේ හෝ ජයග්‍රහණය කිරීමයි. ඒ අනුව ප්‍රතිචිරුද්ධ පිළිප්‍රශ්නයේ වන සේ කැ ගැසීම, උපුල් විසුල් කිරීම, රවතීම හා ඔවුන්ට විවිධ බාධා සිදු කිරීම දැකිය හැකි ය. මෙවැනි ක්වියාවලින් වැළකීම බොඳ්ධ දරුවන් වන අපගේ වගකීමයි. තරග අවසානයේ ජය පරාජය එක සේ විද දරා ගැනීමට අපට හැකියාව තිබිය යුතු ය. කිසිදු ආකාරයක ගැටුමක් ඇති කර නොගත යුතු ය. අවසානයේ දෙපිල ම එකිනෙකාට සුබ පතා සතුවින් නික්ම යා යුතු ය.

අපට නිතර නිතර ගුරුවරු මෙන් ම දෙමාපියේ ද අවවාද කරති; වැරදි පෙන්වා දෙති. එබදු අවස්ථාවක මට බැන්නේ ය, ගැසුවේ ය යැයි අකුර්ෂ පරිහව කරමින් වෙටි සිතුවිලි ඇති කර ගැනීම අපේ ම අයහපතට හේතු වේ. ගිහු නායක නායිකාවෝ ද, මිතුරු මිතුරියෝ ද අපේ වැරදි නිවැරදි කරමින් ඇතැම් විට මග පෙන්වති. එවන් අවස්ථාවල ද ඉවසීමෙන් යුතු ව අවවාද පිළිගෙන මෙත්මි සහගත ව ක්වියා කිරීමට අප පුරු පුරුදු විය යුතු ය. බොහෝ විට සමාජයේ ගැටුම් ඇතිවන්නේ මිනිසුන් එකිනෙකාට අකුර්ෂ පරිහව කරමින් ක්වියා කිරීමෙනි. වෙරයෙන් වෙරයට යාමෙනි. එකිනෙකා පැරදුවීමට ක්වියා කිරීමෙනි. එබැවින් ගුරු දෙගුරුන්ගේ අවවාද පිළිගෙන අනතිමානී ව කටයුතු කළ යුතු ය. එයින් අමනාපකම් සන්සිද්ධියේ එය අනාගත ජ්විතයේ යහපත පිණිස ම හේතු වේ.

අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේ දුෂ්කර ක්‍රියා අතහරිමින් සූජාතාව පිළිගැන්වූ කිරීපිඩු වළදා රන් පාතුය ගෙනා නම් ගෙගහි පා කළ විට එය උඩු ගේ බලා ගිය බව අප අසා ඇත. එයින් සංකේතවත් කළේ ගෙ පහළට ම යන හෙවත් යටි ගේ බලා යන දහමක් බුදුරුණ් දේශනා තොකරන බවයි. බුදු දහම අනුසේදතාම් තොවේ; යටි ගේ බලා යාමට මග පෙන්වන්නේ නැත. වෛරයෙන් වෛරයට යන මිනිසුන් තැනීම බුදුරුදුන්ගේ අපේක්ෂාව තොවී ය. බුදු දහම පරිසේදතාම් ය; එනම් උඩු ගේ බලා යාමට මග පෙන්වන්තකි. ඒ අනුව බොද්ධ දරුවන් වන අප යා යුත්තේ වෛරයෙන් අවෛරයටයි. කොඳයෙන් අකොඳයටයි. එමගින් වෛරය කොඳය තැනි නිවුණ ගාන්ත සිත් ඇති අනුන් ප්‍රිය කරන දරුවන් වීමට අපට හැකියාව ලැබේ.

සාරාංශය

- සූත්‍ර පිටකයේ බුද්ධක තිකායට අයත් ධම්ම පදිය බොද්ධයාගේ අත් පොතයි. එහි බුද්ධ දේශනා භාරසිය විසිතුනක් ඇති අතර ඒවා වග්ග විසි භයකට සංග්‍රහ කොට ඇත.
- මට බැන්නේ ය, මට ගැසුවේ ය, මා පැරදුවයේ ය, මගේ දේ පැහැර ගත්තේ යැයි නිතර නිතර මෙනෙහි කරන්නාගේ වෛරය තොසන්සිඳේ. එසේ තොකරන්නාගේ වෛරය සන්සිඳේ.
- ගුරු දෙගුරුන් හා මිතුරු මිතුරියන් දෙන අවවාද උපදෙස් ආදිය පිළිගනිමින් ඉවසීමෙන් හා මෙතුළයෙන් කටයුතු කිරීමට අප පුරුදු ප්‍රහුණු විය යුතු ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. මෙහි ඇතුළත් ධම්ම පද ගාලා සුගල කට පාඩමෙන් ගායනා කරන්න.
2. ඉහත ධම්ම පද ගාලා ඇසුරින් ලමා ජීවිතයට අදාළ ව ආදර්ශ පාය හතරක් ලියන්න.

පැවරුම

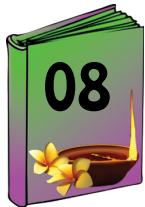
මෙම පාඩමෙහි සඳහන් ගාලා දෙකකින් අදහස් වෙන වෙන ම ඇතුළත් වන සේ පදාෂ දෙකක් නිරමාණය කරන්න.

පුහුණුවට

1. වරද තොම කී විට අපා ගති අසයි ගුණ දොහැ සුගති	දන්නා තොපිලිගන්නා වන්නා වන්නා
2. ගුරුවරුන් සැර නුශේන් සිදුවුණු දූෂුවමක් කළ ගොසින් තොකියනු ගෙදර	කොට වරදට විට තරහට

(සිරිත් මල්දම)

පන්සිල් හා එහි සමාජීය වටිනාකම

දිඩියමට දැඩි කැමැත්තක් දැක්වූ දේවදත්ත කුමරු දුනු රේතල සමග උයනට පිවිසුන විට ම ඔහු නෙත ගැවුණේ තිල් අහසේහි තිදහසේ පියමා යන හංස රාජයෙකි. එසැණින් සිය දුන්නට රුවා ගත් රේතලයට ඔහු ඉලක්ක කර ගත්තේ එම හංසයා ය. රේතල පහරට හසු වුණු හංසයා බිම ඇද වැටුණි. හංසයා සොයා ගිය ඔහු දුටුවේ සිදුහත් කුමරු එම හංසයාට බෙහෙත් ගල්වා සුවපත් කරන අයුරු ය. මෙහි දී ඇති වන සංවාදයේ දී සිදුහත් කුමරු පවසන්නේ මිය යැමට ආසන්න හංසයා සුවපත් කිරීම තම යුතුකම බවත් සත්ත්ව සාතනයට උත්සාහ දරන්නාට එම සතාගේ අයිතියක් තොමැති බවත් ය.

දේවදත්ත කුමරු හංසයා මරණයට පත් කිරීමට තැත් කිරීම අයත් වන්නේ පස් පව්වල පලමු අංගය වන ප්‍රාණසාත අකුසල කර්මයට ය. හංසයා බෙරා ගැනීමට කටයුතු කළ සිදුහත් කුමරුගේ ක්‍රියාව අයත් වන්නේ පන්සිල්වල පලමු අංගය වන සත්ත්ව ජීවීත රැක ගැනීම නම් වූ කුසල කර්මයට ය. දේවදත්ත කුමරුගේ ක්‍රියා කලාපය ගිශ්වසම්පන්න සමාජයේ කිසිවෙකු අනුමත තොකරන අතර සිදුහත් කුමරුගේ ක්‍රියා කලාපය සියලු දෙනාගේ ප්‍රශ්නසාවට ලක් වන්නකි. ඩිනැ ම සමාජයක ගිශ්වසම්පන්න හාවය රැක ගැනීමට ඉවහල් කර ගත හැකි ගැන්වීමක් ලෙස පංච ගිල ප්‍රතිපත්තිය හැඳින්විය හැකි ය. පන්සිල් රැකීම හා එය අගය කිරීම බොඳේ උපාසකයකු තුළ තිබිය යුතු වැදගත් ලක්ෂණයෙකි. නිති පන්සිල් පොහොය අටසිල් යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ තිරතුරු පන්සිල් ද පොහොය දිනට අටසිල් ද සමාදන් ව සුරකිය යුතු බවයි. අපගේ නිතා ගිලය පංචගිලයයි. එය ගෘහස්ථ ගිලය ලෙස ද හැඳින්වේ. අප පන්සිල් සමාදන් වීමෙන් ද්‍රව්‍ය අරඹමු. ඩිනැ ම සුඛ කටයුත්තක් ආරම්භයේ දී ද අපි පන්සිල් සමාදන් වෙමු.

පංච ශිලය සමාදන් වීම කළ යුත්තේ අවබෝධයෙන් යුතු ව ය. එබැවින් පංච ශිලය කඩ කිරීම හෝ රැක ගැනීම පිළිබඳ වගකීම සතු වන්නේ ද අප වෙත ම ය. බුදු දහමට අනුව අප පංච ශිලය ආරක්ෂා කළ යුතු වන්නේ නීතියෙන් ලැබෙන දැඩුවමකට බියෙන් හෝ අපායට ඇති බියෙන් හෝ පමණක් නොවේ. පොදුවේ සැලකු විට පංච ශිලය ආරක්ෂා කිරීමෙන් තමාට මෙන් ම අන් අයට ද සිදු වන සමාජය යහපත ගැන සිතා ය.

බුදු දහමෙහි ඉගැන්වෙන පංච ශිලයට අනුව වැළකීම හෙවත් විරතිය ද හැසිරීම හෙවත් සමාදානය ද පිළිබඳ ව අප කුඩා කළ සිට නිවැරදි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ.

නිදසුනක් ලෙස ජීවිත හානි කිරීමෙන් වැළකීම, දැඩුමුගුරු, අවී ආයුධ බැහැර කිරීම අයත් වන්නේ විරතියට ය. සත්ත්ව සාතනයට ලැඤ්ඡා වීම දායාව හා හිතානුකම්පාවෙන් යුත්ත වීම අයත් වන්නේ සමාදානයට ය. මේ ආකාරයට අකුසලයෙන් වෙන් වීමත් (විරති) කුසලයෙහි නිරත වීමත් (සමාදාන) අන් සියලු ශික්ෂා පදවලට ද පොදු වේ.

පංච ශිලය පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධයක් ඇති කර ගැනීමේ දී අප අවධානය යොමු කළ යුතු අංශ තුනක් ඇත. වරදින් වෙන්වීම හෙවත් විරතියට අනුව,

- ★ තමා වරදින් මේදීම
- ★ අන් අය ලවා වැරදි නොකරවීම
- ★ වරද අනුමත නොකිරීම හා රේට අනුබල නොදීම
යනු ඒ කරුණු ය.

යහපතෙහි යෙදීම හෙවත් සමාදාන පක්ෂයෙහි දී,

- ★ තමා යහපතෙහි යෙදීම
- ★ අන් අය ද යහපතට යොමු කරවීම
- ★ යහපත් කටයුතු අනුමත කිරීම හා රේට අනුබල දීම
යනුවෙන් එම කරුණු දැක්විය හැකි ය.

පංචිකීලයට අයත් ශික්ෂා පද පිළිබඳ ව කුඩා කළ සිට ම පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති කර ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. එම ශික්ෂා පද සහ ඒවායේ අරුත් පහත සඳහන් පරිදි වේ.

1. පාණාතිපාතා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාම්
(ඡේවිත විනාශ කිරීමෙන් වැළකීමේ ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙමි)
2. අදින්නාදානා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාම්
(නොදුන් දෙය ගැනීමෙන් වැළකීමේ ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙමි)
3. කාමෙසු මිච්චාවාරා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාම්
(කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීමේ ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙමි)
4. මුසාවාදා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාම්
(බොරු කිමෙන් වැළකීමේ ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙමි)
5. සුරාමේරය මත්තපමා දටියානා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාම්
(සුරාපානය කිරීමෙන් වැළකීමේ ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙමි)

පංච ශීලයෙහි සාමාජික අගය

අප ජීවත් වන සමාජය සකස් වී ඇත්තේ පුද්ගලයින් සමූහයකගේ එකතුවකිනි. එහි ජීවත් වන සෑම පුද්ගලයකුට ම විවිධ අවශ්‍යතා පවතී. එම අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමේ දී අන් අයට හිරිහැර නොවන ලෙස කටයුතු කිරීම තො වැදගත් ය. සමාජයක යහපැවැත්ම එමගින් ආරක්ෂා වේ. ඒ සඳහා සියලු දෙනා ගරු කරන පිළිගත් ඉගැන්වීමක් හෝ නීති රිති මාලාවක් තිබිය යුතු ය. පංච ශීල ප්‍රතිපත්තිය එසේ පිළිගෙන අනුගමනය කළ හැකි ලොව සියලු දෙනාට ම පොදු ඉගැන්වීමකි. යහපත් සමාජයක් සකස් වීම සඳහා පංච ශීල ප්‍රතිපත්තිය හේතු වන ආකාරය විමසා බලමු.

පළමු ශික්ෂා පදය ආරක්ෂා කරන්නා සියලු දෙනාගේ ජීවත් වීමේ අයිතිය සුරක්ෂිත කරයි. පරපණ නැසීමෙන් හා හිංසනයෙන් වැළකීමට පංච ශීලය සමාදන් වන සියලු දෙනා අදිවත් කර ගත යුතු ය. ලොව උපන් සියලු මිනිස්සු හිංසා පිඩාවන්ගෙන් තොර ව ජීවත් වීමට කැමැති වෙති. ඒ සඳහා

සියලු දෙනාට අයිතියක් ඇත. පරපණ තැසීම බරපතල වරදකි. එමගින් අන් අයගේ ජ්වත් වීමේ අයිතිය උදුරා ගනී. එකිනෙකා විනාශ කර ගන්නා සමාජයක පැවැත්ම කෙබඳ ද යි අප සිතා බැලිය යුතු ය. එවැනි සමාජයක පැවැත්ම කෙටි කළකින් බිඳ වැටෙනු ඇත. අන් අයගේ ජ්විතවල වටිනාකම දන්නා පුද්ගලයා කිහිවෙකුට හිංසා නොකරයි; සැම දෙනාගේ ම ජ්විතවලට ගරු කරයි. රුපවාහිනී ප්‍රවත්පත් ආදි ජනමාධ්‍ය ඔස්සේ නොයෙක් ආකාරයෙන් හිංසා හා ප්‍රව්‍යාචිකාරී ක්‍රියා සිදුවන බව අපට නිතර අසන්නට දකින්නට ලැබේ. නිවස තුළ සාමය බිඳවැටීමට මෙන් ම රටවල් අතර යුදගැටුම්වලට ද හේතුව මෙම සිල් පදය කඩ කිරීම ය. ලෝකවාසී සියලු දෙනාට ම සාමය උදා කළ හැකි හොඳ ම ක්‍රමය ප්‍රාණසාතයෙන් ඇත් වීම ය. කඩා කළ සිට අන් අයට හිරිහැර කිරීමෙන් වැළකි සිටීමට අප උත්සාහ කළ යුතු ය. නිවසේ දී අන් අයට හිරිහැර නොවන ලෙස සිටීමට ද පාසලේ දී සහෝදර සිපුන්ට කිසිදු ආකාරයක හිරිහැරයක් නොවන පරිදි කටයුතු කිරීමට ද අදිවන් කර ගත යුතු ය. බුදු දහමට අනුව සියලු සතුන් කෙරෙහි කටයුතු කළ යුත්තේ මවක තම එක ම දරුවා රක බලා ගන්නා ආකාරයෙනි. පොදුවේ සියලු දෙනා මෙම සිල් පදය ආරක්ෂා කළහොත් බිය සැක නොමැති සාමකාලී සමාජයක කොටස්කරුවන් වීමට අප සැමට හැකියාව ලැබේ.

සැම දෙනා ම තමාට අයත් සම්පත් සුරක්ෂිත ව පරිහරණය කිරීමට කැමැති වෙති. අන් කිසිවෙකු තම වස්තුව පැහැර නොගනු ඇතැයි විශ්වාසය ඇති කර ගැනීමට තම් සමාජයේ සියලු දෙනා අදින්නාදානයෙන් වැළකිය යුතු වේ. සෞරකම බහුල සමාජයක සිය වස්තුව ආරක්ෂා කිරීමට වැඩි ආයාසයක් දුරීමට සිදු වේ. එනිසා වෙහෙස මහන්සි වී උපයා ගැනීමට උනන්දුව අඩු වේ. සෞරකම නොමැති සමාජයක සියලු දෙන වෙහෙස මහන්සි වී වැඩියෙන් ධනය උපයා ගැනීමට උත්සාහ දරති.

අන් සතු දේ සෞර සිතින් නොගැනීම, මංකොල්ල කැමෙන් වැළකිම ප්‍රධාන වශයෙන් මෙම ගික්ෂාපදයෙන් පෙන්වා දෙයි. වර්තමානයේ විවිධ ආකාරයේ වංචා සහගත කටයුතු බහුල ව සිදු වන බව පෙනේ. ඒ සියල්ලෙහි අවසන් ඉලක්කය අන් අය රවතා මවුන් සතු දේ පැහැර ගැනීම ය. උපයා ගත් වස්තුව රැක ගැනීමට නොහැකි සමාජයක සාම්කාමී බව ආරක්ෂා නොවේ. සියලු දෙනා එකිනෙකාගේ දේපල සෞරා ගතහොත් සියලු දෙනාට ම දේපලට ඇති අයිතිය තහවුරු නොවනු ඇත. එමගින් පුද්ගලයා, සමාජය මෙන් ම රටක් වුව ද විනාශයට පත් විය හැකි ය. සෞරකමින් ඇත් වන පුද්ගලයා අන් අයගේ දේපල අයිතිය ආරක්ෂා කරයි. සියලු දෙනාට සිය දේපල ආරක්ෂා කර ගත හැකි සමාජයක සතුවින් ජ්වත් විය හැකි ය. එමගින් යහපත් මානව සබඳතා පවත්වා ගත හැකි ය. දහුම් මහන්සියෙන් උපයා ගැනීමට ද එවා ආරක්ෂා කර ගැනීමට ද සියලු දෙනාට අයිතියක් ඇත. අන් අයගේ දේපල පැහැර ගැනීම මිනිස් සමාජයේ ආරම්භයේ සිට ම වැරදි සහගත ක්‍රියාවක් ලෙස සම්මත ව ඇත. අප දෙවන සිල් පදය සමාදන් වීම මගින් හදවත සමග ඇති කර ගන්නා ගිවිසුමක් ඇත. එනම්, අන් සතු වස්තුව පැහැර නොගන්නා බව ය. එය සමාජය වෙනුවෙන් අප ලබා දෙන පොරුන්දුවකි.

කාම මිල්යාවාරය යනු ප්‍රධාන වශයෙන් විවාහක කාන්තාවක හෝ පුරුෂයකු වෙනත් පුරුෂයකු හෝ කාන්තාවක සමග අසම්මත කායික ඇසුරක් පැවැත්වීමයි. ගිෂ්ටසම්පන්න සමාජය වැරදි කාමසේවනාය අනුමත නොකරයි. අතිත සමාජවල ද කාම මිල්යාවාරය අයිලාවාර ක්‍රියාවක් ලෙස සලකා ඇත. සමාජයට යහපත් දු දැරුවන් බිජි වන්නේ පවුල තුළ සාම්කාමී පරිසරයක් ඇති විට ය. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් පවුල ජ්විතය විනාශ වනු ඇත. පවුල සමාජයක මූලික ඒකකයයි. පවුලේ ස්ථීරසාර බව රැකෙන්නේ ආදරය කරුණාව දයාව ආදි ගුණාංග නිසා ය. අමුසැමියන් ලෙස එකිනෙකා අතර විශ්වාසය පළදු වුවහොත් පවුල තුළ වැශේන දරුවන්ට ද විවිධ ගැටුපු ඇති වේ.

ඒසේ සමාජයට පැමිණෙන දරුවා අන් අයට හානි පමුණුවයි. වැරදි කාම සේවනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හයානක සමාජ රෝගවලට ද මූහුණ දීමට සිදු වීම වර්තමානයේ බරපතල සමාජ ප්‍රශ්නයකි. සමාජ සම්මත සීමා තුළ මිනිසුන්ගේ මානසික හා කායික අවශ්‍යතා සුරක්ෂිත වන පරිදි විවාහ ජ්විතයක් ගත කිරීමට බුදු දහමින් බාධාවක් නොමැත. විවාහ ජ්විතයට එළඹීමෙන් පසු අඩුසැමියන් ලෙස ඔවුනාවුනට විශ්වාසයෙන් හා සෙනෙහසින් වාසය කළ යුතු අයුරු බුදු දහමෙහි පෙන්වා දී ඇත. එවිට සමාජයට උසස් පුරවැසියන් දායාද කළ හැකි ය.

සමාජයක යහපත් පැවැත්ම සඳහා නිවැරදි ව අදහස් පුවමාරු කර ගැනීම ද ඉතා වැදගත් ය. මූසාවාදයෙන් වැළකීම හෙවත් අන් අය බොරුවෙන් නොරුවීමෙන් පෙන්ගැලීක වශයෙන් හා සාමාජික වශයෙන් සැලසෙන ප්‍රයෝගන රසකි. සත්‍ය වචන කතා කරන සමාජයක එකිනෙකා පිළිබඳ විශ්වාසය තහවුරු වේ. සිදුහත් කුමරු කිසි දිනෙක බොරු බස් පවසා නොතිබූ නිසා පස්වග තවුසේ උන් වහන්සේගේ බුද්ධත්වය සැක හැර පිළිගත්හ. ඇත්ත ඇති සැටියෙන් පැවසීම අනෙක්නා විශ්වාසය තහවුරු වීමට හේතු වේ. මහ බෝසතානුන් වහන්සේ පාරමිතා ධර්ම සම්පූර්ණ කළ කාලය තුළ කිසිදු ආකාරයකින් කඩ නොකරමින් සුරක් ප්‍රතිපත්තිය වූයේ ද බොරුවෙන් වැළකීමයි. බොරු කීම නම් වරද කරන පුද්ගලයාට වෙනත් කළ නොහැකි වරදක් නොමැති බව බුද්ධ වචනයෙහි සඳහන් වේ. බොරු පොරොන්ද ලබා දීම, බොරු ගිවිසුම් ඇති කර ගැනීම, සාවදා ප්‍රවෘත්ති ප්‍රවාරය කිරීම යනා දී සියල්ල මූසාවාදයට අයත් වේ. නිවැරදි තොරතුරු නොලැබෙන සමාජයක අවිශ්වාසය රජ කරයි. සමාජමය සබඳතා නිසි පරිදි පවත්වා ගැනීමට නම් සියලු දෙනා සත්‍ය වචන කතා කළ යුතු ය. අනෙක්නා විශ්වාසය සුරක්ෂිත කරගත යුතු ය.

මත් වතුර හා මත් ද්‍රව්‍ය මිනිසා ගේ සිහි නුවන විකෘති කරයි. ඉහත දැක්වුණ සියලු දුසිරිත් කිරීමට පුද්ගලයා පොලුණුවයි. සිහි නුවන පවත්වා ගන්නා පුද්ගලයා මානව ගරුත්වය ආරක්ෂා කරන බැවින් සෞරකම බොරුව ප්‍රාණසාකාදී අකුසලයන්ගෙන් ඇත් වීමට පෙළමේ. පවුල් පරිසරය තුළ අඩුදරුවන් හා සාමකාමී ව සතුටින් වාසය කිරීමට එමගින් හැකියාව ලැබේ. මද්‍යසාර පරිහරණයෙන් තොර සමාජය නිරෝගී ය. නිරෝගී සමාජයක් වෙසෙන රටක් ඉක්මනින් සංවර්ධනය වේ. මද්‍යසාර හාවිතය නිසා මෙලොව දී ම දනය වැනසෙයි. කළකෝලාහල ද ඇති වෙයි. ලැජ්ජා බිඟ තරන් වේ. දනය විනාශ වේ. සිහි නුවන දුරවල වේ. කිපෙනසුලු ස්වභාවය වැඩි වේ. සමාජය තුළ අපකීර්තියට පත් වේ. අනීත ජන සමාජය සාමකාමී අයුරින් පැවතියේ

වර්තමානයේ මෙන් ඔවුන් මද්‍යසාරයට ඇබැජි නොවී සිටි නිසා ය. මෙරට පැරැන්නන් මත් වතුර ඉතා පිළිකුල් කළ බව කළක් මෙරට සිරකරුවකු ලෙස සිටි රෝබට් නොක්ස් පවා පෙන්වා දී ඇත.

මෙම සියලු කරුණු සමාලෝචනය කළ විට අනෙක්නා විශ්වාසය, සාම්කාමී බව, නීරෝගිකම, පංච ශිලය සුරකින සමාජයක් තුළ දක්නට ලැබෙන ප්‍රධාන ලක්ෂණ වේ. එනිසා කුඩා කළ සිට මෙම සිල්පද ආරක්ෂා කිරීමට අප අදිටන් කර ගත යුතු ය. තමා මෙන් ම සමාජය ද යහපතට යොමු කරවීම පන්සිල් ආරක්ෂා කරන පුද්ගලයාගේ වගකීමක් වේ. සත්ත්ව සාතනයෙන් හා හිංසනයෙන් වැළකී සිටිය යුතු ය. හිංසනයේ හා සාතනයේ ඇති හානිය එවන් කටයුතු සිදු කරන සම වයසේ යහල්වන්ට හා වැඩිහිටියන්ට පෙන්වා දිය යුතු ය. අන් සතු දේ පැහැර ගන්නවා වෙනුවට පොදු දේපල හා අන් සතු දේ සුරක්ෂිත කර දීමට හැකි පමණින් කටයුතු කළ යුතු ය. වැරදි කාමසේවනයෙහි යෙදෙන්නන්ට එහි ආදිනව පෙන්වා දිය යුතු ය. මූසාවෙන් වැළකී සත්‍ය වවන කරා කරමින් සත්‍යගරුක වීමේ වටිනාකම් අන් අයට ද පැහැදිලි කර දිය යුතු ය. මත් වතුර, මත්ද්‍රව්‍ය හාවිතයෙන් වැළකී රට ඇබැජි වූවන් මුදවා ගැනීමට හැකි අයුරින් මැදිහත් වීම ඉතා වැදගත් කටයුත්තකි. වැරදි කරන පුද්ගලයින් ආරක්ෂා කිරීම ද වැරද්දක් වන අතර වැරදි වැඩ දෙස තිහඹ ව බලා සිටිම ද නුසුදුසු කටයුත්තකි. එහෙත් වරදකරුවන්ට එරෙහි විය යුත්තේ සාම්කාමී ව හා සිය ආරක්ෂාව පිළිබඳ ව ද සැලකිලිමත් වෙමිනි. සමාජය ම යහපතට යොමු කරවීම පන්සිල් ආරක්ෂා කරන පුද්ගලයාගේ වගකීමක් වෙයි. අප එසේ කටයුතු කිරීමෙන් ගුණගරුක සමාජයක් බිජි වනු ඇත.

අප සියලු දෙනා ම පන්සිල් සුරකින විට අප ජ්වත් වන සමාජය හිරිහැර බාධාවලින් තොර සාම්කාමී ප්‍රීතිමත් සමාජයක් බවට පත් වේ. සමාජය තුළට ගුණධර්ම ප්‍රවේශ කළ හැක්කේ පුද්ගලයා ඒවා පිළිපැදිමෙනි. පන්සිල් ආරක්ෂා කරන විට බොහෝ ගුණ ධර්ම ආරක්ෂා වේ. නුතන ලෝකය පුරා ම පැතිරි ඇති විසම වූත් අසහනකාරී වූත් පැවැත්ම පන්සිල් රැකීමෙන් මග හැරේ. පන්සිල් රැකීම යනු ඩුදෙක් ආගමික කටයුත්තක් ම නොවේ. කවර ආගමක් ඇදුහුව ද පස් පවින් වළකින, පන්සිල් රැකින පුද්ගලයා තමාගේ යහපත මෙන් ම අනුන්ගේ යහපත ද සලසයි. අනෙක්නා වශයෙන් මිනිසුන් අතර විශ්වාසය ද, ශිෂ්ටව්‍යය ද, සහජ්වනය ද, සතුට ද සුරකෙනුයේ මෙම පිළිවෙත් රැකින විට ය.

සාරාංශය

පංච ගිලය යනු හිහි බොද්ධයා විසින් අනුගමනය කළ යුතු නිතා ගිලයයි. පංච දූෂ්චරිතයෙහි නියැලීමෙන් පුද්ගල හා සමාජ පරිභානිය උදා වන අතර පංච ගිලය ආරක්ෂා කිරීමෙන් සාමකාමී සමාජයක් බිහි වේ. පංච ගිලයෙහි විරමනය හා සමාඳානය යනුවෙන් අංශ දෙකක් ඇති අතර එම අංශ දෙකට ම අයත් වන පරිදි කටයුතු කිරීම නිවැරදි පන්සිල් සුරකිමේ පිළිවෙත ය. පස් පවත් සිදුවන ආදිනව රසක් ඇති අතර පන්සිල් සුරකිමෙන් පෙද්ගලිකවත් සමාජය වශයෙනුත් ලැබෙන ආනිඛණය රසකි.

ත්‍රියාකාරකම

- සිල්පද පහ ඒවායේ තේරුම් ද සමග අනුපිළිවෙළින් ලියන්න.
- පංච ගිලය සුරකිමෙන් සමාජයට සිදුවන යහපත කෙටියෙන් පහදුන්න.
- විරතිය හා සමාඳානය යනු කුමක් ද දි හඳුන්වන්න.
- පන්සිල් සුරකිමේ දී යොමුවිය යුතු අංශ තුන ලියන්න.

ප්‍රහුණුවට

ඒකංඩම්මං අතිතස්ස - මූසාවාදිස්ස ජන්තුනෝ
විතින්න පරලෝකස්ස - නත්මී පාපං අකාරියං

ආජ්ට අඡ්ටමක ශිලයෙන් දිවි සරු කර ගනීමු

මෙම ලේඛයේ බොහෝ සත්ත්වයෝ සිටිති. අපට පෙනෙන මෙන් ම නොපෙනෙන සත්ත්වයෝ ද බොහෝ වෙති. මිනිසා ද සත්ත්වයෙකි. අප අවට පරිසරයේ දකින සත්ත්වයන් දෙස මදක් විමසිල්ලෙන් බලන්න. මිනිසා ද සතුන්ට බොහෝ සෙයින් සමාන බවක් දක්වයි. මිනිස්සු ජ්වත් වීම සඳහා ආහාර ගනිති. අනෙකුත් සත්ත්වයෝ ද ජ්වත් වීම පිණිස ආහාර ගනිති. අප ද්වසේ වෙහෙස නිවීම පිණිස විඩා හරිමු; නිදා ගනීමු; ආරක්ෂාව අපේක්ෂා කරමු. සත්ත්වයෝ ද විඩා හරිති; නිදා ගනිති; අප දඩුවමට මෙන් ම මරණයට ද බියක් දක්වමු. සත්ත්වයෝ ද දඩුවමටත්, මරණයටත් බිය දක්වති; ආරක්ෂාව අපේක්ෂා කරති. සත්ත්වයෝ තම ප්‍රජාව බෝ කිරීම සිදුකරති. මිනිසා ද සිය ප්‍රජාව බෝ කිරීම සිදු කරයි.

මිනිසාත් සත්ත්වයාත් අතර වෙනස කුමක් ද? මිනිසාට ආගමක් ඇත. සත්ත්වයන්ට ආගමක් නැත. සත්ත්වයින් ඉගෙන ගන්නේ නැත. මිනිසා අධ්‍යාපනය ලබයි. සත්ත්වයෝ ගුණ යහපත්කම් නොදැනීමි. මිනිස්සූ ගුණයහපත්කම් දනිති. සත්ත්වයෝ දෙමාපියන්ට නොසලකති. අපි දෙමාපියන්ට සලකන්නේමු. මේ අනුව අපට පෙනී යන කරුණ තම සත්ත්වයන්ට සඳාවාර ධර්ම නැත. අපට සඳාවාර ධර්ම ඇත. සඳාවාර ධර්ම නොසලකා හරින්නාත් තිරිසනාත් අතර වෙනසක් නැති බව අප තේරුම් ගත යුතු නොවේ ද?

අප ජන සමාජයේ යහපැවැත්මට මහත් සේ උපකාර වන දෙයකි ආගම. විශේෂයෙන් ශ්‍රී ලංකිය ජන සමාජය පෝෂණය වී ඇත්තේ බුදු දහම තුළිති. අපේ සංස්කෘතිය, අපේ සාරධර්ම, අපේ ගතිපැවතුම්, අපේක්ම ආදි සැම දෙයකට ම මූලික වී ඇත්තේ බුදු දහමයි. රජයේ හෝ පොදුගලික ආයතනයක යහපැවැත්ම උදෙසා සකස් කළ හෝ සම්මත වූ ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් ඇත. පාසල්, දහම් පාසල් ආදි දරුවන් සිටින තැන්වල ද සාරධර්ම ක්‍රියාත්මක වේ. ගොවියා, කම්මල්කරුවා, කමිකරුවා, කරණවැමියා, වෙවද්‍යවරයා, ඉංජිනේරුවා, ගුරුවරයා, වෙළෙන්දා ආදි සැම දෙනාට ම ආච්චෑක වූ සම්මත සාරධර්ම පද්ධති ඇත. කණ්ඩායමෙන් කණ්ඩායමට බොහෝ සාරධර්ම වෙනස් වන අතර සියල්ලන්ට ම පොදු සාරධර්ම ද ඇත. මේවා ඉක්ම යන්නා සමාජයේ නිත්දාවට හාජනය වෙයි. සමාජයේ මිනිස්සූ ඒ තැනැත්තා පිළිකුල් කරති; ඔහුට දොස් කියති; සමාජයෙන් කොන් කරති.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ගිහියන්ට හා පැවිද්දන්ට වෙන් වෙන් ව සිල්පද දක්වා ඇත. ඒ අතර ගිහියන් වන අපට නිත්‍ය සීලය ලෙස පංච සීලයන්, රීට අමතර ව ආල්ව අෂ්ටමක සීලයන් සමාදන්විය හැකි ය. පොහෝ දින වැනි විශේෂ අවස්ථාවක අෂ්ටාංග සීලය හෝ ගිහි දස සීලය ද සමාදන් විමෙම හැකියාව ඇත. සිල් පද ආරක්ෂා කිරීම බොද්ධ අපට පමණක් නොව ලෝකයේ කාටත් යහපත් දිවිපෙවෙතක් ගෙවීමට උපකාර වේ. අප නිතර සමාදන් වන සිල්පද පහට අමතර ව ඇතැම් අය ආල්ව අෂ්ටමක සීලය සමාදන් වන අවස්ථා ද ඇත. ආල්ව අෂ්ටමක සීලය ද අප ජීවිතයට පුරුකර ගැනීම වැදගත් වේ.

1. පාණාතිපාතා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
2. අදින්නාදානා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
3. කාමේසු මිච්චාවාරා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
4. මුසාවාදා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
5. පිසුරුණාවාවා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
6. එරුසාවාවා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
7. සම්ථිප්පලාපා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.
8. මිච්චා ආජ්වා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.

1. පාණාතිපාතා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.

කෙනෙකු සිල් රකිම සිදු කරන්නේ පොදුගලික ව ය. එහෙත් එයින් සමාජයට ම වන්නේ ඉමහත් සේවයකි. පර පණ නැසීමෙන් වෙන්වීමේ සිකපදය රකිමෙන් කෙනෙකු සිල් පදයක් රකිනවා පමණක් නොව අවට සමාජයේ සිරින සියලු සත්ත්වයන්ගේ ජ්විත සුරකිම ද සිදු වේ. සියලු සත්ත්වයන්ට මරණ බියෙන් නොරව ජ්වන් වීමේ හැකියාව ද එයින් හිමි වේ. අද ලෝකයේ බොහෝ දෙනෙක් මානව හිමිකම ගැන කතා කරති. බුදු දහම මානව හිමිකම ගැන පමණක් නොව සියලු සත්ත්ව ප්‍රජාවේ ම හිමිකම ගැන කතා කරයි. එය සුරකිමේ වැදගත්කම පහදා දෙයි.

2. අදින්නාදානා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.

කෙනෙකු සෞරකම් කරන්නේ තවත් කෙනෙකුගේ දෙයකි. සෞරකමින් වැළකෙනවා යනු තවත් කෙනෙකුගේ දෙයක් ආරක්ෂා වීමයි. එයින් සමාජයේ මිනිසුන්ට සෞර බිය නොමැතිව ජ්වන් වීමේ හැකියාව ලබාදෙයි. තමන්ගේ වස්තුව සුරක්ෂිත ව තබා ගැනීමේ හැකියාව එයින් හිමි වේ. මම සෞරකම් නොකිරීමේ ආතිසංස දනිමි. එය අන්‍යයන්ට ද කියාදෙමි. මා මෙන් ම අන්‍යයන් ද සෞරකමට අප්‍රිය නිසා මම ද එයින් වැළකමේ.

3. කාමේසු මිච්චාවාරා වේරමණී සික්බාපදං සමාදියාමි.

තෙවන සිකපදය ද එසේ ම ය. එය යහපත් පවුල් ජ්විතයක් ගෙවීමට දායකත්වය සපයනවා නොවේ ද? කිසිවෙක් තම හාර්යාව හෝ ස්වාමි පුරුෂයා වෙනත් පුරුෂයෙකු හෝ කාන්තාවක සමග අසම්මත සම්බන්ධතාවක්

පවත්වනවාට කැමැති නොවෙති. එය ඔහුම කෙනෙකුට පොදු ධර්මතාවකි. මෙසේ සිතා අප තෙවන සික්පදය රකීමෙන් සමාජයට යහපතක් සිදු වේ. එයින් සමාජයේ එකිනෙකා කෙරෙහි ඇති විශ්වාසය රැකෙනවා පමණක් නොව නොයෙකුත් රෝග පිඩිය සැදීම පවා වැළකෙනවා ඇත.

4. මූසාවාදා වේරමණී සික්බාපදං සමාධියාමි.

සිච් වන සික්පදය රකීමෙන් සමාජයේ තවත් කෙනෙකු රවවීමෙන් වෙන්වෙනවා පමණක් නොව සමාජයේ එකිනෙකා කෙරෙහි ඇති වන විශ්වාසය ද ඉහළ යයි. යමෙකු බොරු කියා මා රවවත්තේ නම් මා එයට කැමැති නැත. එසේ ම මා බොරු කියා අන්‍යයන් රවවනවාට ඔවුන් ද කැමැති නැත. මා රවවනවාට මම ප්‍රිය නොවෙමි. අන්‍යයේ ද ඒ අය රවවනවාට ප්‍රිය නොවෙති. බොරු කිමේ විපාකත් බොරු නොකිමේ ආනිස්සත් මම හොඳින් දනිමි. අන්‍යයන්ට ද කියා දෙමි.

5. පිසුණුවාවා වේරමණී සික්බාපදං සමාධියාමි.

පස් වන ගික්ෂා පදය තුළින් පිසුණුබස් කිම හෙවත් කේලාම් කිමෙන් වෙන්වීමට උත්සාහ ගතී. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ සිටි අහිංසක තැමැති දරුවා අංගුලිමාල නම් මහා දාමරිකයෙකු වූයේ කේලමේ ඇති භයංකාර කම නිසා බව අප අමුත්වෙන් කිවයුතු නොවේ. යමෙකු කේලාම් කියා මාගේ මිත්‍රයින් භා මා හේද කරනවාට මා කැමැති නැත. එසේ ම අන් අය ද කේලාම් කියා තමන් හේද කරනවාට කැමැති නැත. කේලාම් කිමේ විපාක දන්නා මම අන්‍යයන් ද එයින් වළකමි.

6. එරුසාවාවා වේරමණී සික්බාපදං සමාධියාමි.

එරුසාවාවා යනු නපුරු වවනයි. රඩ වවන, පරුෂ වවන, කුණු හරුප, කැත වවන යනාදී වශයෙන් හැදින්වෙන්නේ ද මේවායි. අප දරුවන් වශයෙන් අන් අයගේ සිත රිදෙන නරක නපුරු වවන කිසි දා කතා නොකළ යුතු ය. එය යහපත් ධර්මතාවකි. ප්‍රිය වවන කතා කරන කෙනාට සමාජයේ බොහෝ දෙනා ආදරය කරති; ප්‍රශ්නය කරති. නපුරු වවන කියන අය පිළිකුල් කෙරෙති. ප්‍රිය වවන කිමේ වැදගත්කම දන්නා මම අන්‍යයන් ද ප්‍රිය වවන කතා කිරීමට පොලුණිවමි.

7. සම්ථිප්පලාප වේරමණී සික්බාපදං සමාඳියාමි.

සම්ථිප්පලාප යනු හිස් වවනයි. අපගේ මෙලොට දියුණුවට හෝ පරලොට දියුණුවට හෝ හේතු නොවන, කාලය කා දමන, වැඩකට තැති දේ හිස් වවන ලෙස හඳුන්වමු. බුදුරජාණන් වහන්සේ තම ග්‍රාවකයන්ට දේශනා කළේ කතා කරන්නේ නම් බාරමික කතාවක නිරත වන ලෙස ද. එසේ නොමැති නම් ආරය උතුමන් වහන්සේලා මෙන් නිශ්චලිද ව සිටීම වැදගත් බව ද පෙන්වා දුන්හ. අප ද දරුවන් ලෙස පාසලේ දී හෝ නිවසේ දී හෝ වැඩකට ඇති දෙයක්, තම ජ්විතය සාර්ථක කරගත හැකි දෙයක්, සමාජයට වැඩායක දෙයක්, අධ්‍යාපනයට වැදගත් දෙයක් කතා කරන්නේ නම් කොපමණ අගනේ ද? අප පුරුෂරගත යුත්තේ ද එයයි.

8. මිවිජා ආජ්වා වේරමණී සික්බාපදං සමාඳියාමි.

අවසාන සිල් පදයෙන් පෙන්වා දෙන්නේ මිවිජා ආජ්වයෙන් තොරවීමයි. මිවිජා යනු නිවැරදි නොවූ යන්නයි. ආජ්ව යනු දිවිපැවැත්මයි. මිවිජා ආජ්වය යනු වැරදි දිවිපෙවෙතයි. අප වැරදි දිවිපෙවෙතින් ඇත් ව නිවැරදි දිවිපෙවෙතක් ගත කිරීම මෙයින් අවධාරණය කෙරෙයි. අද සමාජයේ ඇතැමුන් සිතන්නේ අප කෙසේ හෝ ජ්වත් විය යුතු ය කියා ය. එය වැරදි මතයකි. අප කෙසේ හෝ ජ්වත් වීමට නොව හොඳින් ජ්වත් වීමට අදිටන් කරගත යුතු ය. තමන් කරන්නේ වෙළඳාමක් විය හැකි ය. ගොවිතැනක් විය හැකි ය. රජයේ හෝ පෙෂ්ඨ්ගලික ආයතනයක රැකියාවක් විය හැකි ය. මේ සැම තැනාක ම හොඳ හා නරක සිදුකිරීමේ හැකියාව අපට ඇත. අප මේ දෙක වෙන්කොට අවබෝධ කොටගෙන නරක ඉවත් කර හොඳ දේ තෝරා ගැනීමට දක්ෂ විය යුතු ය.

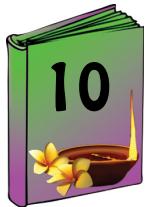
සාරාංශය

ජන සමාජයේ පෝෂණය සඳහා බොද්ධ සාරධරීම මහෝපකාරී වේ. එහි ප්‍රමුඛතම අංගයක් ලෙස පංච සීලය හා ආර්ථික අශ්‍යීමක සීලය හඳුන්වාදිය හැකි ය. එම ප්‍රතිපදා ඔස්සේ තම ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය ගොඩනගා ගන්නේ නම් එය පුද්ගල හා සමාජ සුහ සිද්ධිය සඳහා මහෝපකාරී වේ. නොදු තරක තෝරා බෙරාගත් සමාජයක් තුළ නිවැරදි දිවිපැවැත්මක් ඇති ව ඒවත් වීම බුදු සමය අනුමත කරන පිළිවෙතයි.

ක්‍රියාකාරකම

1. මිනිසා සහ සත්ත්වයන් සමාන වන්නේ හා වෙනස් වන්නේ කුමන ගති ලක්ෂණවලින් දැයි පැහැදිලි කරන්න.
2. ආර්ථික අශ්‍යීමක සීලයට අයත් ඕක්ෂා පද නිවැරදි උච්චාරණයෙන් යුතු ව කටපාඩමෙන් කියන්න.
3. මිල්‍යා ආර්ථිකයෙන් වැළැකීමෙන් සිදුවන සමාජීය යහපත පැහැදිලි කරමින් වාක්‍ය 5ක් ලියන්න.

ගුරු සිත සනසටා අකුරු උගෙනීම් සොදවා

අප මෙලොවට බිහි කර මැනැවින් පෝෂණය කරනා දෙමුවුපියන් වෙතින් මූලින් ම ලේඛය පිළිබඳ ව අපි අවබෝධ කර ගන්නේමු. සිජ් සතර හඳාරන වයසට පැමිණි විට අපි පාසල් යන්නේමු. පාසල් දී අපගේ පෙර ගමන් කරුවන් වන්නේ ගුරුමුණීවරුන් සහ ගුරුපියවරුන් ය. අප මෙන් ම ලොව සියලු දෙනාට සිය කටයුතු මැනැවින් සිදු කර ගැනීමට ගුරුවරයකු සිටීම ඉතා වැදගත් වේ. බුදුරාණන් වහන්සේ ද ධර්මය ගුරු තනතුරෙහි තබා ගත් සේක.

ගුරු සිසු සබඳතාව මෙනෙහි කරන අපට නිරායාසයෙන් සිහියට නැගෙන්නේ සිගාලෝවාද සූත්‍රයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ සිගාලක නම් ගෘහපතියාට මෙම සූත්‍රය දේශනා කළ සේක. එහි දක්වෙන ආකාරයට ගොරට දැක්වීමට සුදුසු පුද්ගලයින් අතර ගුරුවරුන් දකුණු දිගාවට උපමා කොට තිබෙන්නේ ඔවුන් වැඩි ගරු බුහුමනට ලක් විය යුතු නිසා ය. ගුරුවරුන් අපේ දකුණු අත බඳු ය. ගුරු හවතුන්ගෙන් සිදු වන්නේ සුවිසල් මෙහෙවරකි. ගුරු හවතුන් සිසුන්ට උගන්වන්නේ විෂය කරුණු පමණක් තොවේ. කැම බීම ගන්නා ආකාරය, සිරිත් විරිත් එසේ ම විවිධ බාධක මැඟිලෙන ජ්විතය ජය ගන්නා ආකාරය ගුරුවරු අපට පෙන්වා දෙති. සිසුන්ගෙන් සිදු වන විවිධ ආකාරයේ අතපසුවීම්, වැරදිවලට සමාව ලබා දෙති. එසේ ම දරුවන් තොමග යැම වළකින්නේ ගුරුවරුන් නිසා ය. මේ ආකාරයෙන් ගුරුවරුන්ගෙන් ඉටුවන යුතුකම් රාඹියක් අපට පෙන්වා දිය හැකි ය. මවක හා පියෙකු සිය දරුවන්ගේ දියුණුව වෙනුවෙන් කටයුතු කරන්නේ යම් සේ ද ඒ ආකාරයෙන් ම ගුරුවරු ද අපගේ අහිවඳ්දීය වෙනුවෙන් නිරන්තරයෙන් කැප වෙති. ගුරු පියාණන් ගුරු මැකියන් යනුවෙන් අප ඔවුන් අමතන්නේ එබැවිති.

සිගලෝවාද සූත්‍රයට අනුව ගුරුවරුන් විසින් සිසුන් වෙනුවෙන් ඉටුකරන යුතුකම් පහක් ඇත. එම යුතුකම් අනුපිළිවෙළින් මෙසේ දැක්වීය හැකි ය.

1. අප මැනැවින් හික්මවීම
2. මැනැවින් ඉගැන්වීම
3. සියලු ශිල්ප ඉගැන්වීම
4. යහළ මිත්‍රාදීන්ට හඳුන්වා දීම
5. අපට රැකවරණය සැලසීම

අප මැනැවින් හික්මවීම

ගුරුවරු අපට යහපත් සිරිත් විරිත් උගෙන්වති; අප ජීවත් වන සමාජයේ කළ යුත්ත, නොකළ යුත්ත පෙන්වා දෙති. සැබැඳු ගුරුවරයා සිය දරුවා ශිල්ප ගාස්තුවලින් හා ගුණධර්මවලින් ඉදිරියට ගෙන ජීමට දැඩි පරිග්‍රමයක් දරයි.

මනා හික්මීමකින් තොරව ලබන අධ්‍යාපනයෙහි වටිනාකමක් නොමැති බැවි දන්නා ගුරුවරු අප මැනැවීන් හික්මවති. ඒ සඳහා කටයුතු කිරීමේ දී ආදරයෙන් උපදෙස් ලබා දෙන අතර ම ඇතැම් විට තරවට ස්වරුපයෙන් ද අප නිසි මාර්ගයට ගැනීමට වෙර දරති.

මැනැවීන් ඉගැන්වීම

සැබැං ගුරුවරු නිරන්තරයෙන් තම සිසුන්ගේ අධ්‍යාපනය වෙනුවෙන් කැප වෙති; මූල්‍යමය ප්‍රතිලාභවලට මූල්‍යතැන නොදෙති; ඉගැන්වීමේ කුම හා සිසුන් ඉගෙනුම ලබන ආකාරය සොයා බලා මවුනට ගැලපෙන අයුරින් ඉගැන්වීමට නිරන්තරයෙන් කැප වී ක්‍රියා කරති; සංකිරණ විෂය කරුණු සරල ව පහදා දෙති. කරුණු ගොනු කර ගැනීමට, ඉගෙනුම සම්පත් සකසා ගැනීමට, සුදුසු ක්‍රියාකාරකම් හා පැවරුම් පිළියෙල කිරීමට ගුරුතුමන්ලාට සුවිශේෂ පරිග්‍රමයක් දුරිමට සිදු වේ. ඇතැම් රැකියාවලට එබදු ප්‍රථම සුදානමක් අවශ්‍ය නොවේ.

සියලු ගිල්ප ඉගැන්වීම

ගුරු වාත්තිය භුමිකාව සැබැං ලෙසින් හඳුනා ගත් ගුරුවරු තම සිසුන්ට නිසි කළ දී ඉගැන්විය යුතු සියලු ගිල්ප ඉගැන්වීමට කටයුතු කරති. ගිල්ප කෙරෙහි ලෝහය උපදාවා අඩු කොට තුළන්වති. ඒ මගින් අපේක්ෂා කරන්නේ තම ශිෂ්‍යයා දැනුම්න් පොහොසත් මෙන් ම ගිල්පිය හැකියාවන්ගෙන් ද පිරුණු පුද්ගලයකු බවට පත් කිරීම ය. තමන්ගේ තත්ත්වයට වඩා ඉහළ මට්ටමකට තම ශිෂ්‍යයන් පත්වනු දැකීමට සැබැං ගුරු දෙවිවරු කැමැති වෙති.

යහළ මිත්‍රාදීන්ට හඳුන්වා දීම

තමාගෙන් ඉගෙනුම ලබන ශිෂ්‍යයා සිය යහළ මිත්‍රාදීන්ට හඳුන්වා දීම උත්තම ගණයේ ගුරුවරයකුගේ ලක්ෂණයකි. ගිල්ප ගාස්තුය ලබා දෙන අතර ම තම ශිෂ්‍යයාගේ සමාජ ජීවිතය ද අර්ථවත් කර දීම එහි අරමුණයි. එමගින් ශිෂ්‍යයාගේ හැකියා අගය කිරීමක් ද සිදු වේ. ගුරුතුමකු මගින් බාහිර සමාජය දාන හැඳින ගැනීමට අවස්ථාව හිමි වීම ශිෂ්‍යයකු වශයෙන් අප ලබන

මහත් භාගයයකි. එමගින් ශිෂ්‍යයා කෙරෙහි ගුරුතුමාගේ හිතවතුන් ඇති කර ගන්නේ සුබවාදී ආකල්පයකි. එය ශිෂ්‍යයාගේ අනාගත සුබ සිද්ධියට බෙහෙවින් උපකාර වන්නකි.

අපට රැකවරණය සැලසීම

තම ශිෂ්‍යයාට එල්ල වන විවිධ කරදර හිරිහැරවලින් ඔහු මුදවා ගැනීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීම සැබැඳූ ගුරුවරයකුගේ ලක්ෂණයකි. ශිෂ්‍යයාට මුහුණ පැමුව සිදු වන උපද්‍රව කල් තියා දැන හැඳින එම විපත්වලින් ගළවා ගැනීමට ගුරුවරු කටයුතු කරති.

මේ ආකාරයෙන් අපගේ අහිවෘද්ධිය වෙනුවෙන් නිරන්තරයෙන් කටයුතු කරන උතුම් පිරිසක් වෙනුවෙන් ඉටු කළ යුතු යුතුකම් මොනවා ද සි සිසුන් වශයෙන් අප මැනැවින් දත් යුතු ය. එය ගුරු සිසු දෙපිරිසේ සබඳතා වඩා වර්ධනය වීමට ඉවහල් වේ. සිගාලෝවාද සුතුයට අනුව ගුරුවරුන්ට සිසුන් වශයෙන් අප ඉටු කළ යුතු එවැනි යුතුකම් පහකි. එම යුතුකම් මොනවා ද සි විමසා බලමු.

1. ගුරුතුමා දුටු විට භුනස්නෙන් නැගී සිටීම
2. ගුරුතුමාට සියලු ඇප උපස්ථාන සිදු කිරීම
3. ලබා දෙන උපදෙස්වලට හොඳින් සවන් දී පිළිපැදිම
4. අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කර දීම
5. හොඳින් ඉගෙනීම

ගුරුතුමා දුටු විට භුනස්නෙන් නැගී සිටීම

කුඩා කළ සිට හිල්ප ගාස්තු ලබා දෙන ගුරුහවතුන්ට අප ආචාරයීලි විය යුතු ය. ගුරු හවතකු දුටු විට ගොරව දැක්වීමක් වශයෙන් භුනස්නෙන් නැගී සිටීම සිසුන් වශයෙන් අපට සිදු කළ හැකි ඉතා වැදගත් ක්‍රියාවකි. පංති කාමරයට පැමිණෙන ගුරුතුමා දුටු විගසින් අසුනින් නැගීට ආචාර කිරීම යහපත් සිසුන්ගේ ලක්ෂණයකි. බස් රථයක අප ගමන් කරන අවස්ථාවක දී වුව ද ගුරුතුමකු දුටු විට නැගී සිට අසුන ලබා දීම ගුණගරුක ශිෂ්‍යයකුගේ ලක්ෂණයකි.

ගුරුතුමාට සියලු ඇප උපස්ථාන සිදු කිරීම

අතිතයේ ගුරුගෙදර තතර වී ඉගෙනුම ලැබූ ශිෂ්‍යයා ගුරුතුමාට සියලු ඇප උපස්ථාන සිදු කළේ ය. ගුරුතුමා ද සිපුන් වෙනුවෙන් සියලු යුතුකම් නොපිරිහෙලා ඉටු කළේ ය. එහෙත් වර්තමානයේ, අප පාසල් ඉගෙනුම ලබන්නේ සීමිත කාලයකි. පාසල් කාලය තුළ දී වුව ද ගුරුතුමා වෙනුවෙන් උදුවු උපකාර සිදු කළ හැකි අවස්ථා පවතී. හඳුසියේ ගුරුතුමාට අසනීප තත්ත්වයක් ඇති වුවහොත් අපට උපකාර කළ හැකි ය. අසනීපයෙන් සිටින ගුරුතුමකු වෙනුවෙන් බෙහෙත් සෞයා දීම ද උපකාරයකි. ඉගැන්වීම කරන විට පිපාසයට වතුරවීදුරුවක් හෝ ලබාදීම උපස්ථාන කිරීමකි. විශාමගිය පසු වුව ද ගුරුවරුන් අමතක නොකළ යුතු ය. වයෝවඩ්ද ව හෝ අසනීප ව සිටින ගුරුවරුන් සෞයා ගොස් අවශ්‍ය උපකාර සිදු කිරීම ගණගරුක බෝසත් දරුවකුගේ ලක්ෂණයකි. හොඳින් ඉගෙන ඉහළ මට්ටමේ රැකියා ලබා ගත් පසු වුව ද තමාට ඒ සඳහා මංපෙත් හෙළි කළ ගුරුවරුන්ට උදුවු උපකාර කිරීම උතුම ක්‍රියාවකි.

ලබා දෙන උපදෙස්වලට හොඳින් සවන් දී පිළිපැදීම

අපගේ ගුරුවරුන් වෙනුවෙන් සිදු කළයුතු ඉතා ම වැදගත් යුතුකම වන්නේ ද මෙයයි. සියලු ගුරු හවතුන්ගේ අහිලාප දෙකක් ගැන මෙහි සඳහන් ය. පළමු කරුණ තමා උගන්වන විෂය කරුණුවලට ශිෂ්‍යයා මැනැවීන් සවන් දීම ය. දෙවැන්න ඉගෙන ගන්නා විෂය කරුණු මැනැවීන් තේරුම් ගෙන ඒ අනුව කටයුතු කිරීම ය. ශිෂ්‍යයෙකු ලෙස කටයුතු කරන සැම අවස්ථාවක දී ම හොඳ ඉගෙනීමක් සඳහා මනා ව සවන් දීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණකි. සවන් දීමක් නොමැති ශිෂ්‍යයෙකුගෙන් හොඳ ඉගෙනුමක් අපේක්ෂා කළ නොහැකි ය. බොහෝ සිපුන් ඉගෙනුමට පසුබට වන්නේ හොඳින් සවන් දීමක් සිදු නොකරන බැවිති. උගත් කරුණු තම ජීවිතයේ යහපත වෙනුවෙන් පිළිපැදීම උගත්කමින් තිසි ප්‍රතිථිල ගැනීමකි; මෙම කරුණු දෙක පිළිපැදීම සිපුන් වන මෙගේ අහිලාපයන් ඉටු කර ගැනීමකි. එසේ උගන්වන ගුරුවරුන් වෙනුවෙන් යුතුකම් ඉටු කිරීමක් ද වෙයි.

අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කර දීම

අතිතයේ ගුරු ගෙදර ඇසුරින් ඩිල්ප ලබා ගත් බැවින් ගුරුවරයාගේ කටයුතු හැකි අයුරින් ඉටුකර දීම යුතුකමක් ලෙස සලකා ඇත. වර්තමානයේ ද

අප ඉගෙනුම ලැබූ ගුරුවරුන් වෙනුවෙන් අපේන් විය යුතු යම් කටයුත්තක් යෙදුණු විට එය තම ගක්ති ප්‍රමාණයෙන් නොපිරිහෙලා ඉටු කළ යුතු ය. සිජ්සතර ලබා අප වැඩිහිටියන් ලෙස විවිධ රැකියාවල නිරත වන විට වුව ද සිය ගුරුවරුන් වෙනුවෙන් කිසි යම් කාර්යයක් ඇති විට එය නොපිරිහෙලා ඉටු කළ යුතු ය.

හොඳින් ඉගෙනීම

ගුරුවරු ඇපකැප විමෙන් දැඩි වෙහෙසක් දරා විෂය කරුණු මැනැවින් සංවිධානය කොට සිසුන්ට ඉගෙනුවීමට සැම විට ම උත්සාහ දරති. එසේ ම තමාගෙන් ඉගෙනුම ලබන සිසුන් හොඳින් ඉගෙනුම ලබනු දැකීමට කැමැති වෙති. ශිෂ්‍යයන් වශයෙන් අපේ ගුරුවරුන් වෙනුවෙන් අපට කළ හැකි ඉහළ ම යුතුකම ද එය වේ. සිසුන් හොඳින් ඉගෙනුම ලබනු දැකීමට සියලු ගුරුවරු කැමැති වෙති. එසේ ම ඉගෙනීමේ මැනැවින් නිරත වන ශිෂ්‍යයා පිළිබඳ ගුරුවරු දැඩි ආදරයෙන් යුතුව කරයි.

මෙම යුතුකම් පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගුරුතුමාගේ සිත නොරිදෙන අයුරින් අප කටයුතු කළ යුතු ය. වේලාසනින් පාසලට පැමිණීම, පාසල් බිම පිරිසිදු කිරීම, ගුරු බසට අවනත වීම හා සවන් දීම, විනය ගරුක ව කටයුතු කිරීම, ගුරු ගොරවය උපද්‍රවයෙන ඉගෙනුම ලැබීම ඒ අතුරින් වැදගත් වේ. පාසලේ දී පමණක් නොව එතුමන්ලා මූණෑසෙන කවර ස්ථානයක දී වුව නිසි ගොරවය දැක්විය යුතු ය. ගුරුතුමන්ලාට සැලකීමේ දී අප ගරු කළ යුතු වන්නේ පංතියේ උගන්වන ගුරුවරුන්ට පමණක් නොවේ. අපට උගන්වන්නේ නැති වුව ද පාසලේ සිරින අනෙකුත් ගුරු හවතුන්ට ද අප ගරු කළ යුතු වේ. එසේ සැලකිය යුතු වන්නේ පාසල් කාලයේ දී පමණක් නොවේ. අප ජීවිත කාලය පුරාවට ම නිසි මග යැමට මග පැදි ගුරු මවුවරුන් හා පියවරුන් වෙත ගොරව දැක්විය යුතු ය. අප අධ්‍යාපනය ලබා දුන් ගුරුවරුන් අමතක නොකළ යුතු ය. එම හේතුව අපට එම තත්ත්වය ලබා ගැනීමට මග පෙන්වූයේ ගුරු හවතුන් බැවිනි.

සාරාංශය

සිගලෝවාද සූත්‍රයට අනුව ගුරුවරුන්ගෙන් සිසුන්ට ඉටු විය යුතු යුතුකම් හා ගුරුවරුන්ට සිසුන්ගෙන් ඉටු විය යුතුකම් පහ බැඟින් දක්වා ඇත. සදිසා නමස්කාරයට අනුව ගුරු සිසු යුතුකම් දක්වෙන්නේ දකුණු දිසා නමස්කාරයට අදාළ ව ය. එහි ගුරුසිසු සබඳතාව පිය යුතු සබඳතාවකට සමාන කොට දක්වා ඇත. ගුරු සිසු සබඳතාව මැනැවීන් පවත්වා ගැනීම මගින් උගත් දික්ෂාකාම් සමාජයක් බිජි කර ගත හැකි ය.

ත්‍රියාකාරකම

1. ගුරුවරුන්ගෙන් සිසුන්ට ඉටු විය යුතු යුතුකම් ලියන්න.
2. සිසුන්ගෙන් ගුරුවරුන්ට ඉටු විය යුතු යුතුකම් ලැයිස්තුගත කරන්න.

ප්‍රහුණුවට

ගුරු සිත නොරිදවා	-	වේලාව නොවරදවා
බැති පෙම් උපදවා	-	අකුරු උගත් කුමරු සොඳවා
	-	කාවාසොබරය -

ආදර්ශවත් නායකත්වය

අතිතයේ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ කෙනකු රාජ්‍යය කරන කල්හි අප මහබෝසනාණේ වෙළඳ කුලයෙක උපත ලැබූහ. වැඩි වියට පත් එතුමෝ සාත්ත්‍ය නායකයකු ලෙස ගැල් පන්සියයකට නායකත්වය දෙමින් වෙළඳ කටයුතුවල තිරත විහ. එතුමාට මිතුරෙක් විය. ඔහු නුවණීන් අඩු ය; උපායකිලි නොවේ; අදක්ෂ ය. එක් කාලයක බෝසත් වෙළඳ නායකතුමා ගැල් පන්සියයක බඩු පුරවාගෙන වෙළඳාමේ යාමට සූදානම් විය. නුවණ මද පුද්ගලයා ද ගැල් පන්සියයක බඩු පුරවාගෙන එක මාරුයේ ම වෙළඳාමේ යාමට සූදානම් විය. එවිට බෝසත්තුමා මේ නුවණ නැති වෙළඳ නායකයාත් මා සමග යාමට සූදානම් වුව ද ගැල් දාහක් ගමන් කරන්නට මෙය සුදුසු මාරුයක් නොවේ. එසේ ම ගමන් කරන මිනිසුන්ට දර හා ජලය ද, ගැල් අදින ගවයන්ට තණකොල ද සපයා ගැනීමට අසීරු වෙයි. මේ නිසා ඔහු හෝ මා හෝ පළමු ව යා යුතු යැයි සිතා ඒ අනුවණ ගැල් නායකයා කැඳවා “අප දෙදෙනාට ම එක වර ගමන් කළ නොහැකි ය. පළමු ව යන්නේ ඔබ ද මම ද” යි විමසුවේ ය. එවිට අනුවණ ගැල් නායකයා මෙසේ සිතී ය. තමා පළමු ව ගිය කල්හි බොහෝ ලාභ ප්‍රයෝගන වන්නේ ය. කරත්ත රෝදවලින් හැරුණු වල සහිත මාරුග නැත. කරත්ත අදිනා ගොනුන්ට ද හොඳ තණකොල කැමට පුළුවන. මිනිසුන්ට ද කිසිවෙකු නොකැඩු හොඳ පලා ආදිය ලැබෙන්නේ ය. ඉතා පිරිසිදු ජලය ද ලබා ගත හැකි වන්නේ ය. තමාට කැමැති පරිදි මිල ගණන්වලට බඩු විකුණාගත හැකි වන්නේ ය. එසේ සිතා “මිතුය මම පළමු ව යන්නම්,” යැයි බෝසතුන්ට ප්‍රකාශ කළේ ය.

බෝසත්තුමා ද පසු ව යාමෙන් බොහෝ ප්‍රයෝගන අත්වන බව දැන මෙසේ සිතී ය. පළමු ව ගමන් ගන්නේ මාරුයේ දුරටුවල තැන් පිළිසකර කරති. ඔවුන් සකස් කළ මග මට ගමන් කළ හැකි ය. පළමු ව ගියහොත්

මෙරු තණකොල ගවයන්ට කැමට සිදුවෙයි. වරක් කෑ පසු නැවත එන ලපටි තණකොල මගේ ගවයන්ට කැමට හැකි වේවි. එසේ ම පලමු ව යන්නන් පලා කොල කඩාගත් පසු නැවත දුල දමන ලපටි පලා අපගේ මිනිසුන්ට අනුහව කිරීමට හැකි වන්නේ ය. පලමු ව යන අය පැන් නොමැති වූ විට ලිං කපති. ඔවුන් කැපු ලිංවලින් අපට ද පැන් බේමට හැකි වන්නේ ය. ඔවුන් ඉහළ මිල ගණන් නියම කර බඩු විකුණා ඇතොත් මම ද පසු ව ගොස් ඔවුන් නියම කර ඇති මිලට බඩු විකුණන්නෙමි. මෙසේ පසු ව ගමන් කිරීමේ ප්‍රයෝගන පිළිබඳ ව සිතු බෝසතාණේ මිතුරු ගැල් නායකයා අමතා, ‘මිල පලමු ව යන්නැ’ යි කිහි. එවිට නුවණ නැති ගැල් නායකයා සතුවූ ව අහාර පාන, ජලය, දර ආදිය ගැල්වලට පටවා ගත්තේ ය. නියමිත පරිදි ගමන් ඇරඹිණි. සාත්ත්ව නායකයා මග පෙන්වමින් ඉදිරියෙන් ම ගියේ ය. මිනිස් වාසය පසු කළ පිරිස කාන්තාරයකට පිවිසියහ. හැට යොදුනක් වූ කාන්තාරයේ අඩක් පමණ තරණය කර සිටින අතරතුර එම කාන්තාරයට අරක් ගත් එක්තරා යක්ෂයෙක් ඔවුන් කරා පැමිණියේ ය. යක්ෂ තෙමේ ගැල්කරුවන් හා ගොනුන් මරා කන්නෙමැ යි සිතා එක්තරා උපායක් යෙදි ය. හෙතෙම කාන්තාර මාර්ගයේ ඉදිරියෙන් මහ වැසි වස්නා බව මවා පෙන්නුම් කළේ ය.

කාන්තාරයට හිටි හැටියේ ඇද හැලුණු ඒ වර්ෂාව ඉතා දූඩ් විය. පොලොව සාරවත් වෙයි. වැවි පොකුණු දියෙන් පිරි ඉතිරි යයි. තෙඟීම් මානෙල් මල් පිපෙයි. මිනිස්සු මධ්‍යිනි එරෙමින් ගමන් කරති. යක්ෂයා වෙළඳුන්ට මවා පෙන්වුයේ මෙවන් දරුනයකි. තෙත බරිත වූ ඇඳුම් ඇදගත් මිනිස්සු දිය හා මඩ වගුරවමින් මඩ තැවරුණු රියකින් ගමන් කරති.

සාත්ත්‍ය නායක තෙමේ මේ පිරිසගෙන් මග තොරතුරු විමසී ය. යක්ෂයා වෙළඳුන් අමතා ඉදිරියෙහි මහ වැසි වස්නා බව විස්තර කළේ ය. ඒ අසා හෙතෙම බෙහෙවින් සතුවට පත් විය. ඉදිරියෙහි ජලය තිබිය දී දිය බඳුන් රැගෙන යා යුතු තැනැ යි ඔහු සිති ය. මෙතෙක් රැගෙන ආ ජලය ඉවත දමා බර අඩු කරගෙන පහසුවෙන් ගැල් පැදිවීමට හෙතෙම තීරණය කළේ ය.

එහෙත් සිදු වූයේ අනෙකකි. ඉදිරියේ වැසි නොලැබිණ. දිය ස්වල්ප මාත්‍රයකුදු නොවේ ය. දිය පිපාසයෙන් පිඩිත වූ මිනිසුදු ද ගොන්නු ද තැන් තැන්වල පිබාවට පත් ව ඇද වැටුණහ. මැදියම් රයේ පැමිණී යක්ෂයෝ ඒ මිනිසුන් හා ගවයන් මරා මස් අනුහව කළහ.

දින කිහිපයක් ගෙවී ගියේ ය. නුවණුති බේසත් වෙළඳන්දා ගමනට සුරසීණි. ඔහු වඩාත් කළේපනාකාරී ව ගමන සැලසුම් කළේ ය. කාන්තාරයක් භරහා යන ගමනේ දී ජලය තීරණාත්මක සාධකය වෙයි. හෙතෙම ජල පරිහරණයේ දී බෙහෙවින් පරිස්සම් වීමට සැලකිලිමත් විය; ගමනට සැහෙන තරමට ජලය ගැල්වලට පුරවා ගත්තේ ය. තම වෙළඳ කණ්ඩායම කැදවා තම ආරක්ෂාව පිණිස විශේෂයෙන් සිත තබාගත යුතු කරුණු වෙත සියල්ලන්ගේ ම අවධානය යොමු කරවේ ය.

“මා නොව්වාරා පැන් පතක් පමණකුදු නිකරුණේ ප්‍රයෝගනයට නොගනුව. මේ කතර මග විෂ වෘක්ෂ ඇත. එහෙයින් පෙර නොකැ විරු එලයක්, කොළයක්, මලක්, පලා වර්ගයක් මා නොව්වාරා නොකව,” යනුවෙන් හෙතෙම අවවාද කළේ ය.

වෙළන්දේ ගමනට පිටත් වූහ. ගම්බිම කෙත්වතු පසුකොට ඔවුහු කාන්තාර මධ්‍යයට පැමිණියහ. වෙළඳුන් රවවා සිය වසගයට ගැනීමට සිතු යක්ෂයෝ මහ වැසි වස්නා ප්‍රදේශයක් පසු කොට එන පිරිසක් මෙන් තෙත් වූ වස්තාදිය ඇති ව යළිත් වෙළඳුන් ඉදිරියට ආහ. වෙළඳුන් ඉදිරියේ වැසි වස්නා අයුරු විස්තර කළහ. එහෙත් වෙළඳ නායකයා ඔවුන් කි දේ නොපිළිගත්තේ ය.

සාත්ත්‍ය නායකයා “පැන් දුටු තැනක දී පැන් දමාපියා, ගැල් සැහැල්පු කොට යමිහ, ” යි දැඩි අධිජ්‍යානයෙන් ප්‍රකාශ කළේ ය. වෙළඳ පිරිස සාත්ත්‍ය නායකයාගේ අදහසට එකග වූහ. යක්ෂයෝ ආ මගම ආපසු ගියහ. තැවත වෙළඳ පිරිස කැදවු සාත්ත්‍ය නායකයා,

“තොප විසින් මේ කාන්තාරයෙහි විලක්වත් පොකුණක්වත් ඇතැයි කිසි කෙනකුගෙන් අසා තිබේ ද?” යනුවෙන් විවාලේ ය.
“ස්වාමීනි, එසේ අසා නැත්තේමු.”

“මේ නිල් වූ වන රෝදින් එපිට වැසි වස්තේ යැයි සමහර කෙනෙක් කිවුහ. වැසි සුළුග නම් කොතෙක් තැන් හමා ද?”
“ස්වාමීනි, යොදුනක් පමණ තැන් හමන්තේ වේදා” ය ඔවුහු පිළිතුරු දුන්හ.
“එසේ නම් තොප හැම දෙනා අතුරින් එක් අයෙකුගේ හෝ වැසි සහිත සුළුගක් ඇගේ වැදුණේ ද?”
“නැත ස්වාමීනි,” ය ඔවුහු පිළිතුරු දුන්හ.

“විදුලිය කොතෙක් දුරට පෙනේ ද?” ය නැවත ගැල් නායකයා විමසී ය.
“සතර පස් යොදුනක් දුරට පෙනේ” යැයි පිරිස කිවුහ.
“තොපගෙන් කිසිවෙක් එවැනි විදුලි ආලේකයක් දුටුවේ ද?”
“නැත ස්වාමීනි, එවැනි ආලේකයක් තුදුවුම්හ” ය ඔවුහු කිහ.

“ගෙරවිලි හඩ කොතෙක් දුරට ඇසෙන්නේ ද?” ය විමසු විට යොදුනක් පමණ දුර ඇසෙන බව ඔවුහු කිහ.
“තොප අතුරින් කිසිවකුට එවැනි ගෙරවිලි ගබ්ධයක් ඇසුණේ ද?” ය විවාලේ ය.
“නැත ස්වාමීනි, එවැනි ගෙරවිලි හඩක් නොඇසුණේ ය” ය පිරිස කිහ.

එවිට බෝසතාණේ “පින්වතුනි, මොවුහු මිනිස්සු නොවෙති; යක්ෂයෝ ය. මොවුන් අප ගෙන යන ජලය ඉවත් කර අපට දුර්වල කොට මරා කැමට පැමිණී යක්ෂයන් පිරිසකි. අපට පෙර ගිය ගැල් නායකයා උපාය දුන්නේ නැත. ස්ථීර වශයෙන් ම ඔහු රවතා ජලය ඉවත් කරවා පීඩාවට පත්කොට මරා කන්නට ඇති. බඩු පිරුව් ගැල් අපට දැක ගන්නට හැකි වේවි. ඒ නිසා ජල බිඳක්වත් ඉවත නොදාමා ඉක්මනට ගැල් පදච්චන්නැ’යි උපදෙස් දුන්හ.

ගැල් කණ්ඩායම ඉදිරියට යදී බඩු පුරවන ලද ගැල් පන්සියය හා යක්ෂයින් විසින් කා දමන ලද මිනිසුන්ගේ හා ගවයින්ගේ ඇටකටු දක ගැල් නතර කොට ගොනුන් ලිහා ගැල් වළල්ලක් සේ රඳවනු ලැබිණ. කදවුරු බැඳ වේලාසනින් ම ගවයින්ට තණකොළ කවා මිනිසුන්ට බත් කැමට නියම කර මිනිසුන් මැදිවන සේ ගොනුන් වටෝට ම තැබිණ. මිනිසුන්ට නිදා ගැනීමට සලස්වා ගක්තිමත් පුද්ගලයන්ට කඩු මුගුරු ආදිය අතට දී රාත්‍රිය මුඩ්ල්ලේ ම ආරක්ෂාව සලස්වන ලදී.

මුවහු දෙවැනි දින උදාසන ම ගවයින්ට තණකොළ කැමට දී තම පරණ ගැල් ඉවත්කර කළින් පැමිණී කණ්ඩායමේ ගක්තිමත් ගැල් ඒ වෙනුවට යොදා ගත්හ. අගයෙන් අඩු හාංචි ඉවත් කර අගය වැඩි වටිනා බඩු කරත්තවලට දමා ගත්තේය. මිනිස් වාසයට පැමිණී මුවහු රිසි සේ මිල නියම කොට බඩු විකුණා සමඟ්ධියට පත් වූහ.

මෙම ජාතක කරා වස්තුවෙන් වෙළඳ කණ්ඩායම් නායක වරිත දෙකක් පිළිබැඳු වේ. අනුවණකමින් තීන්දු තීරණ ගත් නායකයාත්, දුර දක්නා නුවණීන් කටයුතු කළ නායකයාත් ඒ වරිත දෙකයි. අදාළ සාත්ත්‍ර නායකයා ගත් ක්ෂණික තීරණ නිසා ඒ වෙළඳ කණ්ඩායම විනායෙට පත් විය. තමුත් දුර දක්නා උපායකීලි නුවණීන් යුතු අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේගේ වෙළඳ කණ්ඩායම ජීවිත ද බෙරා ගනීමින් සමඟ්ධිමත් වෙළඳුන් බවට පත් වූහ.

මෙම කරා ප්‍රවතින් අපට වරිතායනය කර ගත හැකි නායකත්ව ගුණාංග රසක් ඇත. ඒවායින් කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.

- දුර දක්නා නුවණීන් යුත්ත බව
- පුරව සූදානාම හා සැලසුම් සහගත බව
- ඉවසිලිමත් හා විමසිලිමත් බව
- අනුගාමිකයන්ට පිළිගත හැකි විශ්වාසදායක අයකු වීම
- සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීමේ හැකියාව
- නිවැරදි තීරණ ගැනීම
- නොවිය ව ත්‍රියා කිරීම
- සංවිධාන ගක්තියෙන් යුතු වීම
- අනුගාමිකයන්ගේ ආරක්ෂාව සැලසීම
- වගකීමෙන් හා වගවීමෙන් යුත්ත බව

එසමයෙහි නුවණැති සාත්ත්‍ර නායකයා ව ඉපිද සිටියේ සමඟ සම්බුද්‍රජාණන් වහන්සේ ය. පළමු ව ගොස්, අපරික්ෂාකාරී වීම නිසා විනාශ මූධයට පැමිණියේ දෙවිදත් තෙරුන් ය. මෙම කතා පුවත එන්නේ පන්සිය පනස් ජාතක පොත් වහන්සේට ඇතුළත් අපන්ණක ජාතකයෙහි ය.

සාරාංශය

★ අදාළ වෙළඳ නායකයුගේ ක්‍රියා කලාපය නිසා විනාශ මූධයට පත් වෙළඳ කණ්ඩායමක් හා නායකයා ඇෂානවන්ත ව කටයුතු කිරීමෙන් සමඟින් පත් වූ වෙළඳ කණ්ඩායමක් පිළිබඳ ව අපන්ණක ජාතක කථාවෙන් විස්තර වේ.

★ මෙම කතා පුවත ඇසුරින් සැලසුම් සහගත බව, සූදානම, දුර දක්නා නුවණ, තම පිරිස සමග තිරන්තර සංවාද තුළින් අරමුණු කරා යාම, පිරිස් කළමනාකරණය, විමසිලිමත් බව, තිවැරදි ම තිරණ ගැනීම, එඩිතර බව, සූහදිඹි බව ආදි නායකත්ව ගුණාංග රෝක් අපට ජීවිතාදරු කර ගත හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. ශිෂ්‍ය නායක නායිකාවන්ට හා පන්ති නායක නායිකාවන්ට මෙම කථා පුවතින් එක් කරගත හැකි ජීවිතාදරු පහක් ලියන්න.
2. අපන්ණක ජාතකයේ පළමු ජීවිතාදරු පෙනෙනා ගෙලියෙන් සංශෝධනයනා කරන්න.

පැවරුම

අපන්තක ජාතකය ඇසුරින් කෙටි තාට්‍ය පිටපතක් සකස් කර
රග දක්වන්න.

සැනසුම ගෙන එන ඉවසීම

“පුණේ, සූනාපරන්තයෙහි මිනිසුන් දරුණුයි. ඔවුන් ඔබට දෝෂාරෝපණය කළාත් ඔබ මොනවද කරන්නේ?”

“ස්වාමීනි, මට දොස් කියන ඔවුන්, මට අතින් නොගසන හෙයින් හොඳ යයි මා සිතනවා.”

“ඉතින් ඔවුන් ඔබට ඇතින් පහර දුන්නොත්?”

“ගල් කැටවලින් මට නොගසන ඔවුන් හොඳ යයි මා සිතනවා ස්වාමීනි.”

“හොඳයි පුණේ, ඔවුන් ඔබට ගල් කැටවලින් පහර දුන්නොත්?”

“දඩු මුගුරුවලින් පහර නොදෙන තිසා ඔවුන් හොඳ යයි මා සිතනවා.”

“පුණේ, ඔවුන් දඩු මුගුරුවලින් ඔබට පහර දුන්නොත් ඔබ මොක ද කරන්නේ?”

“ස්වාමීනි, ආයුධවලින් මට පහර නොදෙන ඔවුන් කොතරම් හොඳ ද කියා මා සිතනවා.”

“ඉතින් ආයුධවලින් පහර දුන්නොත් කරන්නේ කුමක් ද?”

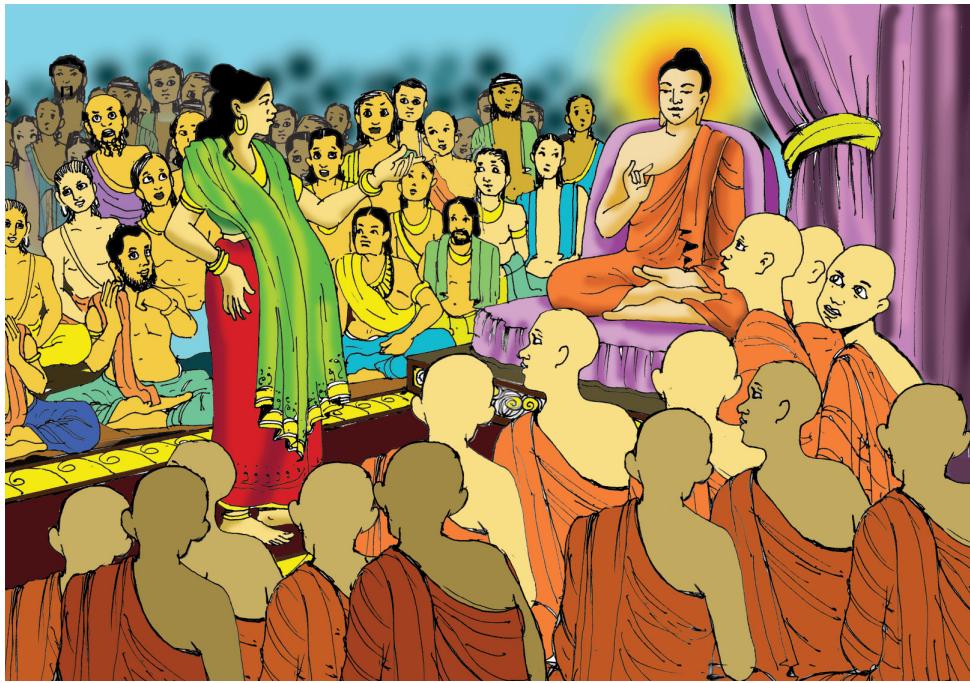
“ଆයුධවලින් පහර දුන්නත් මා මරණයට පත් නොකරන ඔවුන් හොඳ යයි මා සිතනවා ස්වාමීනි.”

“පුණේ, ආයුධවලින් පහර දී ඔබ මරණයට පත් කරන්න සූදානම් වුණොත්?

“ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගේ ඇතැම් ග්‍රාවකයින් හාටනා කොට ජීවිතය ගැන කලකිරීමෙන් දිවි තොරකරවා ගැනීමට ආයුධ ගත්තවුන් සෞයනවා. ඉතින් සෙවීමකින් තොර ව ම ආයුධ ගත්තවුන් මට ලැබෙනවා යැයි මා සිතනවා.”

ඉහත සඳහන් වන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සහ පුණ්ණ නම් ග්‍රාවක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක අතර ඇති වූ සාකච්ඡාවකි. සුනාපරන්තය නම් ජනපදයට වැඩිම වීමට සුදානම් වූ පුණ්ණ ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් බුදුරදුන් විමසු ප්‍රශ්න හා පුණ්ණ ස්වාමීන් වහන්සේ රට දුන් පිළිතුරුද මෙහි ඇතුළත් ය. මෙයින් හෙළි වන්නේ පුණ්ණ හිමියන් තුළ පැවති උතුම් ඉවසීමේ ගණයයි.

ආත්මාරථය මෙන් ම පරාරථය ද සලසාලන, මෙලොව, පරලොව දියුණුව උදා කරන උතුම් ගණාංගයක් ලෙස ඉවසීම හඳුන්වා දිය හැකි ය. උතුම් බුද්ධත්වය සඳහා බුද්ධකාරක ධර්ම සපුරාලිය යුතු ය. ඒවා දස පාරමිතා ලෙස හැදින්වෙයි. ඒ දස පාරමිතා අතර සවැනි පාරමිතාව ලෙස දැක්වෙන්නේ ද බන්ති පාරමිතාවයි. බන්ති, ක්ෂාන්ති යනු ඉවසීමයි. ඒ උතුම් ඉවසීම අප මහ බෝසතාණන් ප්‍රගුණ කළ අයුරු ක්ෂාන්තිවාදී ජාතකයෙන් පැහැදිලි වෙයි. සැඩ පරැශ වූ, ගණ ධර්මවලින් හින වූ, මහණ බමුණන්ගේ ගණ නොදත් කළාඛ නම් රජතුමා ගුණයෙන් පිරිපුන් ක්ෂාන්තිවාදී බෝසත් තවුසාට විවිධාකාරයෙන් වද දෙන ලදී. එමෙස වද දුන් රජු කෙරෙහි කොප නොවුණු තවුසා. “යම් කළාඛ නම් වූ රජ කෙනෙක් මාගේ දේ අත්, දෙපා, කන් නාසාදිය සින්ද්වායේ ද ඒ රජ තෙමේ බොහෝ කාලයක් ජ්වත් වේවා! මා වැනි ක්ෂාන්තිය (ඉවසීම) බලය කොට ඇති නුවණැත්තේ කිසිවකු කෙරෙහි නොකිපෙත්,” මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ බෝසතුන් තුළ තිබු ඉවසීමේ ලක්ෂණයයි. අප බුදු පියාණන් වහන්සේ පමණ ඉවසු උතුමක මේ මිහිපිට තවත් නැති තරම් ය. විංචා මාණවිකාවගේ අනුත වෝදනාව, සුන්දරී පරිභාෂ්කාව මරා ගද කිළිය පිටුපස මල් ගොඩ යට මල සිරුර සගවා නිගණෝයන් කළ අස්ථාන වෝදනාව, මාගන්දිය බෙබද්දන් යොදවා මහත් සේ පරිහව කිරීම ආදි ඉවසීමට ඉතා ම අපහසු අවස්ථාවල දී පවා මැනැවින් ඉවසු අයුරු සිහිපත් කළ හැකි ය.

දරම සේනාධිපති සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට එක් අයිඡේට බමුණෙක් පිටුපසින් පැමිණ තද අතුල් පහරක් ගැසුවේ ය. “එසේ පහර දුන්නේ කුමක් සඳහා දු” සි උන් වහන්සේ ඇසු විට “මබ වහන්සේගේ ඉවසීම පරීක්ෂා කිරීම සඳහා” යයි බමුණා ප්‍රකාශ කොට ඇත. බමුණා කෙරෙහි කිසිදු අහිතක් නොසිනා ඔහුට සමාව දී ඒ බමුණාගේ නිවසට වැඩිම වූ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ දන් වැළඳුහ. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ උන් වහන්සේගේ ඉවසීමේ ගුණයයි.

යමෙක් බලවත් වූයේ නමුදු දුබලයාගේ වැයදිවලට සන්සුන් ව ඉවසන්නේ නම එය ම ගේජ්ය වූ ඉවසීම ලෙස ධරුමයෙහි දක්වා ඇත. දුබලයා, කරගත හැකි දෙයක් තැතිකමින් කාහවත් හිස නමයි; නිතර ඉවසයි. එය උතුම් ඉවසීමක් නොවේ. තමා බලයෙන්, දනයෙන්, නිලයෙන්, පරිවාර සම්පත්තියෙන් ප්‍රබල ව සිටිය ද, දුබලයාගෙන් ලැබෙන ගැහැට ඉවසන්නේ නම් එය උතුම් ම ඉවසීම වේ. යමෙකු තමාගේ පය බල්ලකු සැපු කළ, තමා ඒ බල්ලාගේ පය තොසපන්නාක් මෙන් තමාට අක්‍රෝග පරිභව කිරීම් ආදි වශයෙන් හෝ පහරදීම් වශයෙන් හෝ තිරිහැර කරන තැනුත්තාට නොකිපීම, පලි නොගැනීම බුද්ධාදී උත්තමයන් විසින් ප්‍රශ්නසා කරන ලද සි සලකා ඉවසීම පුරුදු කරතොත් ලොව කිසි විටක කළහයක්, අසම්මියක්, හේදයක් කිසි තැනක ඇති නොවේ. ඉවසීමෙන් සැනසීම ලැබෙන්නේ එවිට ය.

ඉවසීම නැති කිපෙන සුළු තැනැත්තා යමක අර්ථය අතරපිය නොදැකියි. ධර්මය අධර්මය නොදැකියි. තේර්ධය වූ කලී මිනිසාගේ ප්‍රකාති සිහිය විකාතියට පත් කරන්නකි. මිනිසා උම්මත්තකයු බවට පමණුවන පාඩී ධර්මයකි. එවැනි අයෙකු තුළ දුෂ්චරිතයෙන් වෙන්වීමටත්, ගුණ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වීමටත් උපකාරී වන විලිනිය ආදි ගුණ ධර්මයන් හට නොගනී. සිල, සමාධී, ප්‍රජාදී ගුණ ධර්ම වැඩිය හැක්කේ තේර්ධය ඇති තැනැත්තාට නොව ඉවසීම ඇති තැනැත්තාට ය. සියලු කුසල ධර්මයෝ ඉවසීම මුල් කොට වැඩෙන බව
 සිල සමාධී පස්ස්දානා
 බන්ති පධාන කාරණා
 සබැඳු කුසලා ධම්මා
 බන්ත්‍යායන්තතාට වඩිඩරේ
 යන ගාරා පායයෙන් පැහැදිලි කෙරේ.

අප ජ්‍රීවත් වන සමාජය විවිධ ය; විෂම ය. එවැනි සමාජයක විවිධ පුද්ගලයන් සමග අපට ජ්‍රීවත් වීමට සිදුවේ. ඒ අය සමග එකට කටයුතු කිරීමේ දී තම සිතට පීඩා ගෙන දෙන ව්‍යුතා ද සිදුවේ. ලොව කිසීම කෙනෙකුට නොද ක්‍රියා, නොද ව්‍යුතා පමණක් දැකීමට ඇසීමට නොලැබේ. බස් රථයකට ගොඩ ව්‍යුතා දැකීන්නට ලැබෙන්නේ නොමනා හැසිරීම ය. ඇසෙන්නේ කරුණ කටුක ව්‍යුතා ය. එවැනි දුබලකම් ජේතු කොට ගෙන තමාගේ සිතට තේර්ධය නංවා ඒ දුබලකම් අනුව තමා ද දුබලයු ව්‍යුත්‍යාන් සිදුවන්නේ මහත් විනායකි. එවා ඉවසීමට නොහැකි තැනැත්තාට සමාජයක වාසය කළ නොහැකි ය. අනුත්ගේ ඇනුම්, බැනුම්, රවුම්, ගෙරවුම් නොඉවසා ඇනුමට ඇනුමත්, බැනුමට බැනුමත්, රවුමට රවුමත්, ගෙරවුමට ගෙරවුමත් කිරීමට අප පෙළුම් නොත් අපට ද අතින් පයින් පමණක් නොව, දඩු මුගුරු අව් ආයුධවලින් පවා පහර ලැබ මාරාන්තික දුකකට හෝ මරණයට හෝ පැමිණීමට සිදුවිය හැකි ය. අනුනට නිංසා පීඩා කිරීම නිංසා බන්ධනාගාරගත ව දුක් විදිමට ද සිදු වේ. නො ඉවසන්නාට මෙවැනි අපමණ දුක් පීඩාවනට ලක් වීමට පමණක් නොව දෙලොට පිරිහි අපා ගත වීමට ද සිදුවේයි. පැරණී උතුමන් පැවසු උපදේශයක මෙසේ සඳහන් වේ.

ඉවසන දනා රුපු යුදයට ජය කොඩිය
 මහමෙර උසුලනා මිහිකතටත් වැඩිය

ඉවසන තැනැත්තා ඇටිලෙන ශින්නට පිදුරු දමන්නෙක් නොවේ. ඔහු දමන්නේ ජලයයි. ජලය වත් කිරීමෙන් ම ශින්න නිවේ. ඉවසීම තැමැති උතුම් ගුණයෙහි පිහිටි තැනැත්තා සියලු කළකේලාභල සංසිද්ධාගෙන සතුරන්ගෙන් ගැහැටු නොලබා නිතර සුවසේ කල්ගත කරන්නෙකු බවට පත් වේ. කළකේලාභල නිසා නඩු භඳ කීමට වියදම් වන විශාල ධනයක් ද ඉතිරි වේ. එවිට හෙතෙම සතුරන් දිහු, මෙලොව ජයගත්තෙකු බවට පත් වේ.

ඉවසීම නොමැතිකමේ දුර්විපාක ද අප තේරුම් ගත යුතු ය. අද අප ජීවත්වන සමාජයේ දහමට, නීතියට පටහැනි ක්‍රියා සිදුවන්නේ ඉවසීම තැතිකම නිසා ය. විද්‍යාත් හා මුද්‍රිත මාධ්‍ය තුළින් පහත සඳහන් ප්‍රචාර පළවෙනු අපට නිතර අසන්නට දකින්නට ලැබේ.

විභාගය අසමත් වූ ශිෂ්‍යයා වස බේ දිවි නසා ගනී.

පෙමට මවිපියන් විරැද්‍ය වූ නිසා දියණිය ගෙළ වැළලා ගනී.

පියා දුන් අවවාද නොරිස්සු පුතා තම පියාට පහර දෙයි.

තරගයේ ජය පරාජය ඉවසීමට නොහැකි වූ දෙපිරිසක
ගැටුම්න් විස්සක් රෝහල් ගත කෙරේ.

තම සැමියාගෙන් සිදුවන ගැහැට ඉවසීමට නොහැකි නිසා
මවක් තම සිතිති දරු දෙදෙනා සමග ගගට පනී.

මේ සියල්ලට ම හේතුව තෙත්දය පාලනය කරගත නොහැකි වීම ය. ඉවසීම තැති වීම ය. ඉගෙන ගැනීම, උගත්කම පාණ්ඩිත්‍යය යනු තමාට මූහුණ දීමට සිදුවන ගැටුවලට ප්‍රශ්නවලට විසඳුම් සෙවීම ය; විභාගය අසමත් වූයේ නම් රේලගට අප කළ යුතු කාර්යය වන්නේ අසමත් වීමට හේතු විමසා ඉවසීමෙන් විභාගය ජය ගැනීමට උත්සාහ කිරීම ය. ඉවසීමෙන් යුතු ව උත්සාහවත් වී විභාගයට ඉදිරිපත් වීම නිසා විශිෂ්ට ලෙස ඉන් සමත් වීමට ද අපට හැකියාව ලැබෙනු ඇත.

දෙලෝ අහිවංශීය කැමැත්තන් සතුරන්ගෙන්, හිත උප්පය ආදියෙන්, සා පිපාසාවෙන්, මැසි මදුරුවන්ගෙන් වන පිඩා පමණක් නොව තවත් බොහෝ පිඩා ඉවසීය යුතු ය. පිඩා ඉවසීමට නොහැකි තැනැත්තාගේ ජ්විතය ම පරාජය වනු ඇත. දෙලෝ වැඩ සලසාගත් මහෝත්තමයේ දුක් පිඩා ඉවසීමෙහි සමර්ථයේ ම වෙති. ජ්විතයේ මුල් කාලයේ දී බොහෝ දුක් පිඩා විදි පුද්ගලයන් ජ්වාට සාර්ථක ව ඉවසීමෙන් මූහුණ දී තම ජ්විතය සැපවත් කරගෙන ඇති අයුරු අප කොතෙකුත් අසා ඇත්තේමු. මංගල පූත්‍රයේ ඉවසීම මංගල කාරණයක් ලෙස සඳහන් කොට ඇත්තේ ද එබැවිනි.

ඉවසීමෙන් ලැබෙන ආනිංස ධර්ම පහක් ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කොට ඇත.

1. ඉවසන තැනැත්තා බොහෝ මිනිසුන්ට, දෙවියන්ට පමණක් නොව අමතුෂ්‍යයන්ට ද ප්‍රිය මනාප කෙනෙක් වේ.
2. සතුරන් තැකි මිතුරන් බහුල පුද්ගලයෙක් වේ.
3. අපරාධවලින් තොර ව සාමකාමී සහ්වනයෙන් කල් ගත කරන්නෙක් වේ.
4. මරණාසන්නයේ මුලාවට පත් නොවී ප්‍රසන්න සිතුවිලිවලින් පිරුණු අයකු ලෙස කළුරිය කරන්නෙක් වේ.
5. මරණීන් පසු දුගතිගාමී නොවී සුගතියෙහි ම උපදින්නෙක් වේ.

දෙලොව වැඩ කැමැති අපි ඉවසීම පුරුදු පුහුණු කර ගනිමු.

සාරාංශය

තමාහට අන් අය අකුරුදු පරිහව කරන කල්හි, නොයෙක් දුක් ගැහැට දෙන කල්හි ඔවුන් කෙරෙහි වෙනසකට නොපැමිණෙන, නොකිපෙන, විරද්ධ ව ස්ථියා නොකරන ලක්ෂණය ඉවසීමයි. ඉවසීම නිසා සැනසීමට, නිරෝගී වීමට, ගුණ ධර්ම වර්ධනය කර ගැනීමට, සතුරන් ජය ගැනීමට හැකි වේ. ඉවසීමේ ප්‍රධාන ආනිංස පහක් දක්වා තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. ඉවසීම යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කමක් දු යි පැහැදිලි කරන්න.
2. ඉවසීමෙන් සැනසීම ලැබූ සිද්ධියකට නිදුසුනක් ඉදිරිපත් කරන්න.
3. ඉවසීමෙන් ලැබෙන ආනිංස ගෙන හැර දක්වන්න.

පුහුණුවට

තස්සේව තේන පාපියෝ
යෝ කුද්ධං පටිකුජ්ජති
කුද්ධං අජ්පටිකුජ්ජති
සංගාමං රේති දුර්ජයං

යමෙක් කුරුද කරන පුද්ගලයාට පෙරලා කුරුද කෙරේ තම, ඔහු පළමු කිපුණු පාපි පුද්ගලයාට ද වඩා පාපියෙක් වේ. කිපුණු තැනැත්තාට පෙරලා නොකිපෙන තැනැත්තා දිනීමට දුෂ්කර වූ කුරුද සංග්‍රාමයෙන් දිනන්නෙක් වන්නේ ය.

හෙළඹොදු සිරිතට යොමු වෙමු

තාත්තා මහ කන්නයේ කුමුරේ අස්වැන්න ගෙට ගත්තේ හර සතුවිනි. බැත රගෙන එන අය පිළිගන්නට මෙන් අම්මා ද ඉදිරියට ආවා ය.

“මිං සදා අක්කේ සෝමේ අයියට නම් මෙදා කන්නය ජයයි,” කියමින් සියාතු කරේ තිබුණ වී මිටිය බිමට දුම්මේ ය.

“රත්නත්තරේ සිහිකරගෙන ගොවිතැන් කරන මට හැම දා ම ජයයි සියාතු ,”

යනුවෙන් තාත්තා ප්‍රකාශ කළේ හරි උපාරුවට ය. මේ අස්වැන්න ගෙන ඒමත් සමග අපේ නිවසේ වාරිතු ගණනාවක් සිදුකෙරේ. එහි දී මූලින් ම කෙරෙන කාර්යය වන්නේ අලුත් සහලින් දානය පිළියෙල කරගෙන පන්සලට ගොස් බුද්ධ ප්‍රජාව පවත්වා සහ රුවනට දන් පිළිගැන්වීම ය. අනතුරුව සිදු කෙරෙනුයේ දේවාලයට රගෙන යාම සඳහා අක්කියාල (දෙවියන්ට පුද්‍ර කොටස) වෙන් කිරීම ය. පසු ව වැඩිහිටියන් කිහිප දෙනෙකු හා කුමුරු වැඩිට උදුව වූ සියලු දෙනා කැදවා ඔවුන්ට අලුත් සහලින් පිසින ලද ආහාරයෙන් සංග්‍රහ කරනු ලැබේ. කිරී අම්මාවරුන්ට දානය පිරිනැමීම ද අස්වැන්න තෙලාගත් පසු සිදු කෙරෙන මූලික වාරිතුවලින් එකකි.

ශ්‍රී ලංකික කෘෂිකාර්මික ජන සමාජය තුළ මෙම සිරිත් තුව කරනු දක්නට ලැබේ. මෙරට ජන සමාජය මේ උතුම් වාරිතුවලට යොමු වූයේ මිහිදු මානිමියන් හඳුන්වා දුන් බුදු දහමත් සමග බැඳුණු සංස්කෘතිය නිසා ය. නිතර විහාරස්ථානය අැසුරු කළ අපේ පැරණී ජන සමාජය උතුම් වාරිතු වාරිතු රාජියක් තුළින් තම ජීවිතය සරු කරගත්තේ ය. කෘෂි වාරිතු හැරුණු විට

වැඩිහිටියන්ට සැලකීම, ආගන්තුක සත්කාරය, කළගුණ සැලකීම, අන්‍යයන්ට උපකාර කිරීම, අසරණයින්ට පිහිට වේම, අග්‍රගස්‍ය දානය ලබාදීම ආදී බොහෝ රුණාංග ඒ අතර වේ.

වැඩිහිටියන්ට සැලකීම

දිනපතා ව්‍යවහාරයේ වැඩිහිටියන් ලෙස හැඳින්වෙනුයේ අපට වඩා වයසින් වැඩිමහළ වූවන් ය. තම දෙමුවුපියන්, ගුරුවරුන්, පූජ්‍ය උතුමන් හා තමනට වඩා වයසින් වැඩි සියලු දෙනා ම වැඩිහිටියෝ වෙති. තමනට වඩා වයසින් බාල වූව ද ගුණයෙන්, තුවණින් අපට වඩා උසස් ඇය ද වැඩිහිටියන් ලෙස සැලකෙති. ඔවුනට නිසි සැලකිලි දැක්වීම වයසින් හා ගුණයෙන් අඩු අයගේ යුතුකමයි. පිදිය යුත්තන් පිදිම මංගල කරුණක් ලෙස මහා මංගල සූත්‍රයෙහි දැක්වේයි. එසේ ම දස පුණුෂ ක්‍රියාවන්හි වැඩිහිටියන්ට සැලකීම වංද්ධාපවායනය ලෙස සඳහන් වේ. මෙය රටක පරිභානිය වළක්වාලන අහිවෘද්ධිය ඇති කරන ධර්මයක් ලෙස සප්ත අපරිභානිය ධර්මවල දැක්වේ. මේ අනුව වැඩිහිටියන්ට සැලකීම උතුම ක්‍රියාවකි.

අප වැඩිහිටියන්ට සැලකිය යුත්තේ කුමක් නිසා ද යන්න වටහා ගැනීම අවශ්‍ය ය. ඔවුහු කළක් රටේ, සමාජයේ අහිවංශ්‍යිය සඳහා තම කාලය, දනය, ඉමය කැප කළහ; අවශ්‍ය ආරක්ෂාව, රකවරණය මෙන් ම දනමුතුකම් ලබාදෙමින් සමාජය ගොඩ නැගීමට දායක වූහ. කෙටියෙන් සඳහන් කළාත් වැඩිහිටියන්ට අප සැලකිය යුත්තේ ඔවුන් අද ද්වසේ අපේ ජ්‍රීත සැපවත් කරලීමට ඊයේ ද්වස කැප කළ නිසා ය.

වැඩිහිටියන්ට නිසි සැලකිලි දැක්විය යුතු ආකාරය ද අප දැන ගත යුතු ය. එයට අදාළ උපදේශ රසක් බොද්ධ කතා පුවත් තුළ දැක්නට ලැබේ. තිත්තිර ජාතකය එක් තිද්සුනකි. එම කතා වස්තුව අනුව තිරිසන්ගත සතුන් අතුරින් වැඩිහිටියකු ලෙස සැලකිල්ලට ලක් වූයේ ගිරුයෙන් විශාල වූ ඇතා නොව කුඩා සිරුරක් ඇති වටු කුරුල්ලා ය. සාලිකේදාර ජාතකයෙන් තම අසරණ මවුපිය දෙපොලට සැලකු කුරුලු පැටවකුගේ කතාවක් ඉදිරිපත් කෙරේ. සාම ජාතකයෙහි අන්ද දෙමාපියන්ට හොඳින් සැලකු පුතකුගේ තොරතුරු දැක්වේ. හික්ෂු සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක සර මහලු පිළිවෙළ අනුගමනය කිරීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ පැවිදි උපසම්පදා ශිලයෙන් වැඩිහිට වූ හික්ෂුන් වහන්සේලාට බාල හික්ෂුන් වහන්සේලා ගරු සත්කාර දැක්විය යුතු ආකාරයයි. මහ මග වැඩිම කිරීමේ දී ද, ආසන පිළියෙල කිරීමේ දී, දෙනික විනාර වතාවත්වල දී ද

ව�ඩිහිටි හික්ෂන් වහන්සේලාට ප්‍රමුඛත්වය දිය යුතු ය. එසේ නොකිරීම හික්ෂන්වයට නොගැලපෙන බව ප්‍රාලෝතිස්ස තෙරැන් පිළිබඳ කතා ප්‍රවතින් හෙළි කර ඇත.

හිහි සමාජය තුළ බොහෝ දෙනා ව�ඩිහිටියන්ට නිසි සැලකිලි නොදක්වන අවස්ථා අපට දැකගත හැකි ය. තම දෙමුවුපියන්, ව�ඩිහිටියන් මිටි අසුන්වල සිටින විට වයසින් බාලයින් උස් අසුන්වල හිඳගෙන සිටින අවස්ථා දක්නට ලැබේ. එය න්‍යුසුදුසු කියාවකි. නොදන්නාකමට එසේ සිටි නම් ව�ඩිහිටියන් එය නිවැරදි කිරීමට උපදෙස් දිය යුතු ය. ව�ඩිහිටියන්ගේ වචනයට අභ්‍යුමිකන් දීමත් ඔවුන් දෙන උපදෙස් පිළිපැදීමත් ඔවුන්ට ගරු කිරීමකි. එම උපදෙස් නොපිළිපැද කටයුතු කිරීමත් ඒවා සමවිවලයට ලක්කිරීමත් ඔවුන්ට නිගරු කිරීමකි. එය කෙනෙකුගේ පිරිහිමට, පසුතැවීල්ලට හේතු වේ. සම වයසේ යහළිවන් සමග කරන කතා බස් විහිළ තහල අප ව�ඩිහිටියන් සමග නොකළ යුතු ය. කිසි විටකත් ඒ අයට තම කියා ආමන්තුණය කිරීම ද න්‍යුසුදුසු ය. වයසට භා තැදෑකමට ගැලපෙන අයුරින් තැන්දේ, මාමේ, අයියේ අක්කේ ආදි ලෙන්ගතු වදනින් ඇමතීමට පුරුවිය යුතු ය. එය අපගේ ගුණගරුක බව පෙන්නුම් කරන්නකි.

අ�තැම් වැඩිහිටියන්ට තම ජීවිතයේ අවසාන කාලයේ දී දිවි ගෙවීමට සිදු ව ඇත්තේ අනාථ නිවාසවල ය. නැතහොත් මහමග යාචකයින් ලෙසිනි. මොවුනු කාගේ හෝ මුවුනියේ ය; යූතීහු ය. මේ අය සමග තොරතුරු කතා කරන අයගේ නෙතග කදුලෙන් තෙත්වනවා නිසැක ය. මොවුනු එබදු තැන්වල ජීවිත ගත කළ යුතු අය ද නොවෙති. අ�තැම් විට තම සම්පත් සියල්ල දරුවනට ලබාදීම මේ ඉරණමට හේතුව විය හැකි ය. දරුවන් දෙමාපියන්ට සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ සඳහන් යුතුකම් නිසි පරිදි ඉටු කරන්නේ නම් මොවුනු අසරණ තත්ත්වයට පත් නොවෙති.

කළගුණ සැලකීම

මිනිසුන් අතර කළගුණ දන්නා කළගුණ සලකන පිරිස දුර්ලහ යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාලන. මෙම උතුම් ගුණය වැඩි වශයෙන් දැක ගත හැකි වන්නේ ද බොඳ්ද සමාජය තුළයි. බුද්ධ වරිතයෙන් මෙයට අදාළ ආදර්ශ කොතොක්ත් ලබා ගත හැකි ය.

කළගුණ සැලකීම යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ තමාගේ යහපතට හේතු වන කිසි යම් උද්විවක් උපකාරයක් කළ තැනැත්තාට ප්‍රකිල්පකාර කිරීම ය. බුද්ධ වරිතයෙන් ආදර්ශ ලබා ගත් බොහෝ දෙනා මේ දුර්ලහ ගුණය ක්‍රියාත්මක කළ අයුරු දැක ගත හැකි ය. බුදුරඳන් කළගුණ සැලකීමේ අයය ලෝකයට පෙන්වුම් කළේ බුද්ධත්වයට පත්වීමේදී තමාට පිට දීමට උපකාරී වූ ඇසෙක වෘක්ෂයට අනිමිස ලෝවන පූජාව පැවැත්වීමෙනි. එසේ ම උන් වහන්සේ තමා මෙලොවට ජනිත කළ මෙට උපකාර කිරීමට තවිතිසා දිවා ලෝකයට වැඩිම කළන. තමා හැඳු වැඩු බුද්ධ මාතාව පිරිනිවන් පැමුමට අවසර ගෙන පිට වයන විට තම ණාචකයන් වහන්සේලා සමග පසුපසින් වැඩිම කළේ කළගුණ සැලකීමක් වශයෙනි.

බුද්ධ ග්‍රාචකයන් වහන්සේලා තුළින් ද මෙම ගුණය පිළිබිඳු වූ අවස්ථා දක්නට ලැබේ. රාත්‍රියේ සැතැපීමට පෙර සැරියුත් තෙරණුවෝ තම ගුරුවරයා වූ අස්සේ තෙරැන් වෙසෙන විභාරය දෙසට හැරී වැන්දේ ය. එසේ කළේ තමන් සසුන් ගත කළ උතුමන්ට කළගුණ සැලකීමක් වශයෙනි. උන් වහන්සේ තම මැණියනට කළගුණ සැලකීම සඳහා ඇය බොඳ්ද උපාසිකාවක බවට

පත් කළහ. පුණේන තෙරැන් ධර්ම ප්‍රචාරක කටයුතු සඳහා තම ජන්ම හූමිය වූ සුණාපරන්තය තෝරාගනු ලැබුවේ ඇතින්ට කළගුණ සැලකීමේ අවශ්‍යතාවය.

කළගුණ සැලකීමේ අයය ජාතක කතාවන්ගෙන් ද ඉගැන්වේ. රේට අදාළ කතා පුවත් රසක් ජාතක පොත් වහන්සේ තුළ දැකිය හැකි ය. ඒ අතර ගුණ ජාතකය එක් නිදුසුනකි. තමාට උපකාර කළ හිවලා කුලයෙන් ගෝතුයෙන් පහත් වුව ද ඔහුට ප්‍රතිල්පකාර කිරීමට සිංහයා ක්‍රියා කළේ හිවලාගේ පවුලේ සැමුමට තම වාසස්ථානය සම්පයේ ම නවාතැන් ලබා දීමෙනි.

බුද්ධ වරිතය, බුද්ධ ධර්මය හා ග්‍රාවක වරිත තුළින් හැඩ ගැසුණු වරිත ඇති බොද්ධයේ තමනට උපකාර කළ අයට ප්‍රතිල්පකාර දැක්වීමට අමතක නොකරනි; තමන් හැඳු වැඩු දෙමාපියනට කළගුණ සැලකීමට බෝසත් ගුණ ඇති දරුවේ මැලි නොවෙනි; දෙමාපියන් ගිලන් වූ විට ප්‍රතිකාර ලබා දෙමින් ඔවුනට උවටැන් කරනි; වයසට ගිය පසු ආදරයෙන් රක බලා ගනිති; මිය ගිය පසු ද තම දෙමාපියන්ගේ ගුණ සිහිපත් කරමින් පින් පෙන් ලබා දෙති. මෙබදු දේ නොකිරීම වසල ක්‍රියාවක් ලෙසත් පිරිහිමේ ලක්ෂණයක් ලෙසත් ඔවුහු බුදු දහම අනුව දැනුම්වත් ව සිටියන.

තමනට ශිල්ප ලබා දෙමින් නැණ තුවණ වර්ධනය කොට සමාජයට ඇවැසි පුද්ගලයෙකු බවට පත් කිරීමට කැප කිරීම් කළ ගුරු හවතුනට ප්‍රතිල්පකාර කිරීමට සත් පුරුෂයේ එදා සිට ම යොමු වූහ. තමාගේ මෙලොට පරලොට අහිවෘදියට අදාළ ධර්මය ක්‍රියා දෙමින් මංගල අවමංගල අවස්ථාවල දී අවශ්‍ය අනුශාසනා කළ අපේ මහසගරුවන ආරක්ෂා කර ගැනීමටත් සිවිපසයෙන් සංග්‍රහ කිරීමටත් අපේ ජනතාව කැප වුණේ කළගුණ සැලකීම් වශයෙනි. එසේ ම තම ඇතින්ට හා අසල්වැසියන්ට අවශ්‍ය ඇප උපකාර කිරීමට බොද්ධ ජනතාව කිසි විටෙකත් පසුබව නොවුණේ දෙනික ජීවිතයේ දී ඔවුන් තමන්ගේ අහිවෘදිය සඳහා කුමන හෝ අයුරකින් උදුව උපකාර කර ඇති බැවිති. කෘෂිකාර්මික ජන සමාජය තුළ තිරිසන්ගත සත්ත්වයින්ට ද ප්‍රතිල්පකාර නිරතුරු ව ලැබුණි. එපමණක් නොව ඔවුහු තමන් රකියාව සඳහා ගනු ලබන උපකරණවලට පවා විශේෂ සැලකිලි දක්වුහ. නගලට, උදුල්ලට, පිහියට, යන්ත්‍ර සූත්‍රවලට පවා ඒවා හාවිතයට ගත් පසු වැදුම් පිදුම් කරන්නේ කළගුණ සැලකීමක් වශයෙනි. පොත පත හාවිත කරන හොඳ දරුවන් පොතක් බිමට වැටුණු පසුත් පාඩම් කර අවසන් වූ පසුත් ඒවාට විශිෂ්ටන් ද කළගුණ සැලකීම් වශයෙනි. අනාදිමත් කළක පටන් පැවතෙන මෙම උතුම වාරිතා

නොසලකා හැරීමට ඇතැම් පිරිස් යොමු ව ඇත. එබැවින් අපි මේ උතුම් ගුණයෙහිම තව දුරටත් රැකගෙන ඉදිරියට පවත්වාගෙන යැමට අදිටන් කර ගනිමු.

ආගන්තුක සත්කාරය

“සිංහලයා ඉතා විනිත ය; ආගන්තුක සත්කාරයේ දක්ෂ ය; ලැදි ය; ස්වදේශීකයන්ට මෙන් ම විදේශීකයන්ට ද කාරුණික ව සත්කාර කරයි.” යන ප්‍රකාශය කරනු ලැබූවේ කලක් මෙරට සිරකරුවකු බවට පත් ව සිටි ඉංග්‍රීසි ජාතික රෞබවි නොක්ස් විසිනි. එයින් පැහැදිලි වන්නේ ආගන්තුක සත්කාරය නිසා දෙස් විදෙස් දෙපිරිසගෙන් ම අප සම්භාවනාවට ලක් වූ ජාතියක් වූ බවයි.

ආගන්තුකයින් යනු බැහැරින් තම නිවසට පැමිණෙන පිරිස් ය. ඒ අය කලකට පසු ව එන යුතින් විය හැකි ය. එසේත් නොමැති නම් කිසි යම් අවශ්‍යතාවක් සඳහා එන තමන් නොදන්නා අය ද විය හැකි ය. එදා අප නිවෙස්වල ඉදිරිපස දොර වසා නොතිබුණි. වත්තට ඇතුළු වන ගේටුවල ද නිතර විවෘත ව තිබුණි. එන ඕන ම අයකු නිවැසියන් විසින් පිළිගනු ලැබූවේ ඉදිරියට පැමිණ සිනහමුසු මුහුණෙනි; කරුණාහරිත වචනවලිනි. නාදුනන අයකු වූව ද නිවසට කැඳවාගෙන අසුන් ගන්වා ආ ගිය තොරතුරු විමසනු ලබයි. ඒ වන විට නිවසේ ඇති බුලත් හෙප්පුව ඔහුට හෝ ඇයට පිළිගන්වා හමාර ය. ඉන් අනතුරුව පිළිසඳුර නිම වන විට බුලතින් පමණක් නොව බතින් ද සංග්‍රහ කිරීමට තරම් අපේ පැරින්නේ පරිත්‍යාගයිලි වූහ.

මෙබදු උතුම් ගුණාංග අපට උරුම වූයේ බුදු දහම මෙරටට දායාද වීමෙන් පසු ව විභාරස්ථානය ඇසුරෙනි. පිටතින් වැඩිම කරන හික්ෂුන් වහන්සේලා විභාරවාසී හික්ෂුන් වහන්සේ විසින් පිළිගන්නා ආකාරය ගිහි ජනතාවට ආදර්ශයක් විය. පෙරමගට වැඩිම කොට පා සිවුරු පිළිගන්නා ආකාරයත් අනතුරු ව ආසන පනවා පැනින් පිළිගන්වීම සිදු කරන ආකාරයත් පැරින්නේ සියුසින් දුටහ. ආගන්තුක ස්වාමීන් වහන්සේ වයසින් වැඩිමහලු නම් පා වැද ආගිය තොරතුරු විමසන අයුරු ද දැන සිටියන. මේ උතුම් වාරිත ගිහි ජනතාව ද තම වරයා රටාවට යොදා ගත්හ.

බුදුරඳන් විසින් තමා මුණ ගැසීමට පැමිණෙන අය කාරුණික වචනයෙන් හා සිනහමුසු මුහුණින් ප්‍රියයිලි ව පිළිගන්නා ලදහ. සෝන්දණ්ඩ නම් උගත්

බාහ්මණයෙකු බුදුරඳන් පිළිබඳ ව කරන එක් ප්‍රකාශයක දැක්වෙන්නේ "ඒ ගුමණ භවත් ගොතමයේ තමන් නමුවට එන අය ප්‍රිය වචනයෙන් පිළිගත්තේය." කියායි. අනා ආගමිකයන් පවා බුදුරඳන් ඔවුන්ගේ අසපුවලට වැඩීම කළ අවස්ථාවන්හි දී "ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස වඩා සේක්වා. මෙහි වැඩීමේම ඉතා යහපත් ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කළකට පසු මෙහි වැඩීසේක. මල වහන්සේට මෙහි ආසනයක් ද පනවා තිබේ," යනුවෙන් ඉතාමත් ලෙන්ගතු ව පිළිගත් බව සූත්‍ර දේශනාවල දැක්වේ.

උපයන ධනය සමාජ යහපතට හේතුවන අයුරින් වැය කළ යුතු ආකාරය පත්තකම්ම සූත්‍රයේ දැක්වෙන පස්ක්ව බලි තුළින් පෙන්වා දෙයි. එහි බලි යනුවෙන් දැක්වා ඇත්තේ යුතුකම් ය. අමිති බලි ඉන් එකකි. එනම් ආගන්තුකයින්ට යුතුකම් ඉටු කිරීම සඳහා ද තමන් උපයන ධනයෙන් කොටසක් වැය කළ යුතු බවයි. ඔවුන්ට ආහාර පාන, ඉඹුම් හිටුම් ආදි මූලික පහසුකම් සැපයීමට එමගින් ඉගැන්වේයි.

මේ සියලු සංග්‍රහ අපේ පැරින්නන් විසින් සිදුකරනු ලැබුවේ මතුවට මොන යම් ආකාරයකින්වත් ලාභ ප්‍රයෝගන අපේක්ෂාවෙන් තොවේ. ඩුදෙක් අනායයන්ගේ යහපත සලසා දීමේ උදාර අරමුණීනි. ඔවුහු කිසි විටෙකත් තම තිවසට පැමිණෙන අය කරදරයක් ලෙස තොසීතුහ.

අග්‍රාහ්‍ය දානය

දුරාතීතයේ පටන් ම ශ්‍රී ලංකිකයින් විශාල පිරිසකගේ ප්‍රධාන ජීවතෙන්පාය වූයේ කෘෂිකර්මාන්තයයි. එය බුදුරඳන් විසින් ද අනුමත දැනැමි රැකියාවන්ගෙන් එකකි. කෘෂි කර්මාන්තයේ දී වග කරන හෝග අතර වී ප්‍රධාන තැන ගනී. අපේ ජන සමාජය එය බුද්ධ හෝග ලෙස සලකයි. ඒ තිසා ම වී වගාව හා සම්බන්ධ ආගමික වාරිතු ද රෙසක් පවතී. අග්‍රාහ්‍ය දානය පිරිනැමීම එයින් එක් වාරිතුයකි. මෙය අලුත් බත් දානය ලෙස ව්‍යවහාරයේ පවතී. කුමන නමකින් හැඳින්වුව ද එයින් අර්ථවත් කෙරෙන්නේ කුමුරුවලින් අස්වනු ලබා ගැනීමෙන් අනතුරුව එහි පළමු කොටස ත්‍රිවිධ රත්නයට ප්‍රජා කිරීමයි.

මෙම දානය පිළියෙල කිරීමේදීත් පිළිගැන්වීමේදීත් විශේෂ සැලකිල්ලකින් එය සිදු කරනු ලැබේ. කුඩාරේ දී අස්වැන්න නෙළන විටත් කමතේ දී බැංකා රාසි කරන විටත් ඒ හා සම්බන්ධ වන කිසි ම අයෙක් වී ඇටයක් පවා සැපිමක් තොකරති. එයට හේතුව අග්ගසස්ස දීමට මත්තෙන් එවැන්නක් කිරීම අයෝග්‍ය දෙයක් ලෙස සැලකීම ය. කංශිකාර්මික කටයුතු ආරම්භ කරන විට මෙන් ම අස්වනු නෙළාගත් විට ද ආගමික කටයුතු සිදු කෙරේ. පිරිසිදු සිතින් වැඩි කටයුතු අරණා පිරිසිදු සිතින් ම අස්වනු පරිහරණය කිරීම එමගින් සිදුවේ. අගුණා දානය තමන් වෙහෙස මහන්සි වී ලබා ගත් අස්වැන්නෙන් පිංකම් කිරීමට යොමු වීමකි. එය පැරණි ගොවියන් සිරිතක් වශයෙන් ම ඉතා ගොරවයෙන් හා සතුවින් ඉටු කළ බව පෙනේ.

පැරණි ගොවියේ වී අස්වැන්නේ මූල් කොටස පමණක් තොට සෙසු හව හෝගවල මූල් කොටස ද විහාරස්ථානයට පූජා කිරීම සිරිතක් කරගෙන සිටියන. ගෙවත්තේ හැඳුණු කෙසෙල් කැනේ මූල් ඇටරිය, දොඩම් ගස් මූල් වරට එල ගත් ගෙඩිය පිරිසිදු සිතින් පූජා කිරීමට මවුනු නිර්ලෝෂී වූහ. එපමණක් තොට කුඩාදුල් පැටියෙකු බිජිකළ දෙනගෙන් දොවා ගත් කිරීමික පවා පූජා කරනු ලැබුවේ ඇගේ තිරිසන් හවය නිම කරලිමේ පින් සිතුවිල්ලෙනි.

හික්ෂ නායකත්වය පිළිගැනීම

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ ධර්මයෙහි පිහිටා එම ධර්ම මාර්ගය ජනතාවට කියාදෙන පූජනීය උතුමන් වන්නේ හික්ෂන් වහන්සේලා ය. බුද්ධ උපදේශයට අනුව තමන් වහන්සේලාට ආමිස දානයෙන් සංග්‍රහ කරන ගිහියාට ධර්ම දානයෙන් සංග්‍රහ කිරීම හික්ෂන් වහන්සේලාගේ ප්‍රධාන කාර්යභාරය විය. නමුත් උන් වහන්සේලා පසු කාලයේ ජනතාවට ධර්මය කියාදීමෙන් පමණක් නොනැවතුණහ. ගිහි ප්‍රජාවගේ මෙලොව ජීවිතය සරු කර ගැනීමට අදාළ බොහෝ කටයුතුවලට ද උන් වහන්සේලා සම්බන්ධ වුහ. ඒ අනුව හික්ෂන් වහන්සේලා ආගමික, සාමාජික, දේශපාලනීක යන සැම ක්ෂේත්‍රයක ම නියමුවන් බවට පත් වූ බව ඉතිහාසයෙන් පැහැදිලි ය. හික්ෂන් වහන්සේගේ අවවාද අනුශාසනා හිස් මුදුනින් පිළිගැනීමට පැල්පතේ වෙසෙන දිළින්දාගේ පටන් රජ මැදුරේ සිටින රජතුමා දක්වා වූ සියලු දෙනා ම සැදී පැහැදි සිටිය බව පෙනේ.

බුදු දහම මෙරටට ලැබේමෙන් පසු පාලකයන් එතෙක් තම උපදේශකයන් වූ බමුණන් වෙනුවට උගත් සිල්වත් හික්ෂන් වහන්සේලා පත්කර ගත් බව පෙනේ. අනුබුද මහරහතන් වහන්සේගෙන් උපදෙස් ගැනීමට දේවානම්පියතිස්ස රජු ක්‍රියා කළ තැන් පටන් බොද්ධ පාලකයන් සැම කෙනෙකු ම පාහේ උපදෙස් ලබා ගත්තේ හික්ෂන් වහන්සේගෙනි. ලොකු කුඩා සියල්ලෝ ම හික්ෂ නායකත්වයට ගරු කළහ. හික්ෂන් වහන්සේ සමාජයේ ගුරුවරයා බවට ද ප්‍රජා නායකයා බවට ද පත්වුහ.

උපතේ සිට මරණය දක්වා පුද්ගල ජීවිතය හා බැඳුණු වැදගත් අවස්ථාවල දී පන්සලේ හාමුදුරුවන්ගේ අවවාද අනුශාසනා හා ආයිරවාදය බොද්ධයේ අපේක්ෂා කළහ. ඉපදීමට සිටින දරුවාගේ හා මවගේ ආරක්ෂාව සඳහා අංගුළීමාල පිරිත කියවා ගත්තේත්, ඉපදුණ දරුවාගේ වේළපත්කඩය සකස් කරගනු ලැබුවේත්, සුදුසු නමක් සකස් කරගත්තේත්, ඉදුල් කටගැම සිදු කළේත් විහාරස්ථානයේ ස්වාමීන් වහන්සේගෙනි. දරුවාට අකුරු කියවීමට ද ආචාර විවාහ කටයුතුවල දී ආයිරවාද ලබා ගැනීමට ද ගියේ පන්සලට ය. තමනට ඇතිවන ඕනෑම ගැටලුවක් විසඳාගනු ලැබුවේ ස්වාමීන් වහන්සේලා මුණුගැසී උපදෙස් ලබා ගැනීමෙනි. පවුල කුළ හෝ සමාජය කුළ ඇතිවන ගැටුම්, ආරවුල් සංසිද්ධාන ලද්දේ පන්සලේ හාමුදුරුවන් විසිනි. උන් වහන්සේ

ඒවා විසඳුවේ සාධාරණ ව ය. ඒ නායකත්වයට ගැමියෝ හිස නමා ගරු කළහ. රජවරුන් අතර ඇතිවූ අර්බුද පවා විසඳාලීමට හික්ෂුන් වහන්සේ නායකත්වය ගත් අවස්ථා ගණනාවක් පිළිබඳ ව ඉතිහාසයේ දක්වේ. දුටුගැමුණු හා සද්ධාතිස්ස කුමරුන් අතර ඇති වූ ගැටුම නිරාකරණය කිරීම එයට එක් තිද්සුනකි. ඇතැම් රජවරුන් විසින් අගවිනිසුරු තනතුරට පවා හික්ෂුන් වහන්සේ පත්කරගෙන ඇත. ගෝදත්ත තෙරුන් පිළිබඳ කතා පුවත එයට තිද්සුනක් වේ.

විදේශීය වශයෙන් ඇති වූ ආක්‍රමණවල දී ද ඒවාට විසඳුම් සෙවීමට නායකත්වය ගෙන කියා කළේ හික්ෂුන් වහන්සේලා ය. වාරියපොල සුමංගල හිමි, කුඩාපොල හිමි, මිගෙටුවත්තේ ගුණානත්ද හිමි, හික්කඩුවේ සුමංගල හිමි, රත්මලානේ ධර්මාලෝක හිමි වැනි උතුම ස්වාමීන්දයන් වහන්සේලා අමරණීය බවට පත් වූයේ විවිධාකාරයෙන් ජාතියට නායකත්වය ලබාදීම තිසා ය.

සාරාංශය

මෙරට සංස්කෘතිය දෙස් විදෙස් බොහෝ දෙනාගේ ඇගයීමට පාතු වූයේ බුදු දහමින් පෝෂිත සමාජ ධර්මවලින් එම සංස්කෘතිය හැඩ ගැන්වුණු බැවිති. ආගන්තුක සත්කාරය, වැඩිහිටියන්ට සැලකීම, කළගුණ සැලකීම, අග්‍රාහ්‍ය දානය දීම එම සංස්කෘතියේ සුවිශේෂී ලක්ෂණවලින් කිහිපයකි. හික්ෂුන් වහන්සේගේ නායකත්වය හා මගපෙන්වීම ද තිබඳ ව ඉතිහාසය පුරා දක්නට ලැබේ.

ක්‍රියාකාරකම

- වැඩිහිටියන් වෙනුවෙන් කළ යුතු යැයි අපේක්ෂා කරන යුතුකම් පහක් ලියන්න.
- ආගන්තුකයින්ට සංග්‍රහ කිරීමේ දී ඔබ අනුගමනය කරන ක්‍රියාකාරකම් පෙළගස්වන්න.
- අග්‍රාහෝ දානය යනු කුමක් දු සි හදුන්වන්න.
- හික්ෂ්‍යන් වහන්සේගේ නායකත්වය ප්‍රකට කෙරෙන අවස්ථා තුන බැඟින් පහත සඳහන් වගුවේ දක්වන්න.

ආගමික	සාමාජික	දේශපාලනික
1		
2		
3		

පැවරුම

“කළගුණ සැලකීම දුර්ලහ ගුණයකි” යන මාත්‍රකාව පදනම් කරගෙන පූවත් පතකට ලියන ලිපියක් සකස් කරන්න.

බුදු දහමෙන් ඇගයෙන සහේවනය

ඒ මගේ ජීවිතයේ වඩාත් ම ප්‍රීතිමත් දිනයයි. මා වාගේ ම, මගේ අම්මාත් තාත්තාත් වඩාත් ම සතුට වූ දිනය එදායි. එය අප විදුහලේ වාර්ෂික ත්‍යාග ප්‍රදානේත්සවයයි. පන්තියේ කුවරුවත් හිතුවේ නැ මට වටිනා තැග්ගක් ලැබෙයි කියලා. මම ක්‍රිඩාවට දක්ෂත් නැ. මට අනෙක් ලමයින් එක්ක දුවලා දිනන්නත් බැහැ. අතිකුත් ක්‍රිඩා ඉසුවුවලට ඉදිරිපත් වෙලා දිනන්නත් බැහැ. මා ඉගෙනීමේ කටයුතුත් මහන්සිවෙලා කළාට මොක ද අනෙක් ලමයින් මට වඩා දක්ෂයි. මම කොට්ඨර මහන්සි ගත්තත් පළමුවෙනියා දෙවෙනියා තියා විසිපස් වෙනියාගෙන් ඉස්සරහට නම් යන්න බැරිවුණා. කොහොම වුණත් මම නැමදාම පාසල් යන එකනම් කඩ කළේ නැහැ. සැම අවස්ථාවක ම අනෙක් යහළිවනුත් එක්ක සමගියෙන් කටයුතු කළා.

අපේ පාසල මිගු පාසලක් නිසා ගැහැනු පිරිම දෙපිරිස ම ඉගෙන ගත්තවා. ඒ වගේ ම මුස්ලිම ලමයින් කිහිප දෙනෙකුත්, දමිල ලමයින් කිහිප දෙනෙකුත් පන්තියේ ඉන්නවා. ක්‍රිස්තියානි, කතෝලික, ඉස්ලාම්, හින්දු නැම ආගමේ ම අය අපේ පන්තියේ ඉගෙන ගත්තවා. ඒ ඔක්කොම මගේ යාච්චෙට්. සමහර දාට අපි කැම කන්නෙක් එකට. පන්තියේ සමහර ලමයින් නොයෙක් වැරදි වැඩ කරලා

ගුරුවරුන්ගෙන් බැණුම් අහපු අවස්ථා තිබුණා; දඩුවම් විදුපු අවස්ථාත් තිබුණා. ඒත් මම කවදාවත් එහෙම බැණුම් අහන, ගුරීකන වැඩ නම් කරලා නැහැ. මම පන්තියේ ලමයි එක්ක සමගියෙන් කටයුතු කළා. ඒ විතරක් නොවයි. අපේ පාසලේ තියෙන බුදු මැදුරට පුජා කරන්න මම හැම දා ම මල් රගෙන යන්නත් අමතක කළේ නැහැ. අම්මට බුදුන් වදින්න තාත්තා ගෙනත් දිල තියෙන හඳුන්කුරු පෙට්ටිවලින් සමහරදාට හඳුන්කුරුත් අරගෙන යනවා. එහෙම කරගෙන ඉන්න අතරේ තමයි මට පාසලේ හැසිරීමෙන් හොඳ ම දිෂ්‍යයාට හිමි සම්මානය හිමි වුවෙන්. මම නම් කවදාවත් හිතුවේ නෑ මට එහෙම වාසනාවක් තිබෙයි කියලා. එදා මට ඒ සම්මානය දෙන්න කළින් අපේ පාසලේ අනුශාසක ස්වාමීන් වහන්සේ හොඳ දේශනයකුත් කළා. මට ඒ කතාව තාමත් ඇගෙනනවා ඇගෙනනවා වගේ.

පින්මද පුතුන් සියයක් දුවත්	නිසරු
ගුණ නැණ බෙලෙන් පුතු පුතු ම ය ඉතා	ගරු
එක පුන් සදින් දුරුවෙයි ලොව ගණ	අදුරු
නෙක තරු රසින් එලෙසට නොම වේ ය	දුරු

"මේ කවිය මෙහි සිටින වැඩිහිටියන් මෙන් ම ලමයිනුත් බොහෝ විට අසා ඇති. පින්මද පුතුන් කිවා ම දුවලා හිතන්න පුළුවත් අපි ගැන සඳහනක් නැදේද කියලා. මෙහි පුතුන් කියලා කියන්නේ දුවල පුතාලා සියලු දෙනාටමයි. පින් අඩු දරුවන් කියන්නේ කවුද කියන එක දෙවැනි පදයෙන් හොඳට පැහැදිලි වෙනවා. අප සමාජයේ පින් තියෙන ඇත්තන් විදියට සිතන්නේ සල්ලි මිල මුදල් තියෙන අය ගැනයි. මෙහි පින් ඇති දරුවන් ලෙස සැලැකෙන්නේ ගුණ නැණ තියෙන අයයි. ගුණ නුවණ නැති දරුවන් සියයක් ඉන්නවට වඩා ගුණවත්කමින් භා නැණවත්කමින් යුතු එක් දරුවෙක් වටිනා බව මෙයින් කියවෙනවා. මෙහි ලස්සන උපමාවකුත් පෙන්නල තියෙනවා. මොවිවර අහසේ තරු තිබුණ් අන්ධකාරය දුරුවෙන්නේ නැහැ. එහෙත් එක ම එක නැත්ත පැවැත්වෙන් ඇති. රටේම අන්ධකාරය දුරු වෙනවා. ඒ වගේ තමයි ගුණ නුවණීන් යුතු එක දරුවෙක් හිටියෙන් ඒක මුළුපියන්ට පමණක් නොවයි රටට ම ආලෝකයක් වෙනවා.

"අද අපේ පාසලේ ත්‍යාග ප්‍රදානෝත්සවය. පන්ති කාමරයේ දී එක් එක් විෂයයන්ගෙන් දක්ෂතා දක්ෂ දරුවන්ට මෙන් ම ගිත ගායනයෙන්, වාදනයෙන්, නර්තනයෙන්, ක්‍රිඩාවෙන් දක්ෂතා දක්ෂ දරුවන්ට තැඹි

බෝග සමග සහතිකපත් හිමි වෙනවා. මේ අතර විශේෂ තැග්ගක් තියෙනවා. ඒක දෙන්නේ ඔය මං ඉහතින් සඳහන් කරපු එක ම එක දෙයක් ගැනවත් සලකා නොවේයි. ඒ තැග්ග අපි නම් කරලා තියෙන්නේ වසරේ හොඳ ම ශිෂ්‍යයාට හෝ ශිෂ්‍යාට දෙන තැග්ග ලෙසයි. මෙහි ඇති විශේෂත්වය වන්නේ දක්ෂතම කෙනා මේ සඳහා නොතේමේයි. බොහෝ තරගවල දක්ෂතම කෙනාට දෙන තැග්ග අපි දැකලා තියෙනවා. ඒත් අපි මේ තැග්ග දෙන්නේ දක්ෂයාට නොවේ; හොඳ ම කෙනාටයි. සමහර විට දක්ෂයා හොඳ ම කෙනා වෙන්නත් පුළුවන්, නොවෙන්නත් පුළුවන්. කොපමණ දක්ෂතා තිබුණත්, උගත්කම් තිබුණත්, ගුණවත්කම් තැක්නම් ඒ උගත්කමෙන් පලක් වෙන්නේ තැහැ. මේ දරුවා තේරීමේදී අවධානය යොමු කළ එක් අංශයක් තමයි සහඡ්වනය.

“කිසි යම් සමාජයක අනෙක්කා උපකාරය සහයෝගය ඇති ව, සමගියෙන් එක් ව ක්‍රියා කිරීම සහඡ්වනය ලෙස හඳුන්වන්න පුළුවන්. සමාජයේ ආගමික කටයුතුවලදී, ගොවිතැන් කටයුතුවලදී, මංගල අවමංගල කටයුතුවලදී මෙන් ම සමාජ සුහසාධන කටයුතුවල දී සහයෝගයෙන් කටයුතු කරනවා. කෙනෙකුගේ සැපතේ දී මෙන් ම විපතේ දී ද එක් ව ක්‍රියා කිරීම අපේ සිරිතක්. මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා ආදී උතුම් ගුණාංගවලින් යුතු ව අනුයන් ව උදුවි කිරීම අපේ සම්පූදායයි. එහෙත් අද අපට පෙනෙන දෙයක් තමයි ලෝකයේ ම මිනිසුන් නොමිනිසුන් වෙලා ජාතිවාදී ව, ආගමවාදී ව, කුලවාදී ව, නොයෙක් අරගල ඇති කර ගන්නවා. යුද්ධ කරගෙන එකිනෙකා මරාගන්නවා. මම හිතන්නේ මෙකට හොඳ ම විසඳුම අප උග තිබෙනවා. ඒ බුදු දහමයි. බුදු දහමහි උගත්වන මානව දායාවයි. කරුණාවයි. ඒ අනුව ගොඩනගා ගන්නා සහඡ්වනයයි.

“එදා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වන අවධිය වන විටත් භාරතීය සමාජයේ කුලය නිසා, ආගම නිසා මිනිසුන් බෙදී වෙන් වී සිටියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ එම විරද්ධවාදිකම් පිටු දකිමින් සමානාත්මකවාදී ව ධර්මය දේශනා කළා. උන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල අනු ආගමික ස්ථානවලටත් වැඩිම කළා. ඔවුන් සුහද්‍ර ඇසුරු කළා. බොද්ධයින් හැමදාමත් සිය ආගම ධර්මය අනුව අවිහිංසාවාදී ව ක්‍රියා කළා. ආගම වෙනුවෙන් කෙනෙකුට හිරිහැරයක් කළේ තැහැ. ලෝකයේ ආගම වෙනුවෙන් කළ යුද්ධ පිළිබඳ සිදුවීම කොතෙකුත් අපට අහන්නට දකින්නට ලැබෙනවා. එහෙත් බුදු දහම වෙනුවෙන් කිසි දාක අපි යුද්ධ කරලා තැහැ කියලා සතුවින් කියන්න පුළුවන්.

“අද ලෝකයේ මිනිසුන් ආගමික වශයෙන් බෙදී සිටිනවා. ජාති වශයෙන් බෙදී සිටිනවා. රටවල් වශයෙන් බෙදී සිටිනවා. හැඳුයි අපි ඔක්කොම මිනිසුන් බව අමතක වෙලා. උපතින් කිසි ම කෙනෙක් උසස් වෙන්නේ හෝ පහත් වෙන්නේ හෝ නැති බව බුදු භාමුදුරුවෝ අපට පැහැදිලි කළා. ගංගා, යමුණා, අව්‍යවති, සරුභා, මහි යන පංච මහා ගංගාවලින් එන ජලය මහ සමුද්‍රයට වැට් එක ම ලුණු රසයක් වෙනවා සේ ම බුද්ධ සාහාය කුළ දී සියලු දෙනා ද එක ම පිරිසක් බවට පත්වෙන බව උත් වහන්සේ දේශනා කළා.

“සමහර උදවිය ජාතිය වෙනුවෙන්, ආගම වෙනුවෙන් කුලය වෙනුවෙන් විරසක වෙනවා. අපට අසනීපයක් සඳහානාම දෙන බෙහෙත් සිංහල අයට දෙන බෙහෙත්, දෙමළ අයට දෙන බෙහෙත්, මූස්ලිම් අයට දෙන බෙහෙත් කියා වෙනසක් තිබෙනවා ද? නැහැ. ඔක්කොට ම එක ම විදිහට ලෙඩි රෝග හැදෙනවා. ඒවාට එකම බෙහෙත් දෙනවා. හැම දෙනාට ම එක ම ආකාරයට බඩිගිනි හැදෙනවා. පිපාසය හැදෙනවා. කැමට ගන්නා දේවල්, බොන දේවල් වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. හැඳුයි මොනවා කැවත්, මොනවා බීවත් අපේ ගරීරයේ තියෙන්නේ එක ම අවයව නොවෙයි ද? එක සමාන ලේ වර්ග නොවේ ද? කාට හරි අසනීපයක් සඳහානාම සිංහල කෙනාගේ ලේ මූස්ලිම් අයට දෙනවා. මූස්ලිම් අයගේ ලේ දෙමළ අයට දෙනවා. දෙමළ කෙනාගේ ලේ සිංහල අයට දෙනවා. අපි කවුරුවත් අපේ ජාතියේ ලේ ඕනයි කියා හොයන්නේ නැහැ. එහෙම දෙන්නාත් නැ. එකෙනුත් ජේත්වා අපි ඔක්කොම මිනිසුන් කියා. අපි සියලු දෙනා සමානයි කියා.

“ඒ වගේ ම අපි අන්‍යන්ගේ මත ඉවසීමට පුරුදු විය යුතුයි. තමාගේ දේ තමයි නිවැරදි, අනිකාගේ දේ වැරදියි කියා අවමන් නොකළ යුතුයි. අන්‍යන්ගේ හොඳ දේ ඇතොත් අප ඒ දේ අගය කිරීම කළ යුතු ය. තමාට පිළිගත නොහැකි, එකගවිය නොහැකි දෙයක් ඇත්තම් එය උපහාසයට ලක් නොකළ යුතුයි. සමහර ජාතින්ට, ආගම්වලට අයත් විශේෂතා තියෙනවා. ඒවා සමහරවිට අපේ බෞද්ධ සංජ්‍යකාතීය හා නොගැළපෙනවා විය හැකියි. එවැනි දේ ඉවසීමත් හොඳ මිනිස් ගතියක් බවයි. ශ්‍රී ලංකේය බෞද්ධයා සලකන්නේ. ඉවසීමේ වැදගත්කම පිළිබඳ කවියක් මය දරුවන් අසා ඇති.

ඉවසන දනා රුපු යුදයට ජය
මහමෙර උසුලනා මේහි කතවත්
ලොව සැම දෙනා ගෙන් ඔහු උතුමෙකි
යලි ඒ සූදන සැප සේ සූර පුර

කොඩිය
වැඩිය
වැඩිය
වැඩිය

“අපි අද දින ප්‍රදානය කරන තාතාගය සඳහා හැසීරිමෙන් හොඳ ම ඩිජ්‍යායා තෝරා ගත්තේ බොහෝ කරුණු පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පසුවයි. මය දරුවෙන් දන්තේ නැති වුණාට අපේ ගරුවරු මය දරුවන්ගේ කියා කළාප පිළිබඳ හොඳින් අධ්‍යයනය කළා. හැම දෙනා සමග සහයෝගයෙන් කටයුතු කරන, සමානාත්මකාව අයය කරන, ජාති, කුල, ආගම තොසලකා වැඩි කරන, අනතිමානී, අවිහිංසාවාදී, ගුණගරුක දරුවා කවුද කියන එක පිළිබඳ අප විමසා බැලුවා. ඒ අනුව අප පාසලේ හොඳ ම ඩිජ්‍යායා හැටියට අපි තෝරාගෙන තිබෙන්නේ හත ශේෂීයේ අධ්‍යාපනය ලබන සහන් ප්‍රසාද් ප්‍රතා. මම මතක් කරනවා ඒ ප්‍රතාගේ අම්මයි තාත්ත්වය දෙන්නත් එක්ක මේ සහාවේ ඉදිරියට එන්න කියලා.”

නම කියනවා ඇහෙනකාට මට ඇතිවුණ සතුට කියාගන්න බැරි තරම්. රීට පස්සේ අපේ අනුශාසක ස්වාමීන් වහන්සේ මොනවා දේශනා කළා ද කියලා මට මතකත් නැහැ. “අපේ අනෙක් දෙමාපියන්ටත් මේ දරුවා හොඳ ආදර්ශයක්. මේ දරුවා වගේ දරුවන් හදාගන්න අනෙක් අයත් වෙහෙස ගන්න ඕනෑ” සි කියා කියනවා ඇතුළුණා විතරයි මතක.

සාරාංශය

මේ ලෝකයේ ජීවී අජ්බී සැම දෙනාට ම අප ආදරය කළ යුතු ය. මූල්‍ය මහත් ප්‍රජාව ම එක ම මවකගේ දරුවන් ලෙස සිතා කටයුතු කිරීම කොතරම් අගනේ ද? ජාති, ආගම, කුල වශයෙන් බෙදී කටයුතු නොකාට සියලු දෙනා එකාවන් ව සිතීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට උගන්වා ඇති. එසේ කටයුතු කිරීම අප සැම දෙනාගේ ම වගකීමකි.

ශ්‍රීයාකාරකම

1. ලෝකයේ මිනිසුන් අතර භාජාව, ගරීර වර්ණය, ආගම ආදි වෙනස්කම් ඇතත් සියලු දෙනා ම සමාන ය. මේ පිළිබඳ ඔබ කරන කතාවේ පිටපත ලියන්න.
2. “අපි සැම ලක් මැණියන්ගේ එක ම දරුවන් පිරිසක් වෙමු” මාතෘකාව යටතේ පදායක් තීර්මාණය කරන්න.

පැවරුම

ආගමික හා ජාතික සම්ගිය ගැන රචනා වී ඇති පුවත්පත් වාර්තා හෝ පොත් පත්, සගරාවල ඇති ලිපි හෝ සොයා එකතු කර පොතක් සාදන්න.

සියල්ල කරමයෙන් සිදු නොවේ

මිනිස්සු නිරතුරු ව ම ජීවිතය, ලෝකය හා සමාජය පිළිබඳ ව එක් පැත්තකින් පමණක් බලනි; විමසනි; අදහස් දක්වනි; නොයෙක් පැතිවලින් නොබලනි; නොවීමසනි; කරා නොකරනි. මෙය යම් ගැටුවක් පිළිබඳ ව අසම්පූර්ණ අවබෝධයක් ඇති වීමට හේතු වේ. සත්‍ය දැකීමට බාධාවක් වේ. එම පිළිවෙත බුදු දහමෙහි හැඳින්වෙනුයේ ඒකංගදස්සී වීම යනුවෙනි. එය බුදු දහම ප්‍රිය නොකරයි; එය ගැටුම් ද උපදවයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක හේතුවාදී නොවුහ, බහු හේතුවාදී වුහ. ඒකංගදස්සී නොවුහ. අනේකංගදස්සී වුහ. එනම් එක් පැත්තකින් පමණක් නොබලා ගැටුව දෙස නොයෙක් පැතිවලින් බැලීමයි. නියාම ධර්ම පිළිබඳ බුද්ධ දේශනාව මිට එක් නිදසුනකි.

මෙලොව ජීවත් වන කාලය තුළ අපට සැප, සතුට මෙන් ම දුක් කරදර ද විදිමට සිදු වෙයි; අප විවිධ රෝගාබාධවලට ද ගොදුරු වෙයි. බලාපාරොත්තු කඩවීම්වලට මූහුණ දීමට අපට සිදු වෙයි. පොදුවේ ගත් කල ලාභ-අලාභ, යස-අයස, නින්දා-ප්‍රගෘහා, සැප-දුක යන අවලෝ දහමට ම මූහුණ දීමට අපට සිදුවෙයි. ඒ සියල්ල එක් හේතුවක් නිසා ම සිදු නොවන බව බුදු දහම උගන්වයි.

බුද්ධ කාලීන භාරතයේ විසු ඇතැම් ආගමික ගාස්තාවරුන් දේශනා කළේ අනුව සියල්ල සිදුවන්නේ රුශ්වර නිරමාණවාදය අනුවයි. එනම් සර්ව බලධාරී දෙවියකුගේ මැවීම අනුව බවයි. තවත් සමහර ගාස්තාවරුන්ට අනුව සියල්ල සිදුවන්නේ පූර්ව කරමයට අනුවයි. සමහර ගාස්තාවරුන් විසින් උගන්වන ලද්දේ සියල්ල ඉංඛ්‍රී සිදුවන බවයි. මවුන් සියලු දෙනා ම හැඳින්විය හැක්කේ එක් පැත්තකින් පමණක් අදහස් දක්වන්නවුන් ලෙස ය. ඒකංගදස්සී වින්තකයන්

ලෙස ය. එසේ නැත්තම් එක් හේතුවක් පමණක් දකින ඒක හේතුවාදීන් ලෙස ය.

බුදු දහමේ නියාම ධර්ම පිළිබඳ ඉගැන්වීමෙන් සියල්ල කර්මය නිසා ම සිදු නොවන බව පෙන්වා දී ඇත. බුදු දහමට අනුව ලාභ-අලාභ, යස-අයස, නිනදා-ප්‍රගංසා, සැප-දුක ලබා දෙන නියමයන් පහක් ඇත. ඒවා නියාම ධර්ම ලෙස හඳුන්වයි.

01. උතු නියාමය	- කාලගුණික හේතු
02. බ්‍රිත්‍ය නියාමය	- උද්භිද විද්‍යාත්මක හේතු
03. කම්ම නියාමය	- කර්මානුරුප හේතු
04. ධම්ම නියාමය	- ලෝක ධර්මතා ආක්‍රිත හේතු
05. විත්ත නියාමය	- සිතුවිලි මුල් කොටගත් හේතු

උතු නියාමය

හේමන්ත, ගිම්හාන හා වස්සාන යනුවෙන් සංතු තුනකි. මෙම සංතු අනුව බලෝකයේ හා පුද්ගල ජ්විතයේ ඇතිවන වෙනස්කම් උතු නියාම නම් වේ. ගස් වැළැවුල කොළ හැලිම, දුළ දුමීම, මල් පිහිම, ගෙඩි හට ගැනීම ආදිය ද, මහ මූහුදෙහි වඩිය බා දිය ඇතිවීම, ගං වතුර, තාය යාම්, සුළු සුළං, ගිනි කළු පිපිරීම, ලැවි ගිනි උතු නියාමයට අනුව සිදු වේ. මෙවැනි සිදුවීම් දෙවියන්ගේ බලපෑමෙන් හෝ පුරුව කර්මයෙන් හෝ අහේතුක ව හෝ සිදු නොවන බවත් වෙනස් වන කාලගුණයට අනුව සිදුවන බවත් මෙහි දී සැලකේ. එසේ ම සත්ත්ව ජ්විතය හා බැඳුණු වෙනස්වීම් ද උතු නියාමය අනුව සිදු විය හැකි ය. තිද්සුනක් වගයෙන් අධික සිතල ප්‍රදේශයකට ගිය විට යමෙකු ඒ හේතුවෙන් රෝගී වීම, උෂ්ණාධික ප්‍රදේශයකට ගිය විට අධික උෂ්ණය නිසා රෝගී වීම කර්මානුරුප ව හෝ වෙනත් හේතුවක් නිසා ම වන්නේ යැයි කිව නොහැක. එසේ ම ගිම්හාන සමයෙහි මෙන් ම වස්සාන සමයෙහි හෝ හේමන්ත සමයෙහි විදිමට සිදුවන සුව දුක් ද උතු නියාමය අනුව සිදු වේ. මල් කොළ ආදියේ වර්ණය වෙනස් වීම තුරු ලතාවල අස්වනු අඩු වැඩි වීම ආදිය ද කාලගුණය හෙවත් උතු නියාමය අනුව සිදු විය හැකි ය.

විජ නියාමය

විජ නියාමය යනු උද්භිද ලෝකයෙහි වෙනස්කම්වලට තුවු දෙන නියමයන් ය. ඩීප ජාතීහු පස් ආකාර වෙති. මූල ඩීප, බන්ද ඩීප, අග්ග ඩීප, එල ඩීප, බන්ද ඩීප, අග්ග ඩීප, එල ඩීප, බන්ද ඩීපයි. කදින් පැල වන්නේ බන්ද ඩීපයි. දළුලෙන් පැල වන්නේ අග්ග ඩීපයි. පුරුශ්ක්වලින් පැල වන්නේ එල ඩීපයි. ඇටයෙන් පැල වන්නේ ඩීප ඩීපයි. මෙම ආකාර පහෙන් එකකින් තුරුලකාවේ හට ගැනෙති. එය ඩීප නියාමයයි. එසේ ම එකී තුරුලකාවන්ගේ ඇතිවෙන වෙනස්කම් ද මල් ගෙඩි ආදියෙහි දුගඳ හෝ සුගඳ, වර්ණය, රසය ඩීප නියාමය අනුව ම සිදු වේ. ඒවායේ හැඩයට බලපාන්නේ ද එම නියාමයයි. උද්භිද විද්‍යාත්මක ව ඇතිවන ඉහත කි වෙනස්කම් දේ බලය අනුව හෝ කරමය අනුව හෝ අහේතුක ව හෝ සිදු නොවන බවත් ඩීප නියාමය අනුව ම සිදුවන බවත් බුදු දහම පෙන්වා දෙයි.

ධමම නියාමය

ලෝකයේ ස්වභාව ධර්මය අනුව මෙන් ම ආස්වර්ය, අද්හුත හේතු අනුව ද ඇති වන වෙනස්කම් දම්ම නියාම නම් වේ. ස්වභාවයෙන් ම සිදුවන ඇති වීම, පැවැත්ම හා නැති වීම ද දම්ම නියාමයයි. දරුවෙකු තරුණෝකු වීම, තරුණෝකු මැදිවියට එළඹීම, මැදිවියෙහි සිටින්නෙකු මහලු වීම දම්ම නියාමයයි. එසේ මහලු වූ තැනැක්තාගේ කෙස් සුදු වීම, දත් වැටීම, හම රැලි වැටීම, ඉන්දිය දුබල වීම, අවසානයේ මිය යාම ජ්විතයට අයත් ධර්මතාවේ ය. ඒවා ද දම්ම නියාමයට අයත් ය. හිරු සඳු අහසෙහි තැග එම හා බැස යාම, ජලය ඉහළින් පහළට ගලා යාම ආදිය ද රෝ ම අයත් ය.

ලොවට මහත් වැඩ සිදු කරන මහා පුරුෂයන් පහළ වීමේ දී, අභාවයට යාමේ දී සිදුවන අසිරිමත් සිදුවීම ද දම්ම නියාමයට අයත් ය. බෝසතුන්ගේ ඉපදීම, බුද්ධත්වය, දමිසක් දෙසුම, පරිනිරවාණය වැනි අවස්ථාවල දම්ම නියාමය අනුව බොහෝ අසිරිමත් සිදුවීම සිදුවූණ බව සැලකේ. දිය ගොඩ දෙක් ම ආකාල පුෂ්ප හට ගැනීම, ලවණ සාගරය රසවත් වීම, නරකයෙහි ගිනි තිවී යාම, ජාත්‍යන්ධයන්ගේ ඇස් පෙනීම, සංගීත හාණ්ඩ ඉඛ්‍ය වාදනය වීම ආදි අසිරිමත් සිදුවීම දම්ම නියාමයට අයත් බව පුරාණාවාරයවරු පවසති.

විත්ත නියාමය

විත්ත වෙතසිකයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය අනුව සිදුවන වෙනස්කම්, ලැබෙන සුව දුක් ආදිය විත්ත නියාමයට අයත් ය. අකුසල පක්ෂයේ විත්ත වෙතසික අනුව මෙන් ම කුසල පක්ෂයෙහි විත්ත වෙතසික අනුව ද වෙනස්කම් ඇති විය හැකි ය. අතිශයින් ම දුක් සහිත වූ, කටුක වූ සිතුවිලි නිසා මිනිසුන්ගේ කයෙහි ද, හැසිරීමෙහි ද වෙනස්කම් ඇති විය හැකි ය. එසේ ම අතිශයින් සොම්නස් සහගත වූ සුවදායක සිතුවිලි නිසා ද එබැඳු වෙනස්කම් ඇතිවිය හැකි ය. මෙකි විත්ත නියාමය අනුව සිදුවන ක්‍රියාකාරකම් ඉතා සියුම් ය; විසිතුරු ය. විත්ත නියාමය වටහා තොගත් සත්ත්වයේ එයට පුද්ගලත්වයක් ආරෝපණය කරමින් මම ය, මාගේ ය යන දෘශ්ටියට යොමු වෙති. මිනිසුන්ගේ සිත් විසින් ලෝකය හසුරුවනු ලැබේ. සියල්ලෝ සිත් නැමැති එක ම ධර්මතාවට, විත්ත නියාමයට යටත් ව සිටිති. ඇස, කන ආදි ඉන්දියන් හා රුප, ගබ්ද ආදි අරමුණු ඉපදීමෙන් සිත් ක්‍රියාත්මක වේ. විත්ත පරම්පරා පහළ වේ. මේ සියල්ල ම විත්ත නියාමයට අයත් ය.

කම්ම නියාමය

කුසලාකුසල කර්ම අනුව ජ්‍රීතයක සිදුවන වෙනස්කම්, ලැබෙන දුක් සැප ආදි එල විපාක කම්ම නියාමයට ඇතුළත් ය. කර්ම විපාක වශයෙන් ඇති වන වෙනස්කම් මින් අදහස් වේ. කර්ම රස් කරන්නේ තිදොරින් ය. කර්මයක් සම්පූර්ණ වීමට වේතනාවක් ද සම්පූර්ණ විය යුතු ය. එසේ ම ඒ සඳහා කායික ක්‍රියා ද උපකාරී වේ. එබදු කර්මවල එල විපාක ඇත. සිතාමතා කරනු ලබන එල විපාක සහිත ක්‍රියාව කර්ම ගණයට වැමේ. එකී කරමානුරුප ව ඇති වන ප්‍රතිඵල හෙවත් වෙනස්කම් කම්ම නියාමය නම් වේ. කර්මය සත්ත්වයා උස් පහත් වශයෙන් බෙදයි. පර පණ නසන්නා අඩු වයසින් මිය යයි. එම පාප කර්මය තොකරන්නා දිගාසිර ලබයි. මසුරු තැනැත්තා දිලින්දේක් වේ. තොමසුරු තැනැත්තා පොහොසතෙක් වේ. සත්ත්වයන්ට හිංසා කරන්නා රෝගීයෙක් වේ. එසේ තොකරන්නා තීරෝගී වේ. මේ ආකාරයෙන් කරමානුරුප ව දුක් සැප ඇති කරමින් වෙනස්කම් සිදු වන්නේ කම්ම නියාමය අනුව ය. ප්‍රමාණයෙන් ජලය වැඩි බදුනකට ලුණු කැටයක් දුම් විට ලුණු රසය අඩු වේ. ජලය අඩු බදුනකට දුම් විට රසය වැඩි වේ. එලසින් කුසල කර්ම බලවත් වන කළේ දුර්වල වූ අකුසල කර්මවල විපාක අවම වේ.

අකුසල කරම බලවත් වූ විට කුඩා කුසල කරම යටපත් වේ. එසේ වන්නේ කරම තියාමය අනුව ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ රෝග හටගන්නා කුම අටක් පිළිබඳ ව ගිරීමානන්ද සුතුයේ දී දේශනා කළහ.

01. පිත්ත සමුච්චානා ආබාධා - පිත කිපිමෙන් හට ගන්නා ආබාධ
02. සෙමහ සමුච්චානා ආබාධා - සෙම කිපිමෙන් හට ගන්නා ආබාධ
03. වාත සමුච්චානා ආබාධා - වාතය කිපිමෙන් හට ගන්නා ආබාධ
04. සන්තිජාතිකා ආබාධා - අනුන්ගෙන් බොවීමෙන් හට ගන්නා ආබාධ
05. උතුපරිනාමජා ආබාධා - සංතු විපර්යාස නිසා හට ගන්නා ආබාධ
06. විසම පරිහාරජා ආබාධා - වැරදි පුරුෂ නිසා හට ගන්නා ආබාධ
07. ඔපක්කමිකා ආබාධා - විවිධ උපකුම නිසා හට ගන්නා ආබාධ
08. කම්ම විපාකජා ආබාධා - කරම විපාක නිසා හට ගන්නා ආබාධ

සියලු රෝගාබාධ වැළදෙන්නේ ද කරමය නිසා ම නොවේ. ඉහත කි පරිදි රෝග බලපාන වෙනත් හේතු ගණනින් වැඩි ය. කරමයේ බලපෑම අවෙන් එකක් පමණි.

මෙසේ සියල්ල කරමයෙන් ම සිදු නොවේ. කරමානුරුප රෝගාබාධ යැයි කිව හැක්කේ ඇතැම් රෝගාබාධයන්ට පමණි. කරමානුරුප යැයි හැදින්විය හැක්කේ ජීවිතය හා ලෝකය පිළිබඳ සමහර වෙනස් වීම හා සැප දුක් පමණි. සියල්ල කරමයෙන් සිදු වේ යැයි සැලකීම කරම නියතියට යටත් වීමකි. බුදු දහම කවර ආකාරයක හෝ නියත ධර්මතාවක් නොපිළිගනී. යහපත් අනාගතයක් ඇති නුවණැති බොද්ධ දරුවන් වන අප ද කරමය හා විපාකය පිළිගත යුතු ය. එහෙත් එය ම නියතියක් කොට ගෙන එයට ම යටත් වීම අභේ දියුණුවට බාධාවකි. එය බුදු දහමට ද පටහැනී ය. කරමය වෙනස් කළ හැකි ය. එසේ ම එය ඉක්මවා යා හැකි ය. ඒ සඳහා අවශ්‍ය වන්නේ අධිෂ්ථානය, විරයය හා කැපවීමයි; බුදුරජන් වදාල මග ඔස්සේ ගමන් කිරීමයි. එසේ කරමය ඉක්මවා යාම කම්මක්ඛය නම් වේ. එයම සසරින් මේදීමයි; නිවනයි.

සාරාංශය

- සියල්ල සිදු වන්නේ පෙර කරන ලද කර්ම විපාක අනුව ය යන ඉගැන්වීම බුදු දහම නොපිළිගනී.
- කර්මයට අමතර ව උතු නියාම, බිජ නියාම, කම්ම නියාම, ධම්ම නියාම, විත්ත නියාම යන නියාම ධර්ම ලෝකයේ ක්‍රියාත්මක වේ.
- විරයවන්ත, මනා සිහි ඇති, නිවැරදි ජ්‍වලන මගක යන පුද්ගලයාට කර්මයට ගැනී නොවී ජ්විතය ජය ගත හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. නියාම ධර්ම ලියා ඒවායේ කෙටි අර්ථය සඳහන් කරන්න.
2. ඔබට කර්මය වෙනස් කළ හැකි ය. එසේ වෙනස් කිරීමට ඔබ විසින් වර්ධනය කර ගත යුතු ගුණධර්ම තුනක් නම් කරන්න.

පැවරුම

විහාගයෙන් අසමත් වූ ඔබේ මිතුරා දුක් වූයේ "මෙය මාගේ කර්මය" යැයි කියා ය. එය නොපිළිගන්නා ඔබ ඔහු දෙරෙයවත් කිරීමට දිය හැකි උපදෙස් ලියන්න.

වතුරාරය සිත්‍යය

එක්තරා රෝගීයක් වෙද්‍යවරයකු හමු වීමට ගියේ ය. වෙද්‍යවරයා මූලින් ම කළේ එම තැනැත්තාට ඇති රෝගය පිළිබඳ ව දන ගැනීම ය. ඔහුට ඇති වේදනා, කැක්කම්, අපහසුකම් දුන ගත් හෙතෙම රෝගය කුමක් දු යි වටහා ගත්තේ ය. තව දුරටත් එම පුද්ගලයාගෙන් කරුණු වීමසු හෙතෙම රෝගය වැලදීමට හේතු සොයා ගත්තේ ය. කවර කරුණු නිසා රෝගය වැලදුමෙන් දු යි වටහා ගත් හෙතෙම රෝග හේතු නැති කිරීමෙන් නිරෝගී බව උදා කරගත හැකි බව තේරුම් ගත්තේ ය. එම නිරෝගී භාවය ඇති කර ගැනීම සඳහා උපකාරී වන ප්‍රතිකාර මාර්ගය වෙද්‍යවරයා විසින් රෝගීයාට පෙන්වා දෙන ලදී. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද වෙද්‍යවරයෙකුට සමාන වන බව සඳහන් වේ. උන් වහන්සේ විසින් පලමු ව සියලු ලෝක සත්ත්වයාට වැලදී ඇති සසර දුක තැමැති මූලික රෝගය පෙන්වා දෙන ලදී. එය අප විසින් වටහා ගත යුත්තකි. දෙවනු ව, උන් වහන්සේ එම රෝගය ඇති වීමට හේතු වූ කරුණු හෙවත් සසර දුක ඇති වීමට තුළු දෙන හේතු පෙන්වා දුන්හ. එම හේතු අප විසින් නැති කළ යුතු ය. තුන්වනුව බුදුරඳුන් වදාලේ රෝගීයාට ඇති විසඳුමයි. එසේ නැති නම් සසර දුකට පත් ව සිටින සත්ත්වයාට ඇති වීමුක්තියයි. එය අත්දුකිය යුතු ය. සිවිවනුව, උන් වහන්සේ එම විසඳුම සඳහා මග හෙළි කළහ. එනම් නිවන් මග පෙන්වා වදාලහ. ඒ මාර්ගය අප පුරුදු පුහුණු කළ යුතු ය.

මෙම ආරය සත්‍ය නතර හෙවත් වතුරාරය සත්‍යය දමිසක් පැවතුම් සූත්‍රයෙහි දක්වේ.

1. දුක්ඛ ආරය සත්‍යය
2. දුක්ඛ සමුද්‍ය ආරය සත්‍යය
3. දුක්ඛ නිරෝධ ආරය සත්‍යය
4. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආරය සත්‍යය

දමිසක් පැවතුම් සූත්‍රය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු ධරුම දේශනාවයි. එහි ඇතුළත් වතුරාරය සත්‍යය යනු බුදු දහමෙහි ප්‍රධානතම ඉගැන්වීමයි. බුදුවරයෙකු ලොව පහළ වන්නේ වතුරාරය සත්‍යය දේශනා කිරීමට ය. එමගින් මිනිසා ඉදිරියේ ඇති ප්‍රධානතම ගැටලුව එනම් සසර දුක පෙන්වා දෙනු ලැබේ. එය හෙළිකොට අවබෝධ කර දීම උන් වහන්සේගේ අරමුණයි. එසේ ම, එම ගැටලුව නැවත ඇති තොටන පරිදි විසදා ගැනීමට උපකාරී වන මාරුගය හෙවත් දුකින් මිදිමේ මාරුගය උන් වහන්සේ විසින් පෙන්වා දෙන ලදී.

1. දුක්ඛ ආරය සත්‍යය

කවර රටක, කුමන දේශයක, කවර කාලයක, කුමන අවධියක, කවර ජාතියකට අයත් ව කුමන ආගමක් අදහමින් ජ්වත් වුව ද, සියලු සත්ත්වයින්ට උරුම ව ඇති මූලික ගැටලුව තම් සසර දුකයි. දමිසක් පැවතුම් සූත්‍රයෙහි විස්තර වන පරිදි ඉපදීම දුක ය. ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ හට ගැනීම, බිජිවීම දුක් සහිත ය. එසේ සසර උපදින සත්ත්වයේ ජරාවට පත් වෙති. දිරා යති, මහලු වෙති. එය ද දුක ය. එසේ ම විවිධාකාර වූ රෝග පිඩාවලට ලක් වෙති. එයින් දුක් විදිති. එසේ ම සියලු සත්ත්වයේ මරණයට පත් වෙති. ජ්වත් වන කාලය තුළ අභිය අය සමග එක් ව විසීමට ද, ප්‍රියමනාප වුවන්ගෙන් වෙන් වීමට ද අපට සිදුවේ. අප කැමැති, සිතන පතන දේ තොටැබේ. කෙටියෙන් කියතොත් උපන් සත්ත්වයාගේ ජීවිතය ම දුක් සහිත ය. කවර තැනැත්තෙකු වුව ද කැමැති සැප විදිමටයි. එහෙත් උරුම වන්නේ දුක් - දොමිනස් පමණි. මෙය මිනිස් ජීවිතයේ යථාර්ථයයි. සියලු මිනිස් වර්ගයාගේ අත්දුකීමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාල පළමු ආරය සත්‍යය එයයි. මෙක් සසර දුක, ජාතිය, ආගම, දේශය හෝ කාලය අනුව වෙනස් වන්නේ නැත.

2. දුක්ඛ සමුදය ආරය සත්‍යය

දුක හට ගැනීම හෙවත් ඉහත කි සසර දුකට හේතුව මෙයින් පැහැදිලි කෙරෙයි. බුදු දහම අනුව ඔහු ම එලයක් ඇති වන්නේ කිසි යම් හේතුවක් නිසා ය. හේතුවක් තොමැති ව කිසිවක් හට තොගනී. දුක්ඛ සමුදය ආරය සත්‍යය පැහැදිලි කරනුයේ සසර දුකට හේතුව හෙවත් දුක හට ගන්නා ආකාරයයි. තෘප්ණාව ලෙස එය දුක්වෙයි. සියලු සත්ත්වයේ තම සිත් සතන්හි තෘප්ණාව ඇත්තේ වෙති. ආංශ්‍ය, කාමය, ලෝහය, රතිය, ප්‍රේමය තැති අයකු ලොව නැත. එම තෘප්ණාව නිසා ම දුක ඇති වේ. තිදුෂුනක් වශයෙන් අප ආංශ්‍ය කරන යමක් විනාශ වූ විට අපි දුක් වෙමු. ඒ අපගේ දැසි, දෙකන හෝ දැත, දෙපය විය හැකි ය. එසේ තැතිනම් අප පරිහරණය කරන දෙයක් විය හැකි ය. බුදු දහම අනුව මතු උපත ඇති කරන්නේ ද මේ තෘප්ණාවයි. සතුට, ඇල්ම උපද්‍වන්නේ ද තෘප්ණාවයි. ඒ ඒ තැන්වල ඒ ඒ දේවල්වලට අප සිත් තුළ ඇල්ම උපද්‍වන්නේ තෘප්ණාවයි. දමිසක් පැවතුම් සූත්‍රයෙහි සඳහන් පරිදි තෘප්ණාව තුන් ආකාර වේ.

කාම තණ්හා

අැස, කන, දිව, නාසය, ගේරය යන පංචේන්ද්‍රියන් පිනවීමට ඇති කැමැත්ත කාම තණ්හාවයි. ඇයින් ප්‍රිය ජනක රුප බැලීමට, කනින් එබදු ගබද ඇසීමට, දිවෙන් එබදු රස බැලීමට හා නාසයෙන් එබදු සුවද විදීමට

හා, සිරුරෙන් එබදු සූචිතයක් ලැබීමට සියල්ලෝ කැමැති වෙති. එය කාම තණ්ඩාවයි.

හව තණ්ඩා

'හව' යනු 'වීම' යන තේරුම දෙන වචනයකි. මින් කියුවෙන්නේ සසර පැවැත්මට එක්වීමයි. එසේ නැවත නැවතත් සසර උපදීමින් හවයෙන් හවය ඉහත කි පස්කම් සැප විදිමට සියල්ලෝ කැමැති වෙති. එය හව තණ්ඩාවයි.

විහව තණ්ඩා

මරණීන් මතු උපතක් නැතැ' සි ද සියල්ල මරණයෙන් කෙළවර වන්නේ යැයි ද සිතා මෙලොව හැකි තාක් පස්කම් සැප විදිමට ආගා කිරීම විහව තණ්ඩාවයි.

3. දුක්ඛ නිරෝධ ආරය සත්‍යය

දුක්ඛ නිරෝධය යනු ඉහත සඳහන් කළ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි මරණ ආදි සියලු දුක් නැති කිරීමයි. 'නිවන'යි. එය අපට උදා කර ගත හැකි අවසාන විමුක්තිය බව බුදු දහමේ දැක්වේ. එය දුක්ඛ නිස්සරණයයි; දුකින් නිදහස් වීමයි; සසර කෙළවරයි; සසරින් නිදහස් වීමයි. ඒ සඳහා තණ්ඩාව නැති කළ යුතු ය. දම්සක් පැවතුම් සූත්‍රය අනුව දුකට මුල් වන තණ්ඩාව, මුළුමනින් ම නැති කිරීම, ඉතිරි නොකාට අවසන් කිරීම, දුක්ඛ නිරෝධ ආරය සත්‍යය නම් වේ. එය ම 'විරාගය' ලෙස දක්වා ඇත. රාගය යනු ඇලීමයි. විරාගය යනු නොඇලීමයි. එය ම වාග හෙවත් අත් හැරීම ලෙස ද දැක්වෙයි. එය සැබැ තිදහස ය. සියලු දුක්වලින් නිදහස් වීම ය, සියල්ලෙහි ඇල්මක්, ආලයක් නැති වීම ය. ගසක මුල දැඩි ව ගක්තිමත් ව තිබේ නම් මැදින් කපා දැමුව ද එය නැවත ලියලයි. අතු පතර විහිදෙයි. නැවත හට නොගැනීමට නම් එම ගසහි මුල උදුරා ද්‍රීම් යුතු ය. එසේ ම අපගේ සිත් සතන් ක්‍රියාත්මක මුල් බැස තිබෙන තාක් කල් අපි සසර උපදීමූ. ජරාවට හෙවත් දිරායාමට ගොදුරු වෙමු. ව්‍යාධියට හෙවත් ලෙඛිරෝගවලට ලක් වෙමු. මරණයට හෙවත් දිවි කෙළවරට පත් වෙමු. එකි සියලු දුක් දොම්නස්වලට හේතුවන තණ්ඩාව නැති කිරීමෙන් සියලු දුකින් මිදීම දුක්ඛ නිරෝධ ආරය සත්‍යයෙන් ඉගැන්වේ. එනම් නිරවාණයයි.

4. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආරය සත්‍යය

සසර දුක්ඛන් අත්මේ නිවන් පසක් කර ගැනීම සඳහා අප ගමන් කළ යුතු මාර්ගය දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව නම් වේ. එය ම ආරය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ලෙස ද මැයිම් පිළිවෙත ලෙස ද දක්වා තිබේ. අංග අවකින් යුක්ත වන නිවන් මග මෙහි දී උගෙන්වනු ලැබේ. එය අන්තගාමී පිළිවෙත් දෙකින් එකකට හෝ තොවැටෙයි. දමිසක් පැවතුම් සූත්‍රය අනුව, බුද්ධ කාලීන ව පිළිගත් පළමු වෙනි අන්තගාමී පිළිවෙත වූයේ කාමසුබල්ලිකානුයෝගයයි. අසීමිත ලෙස, අධික ලෙස සැප විදිම ඉන් අදහස් වේ. එම යෝගයෙහි නිරත වූවේ උතුම් ලෝකෝත්තර සූචය ලබා ගැනීමට නම් මෙලොව වශයෙන් ලෝකික සූචය උපරිමයෙන් විද්‍යාත්මක යුතු යැයි කළේපනා කළහ. ඒ අනුව ඉඹුරන් පිනවීම, පස්කම් සැප විදිම සිදුවිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාල පරිදි එය පහත් ය; තොදියුණු ය; සාමන්‍ය මිනිසුන් එයට කැමැති ය. එය උසස් පිළිවෙතක් ද තොවේ. එසේ ම අවැඩදායක ය. බොඳුද අප විසින් එම අන්තගාමී පිළිවෙත අනුගමනය තොකළ යුතු ය. දෙවනි අන්තගාමී මාර්ගය අත්තකිලමලානුයෝගයයි. එනම්, තමා විසින් තමාට ම අසීමිත ලෙස දුක් දීමයි. සිය කැමැත්තෙන් ම තොයෙකුත් දුෂ්කර ව්‍යත අනුගමනය කිරීමයි. තමා විසින් තමාට ම වෙහෙසට පිඩාවට පත් කර ගැනීමයි. එය දුක් සහිත ය, උසස් පිළිවෙතක් තොවේ, අවැඩදායක යැයි බුදු දහම පෙන්වා දෙයි. එම පිළිවෙත ද අනුගමනය තොකළ යුතු ය. මෙම අන්තවාදී ප්‍රතිපදා දෙකට ම තොවැටී බුදු දහමෙහි උගෙන්වන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව ආරය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. නිවන් මගයි. එහි ඇතුළත් මාර්ගාංග මෙසේ කෙටියෙන් හඳුන්වාදිය හැකි ය.

i. සම්මා දිවයී

නිවැරදි දුක්ම හෙවත් යහපත් අවබෝධයයි. වතුරාරය සත්‍යය පිළිබඳ ඇානයයි.

ii. සම්මා සංක්‍රේප්තය

තොක්මෙම නම් වූ කම සැපතින් තික්මීමේ කළේපනාව, අව්‍යාපාද එනම්, අනුන් තැසීමෙන් වැළැකීමේ කළේපනාව, අව්‍යාපාද එනම්, අනුන්ට හිංසා තොකිරීමේ කළේපනාවයි.

iii. සම්මා වාචා

නිවැරදි යහපත් වචන භාවිතය හෙවත් වාචසික සීලයයි. එනම් බොරු කීම, කේලාම කීම, රං වචන කීම, හිස් වචන කීම යන වාචසික අකුසල්වලින් වැළකී සත්‍ය වූ, සමගිය ඇති කරන්නා වූ, ප්‍රියශිලි වූ, අර්ථවත් වූ වචන කතා කිරීමයි.

iv. සම්මා කම්මන්ත

නිවැරදි යහපත් ක්‍රියාවල තිරත වීම හෙවත් කායික සීලයයි. එනම්, ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදානය, කාමම්පියාවාරය යන කායික අකුසල්වලින් වැළකීමයි. සියලු සතුන්ට කරුණා මෙමත් පෙරදුරි ව, දුන් දේ පමණක් ගතිමත් දිජ්ටල සම්මත ලෙස කම්පුව විදිමින් ජ්වත් වීම සම්මා කම්මන්තයයි.

v. සම්මා ආර්ථ

නිවැරදි යහපත් දිවිපැවැත්මයි. එනම්, ධාර්මික ජ්වනෝපායක තිරත වීමයි. අදාළුම්, අකුසල පක්ෂයෙහි වැශෙන පාපකාරී, ජ්වනෝපාය අත්හැර දාහුම් ව උපයාගෙන ජ්වත් වීමයි.

vi. සම්මා වායාම

නිවැරදි යහපත් උත්සාහයයි. එනම් උපත් අකුසල් ගෙවා දූම්මටත්, තුපත් අකුසල් තුපදිවීමටත්, උපත් කුසල් වැඩිදියුණු කිරීමටත්, තුපත් කුසල් රස් කිරීමටත් වැයම් කිරීමයි; වීරයය වැඩිමයි. නිවැරදි ව්‍යායාමයයි.

vii. සම්මා සති

නිවැරදි යහපත් සිහියයි. එනම් කායානුපස්සනා නම් වූ කයෙහි ස්වභාවය ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ මනා සිහිය, විත්තානුපස්සනා නම් වූ සිතෙහි ස්වභාවය ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ මනා සිහිය, වේදනානුපස්සනා නම් වූ සැප - දුක් විදිම් ආදියෙහි මනා සිහිය, දම්මානුපස්සනා නම් වූ ධරුම හා ධරුම ස්වභාවය පිළිබඳ මනා සිහිය පවත්වා ගැනීමයි.

viii. සම්මා සමාධී

නිවැරදි යහපත් සමාධීය හෙවත් මානසික එකගකමයි. එනම් ප්‍රථම ධ්‍යානය, ද්විතීය ධ්‍යානය, තාතීය ධ්‍යානය, වතුරුප ධ්‍යානය යන ලොකික ධ්‍යාන උපදාළා ගැනීම සම්මා සමාධීයයි.

ඉහත කි ආරය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඕක්ෂා වශයෙන් ත්‍රිවිධ ය. සරල හා පහසු ඕක්ෂාවේ පටන් ගැහුරු උතුම ඕක්ෂාව දක්වා අප යොමු කරමින් නිවන් සාදා දීම මෙහි අරමුණ වෙයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ප්‍රතිපදාමය වශයෙන් අනුගමනය කළ යුතු යැයි උගේවා වදාල සමස්ත ධර්මය ම ඉහත කි ත්‍රිවිධ ඕක්ෂාවට අකුළන් ය. ඕෂේයන් වශයෙන් අප ද සීල්වත් විය යුතු ය. එනම් සීල ඕක්ෂාවට අයත් මාර්ගාංග පිළිපදිමින් කායික, වාචික වශයෙන් වරිතවත් විය යුතු ය. එකී සීලයෙහි පිහිටා සිත හික්මවිය යුතු ය. එනම්, සමාධී ඕක්ෂාවට අයත් මාර්ගාංග පිළිපැදිය යුතු ය. එසේ ම නිවැරදි අවබෝධය හා සංකල්පනා ඇති කරන ප්‍රයාව ලබා ගත යුතු ය. මෙම ආරය අෂ්ටාංගික මාර්ගය හෙවත් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව සැබැවීන් ම ජ්වන ප්‍රතිපදාවකි. එයින් ඉගැන්වෙන්නේ අප බෙඳුදෙයන් ලෙස ජ්වත් විය යුතු පිළිවෙළ ය.

ඡ්‍රේවිතය හා ලෝකය පිළිබඳ නිවැරදි දැක්මක්, නිවැරදි ආකල්පයක් ලබා ගැනීම පුද්ගලයෙකුට මූලිකව ම අවශ්‍ය බව අවධාරණය කරමින් ආර්ය අෂ්ට්‍රාංගික මාරුගයෙහි මූලින් ම ප්‍රඟාවට අයත් අංග දක්වා තිබේ.

වතුරාර්ය සත්‍යය, මේ ආකාරයෙන් නිවැරදි ව තේරුම් ගැනීම තුළින් ඡ්‍රේවිතයේ එදිනෙනා ඇතිවන කායික මානසික ගැටලු සඳහා විසඳුම් ලබා ගත හැකි ය. වතුරාර්ය සත්‍යය නොදැනීම නිසා සත්ත්වයා සසර සැරිසරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම තත්ත්වය පිළිබඳ ව දේශනා කරනුයේ, තමන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත් වූයේ, එක් සත්‍යයක් පියවර තුනකින් හා ආකාර දෙළසකින් යුතු ව සම්පූර්ණ වශයෙන් අවබෝධ කිරීමෙන් පසු ව බවයි. ඒ පිළිබඳ ව ඉහළ ග්‍රෑන්ඩ්වල දී ඔබට ඉගෙන ගත හැකිවනු ඇත.

වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාවේ ‘දුක්’ ද හේතුව්ල ක්‍රමයට විග්‍රහ කර ඇත. ලොව කවර ගැටලුවක් වූව ද මෙම ක්‍රමයට විග්‍රහ කළ හැකි ය, විසඳිය හැකි ය.

1. ගැටලුව
2. ගැටලුවට හේතුව
3. විසඳුම
4. විසඳුම් මග

ප්‍රායෝගික ව ගැටලුවකට මුහුණ දීමේ දී,

- ගැටලුවේ ස්වභාවය තේරුම් ගැනීම
- ගැටලුව පැන නැගීමට හේතු වූ කරුණ වටහා ගැනීම
- එම හේතු ඉවත් වූ විට ගැටලුව විසඳෙන බව
- විධිමත් හා බුද්ධීමත් ක්‍රියා මාරුගයක් තුළින් එම හේතු ඉවත් කර ගැනීමෙන් ගැටලුවෙන් නිදහස් වීම යන පියවර ක්‍රියාත්මක වීමෙන් අපේක්ෂිත ප්‍රතිච්ලිල කරා ලැයා විය හැකි ය.

මිනෑ ම ගැටලුවක් නිරාකරණය කර ගැනීමට අවශ්‍ය සිතිවිලි ක්‍රමය ගොඩනගා ගැනීමට හැකියාව අප විසින් ලබා ගත යුතු අතර වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ ව ඉගෙනීමට ද මහත් සැලකිල්ලක් දැක්වීය යුතු ය.

සාරාංශය

වතුරාර්ය සත්‍යය, බුදු දහමෙහි මූලික ඉගැන්වීම වන බව, බුදුරජාණන් වහන්සේ තම ප්‍රථම ධර්ම දේශනාවේ දී එම ආර්ය සත්‍ය දේශනාව කළ බව, අප ප්‍රායෝගික ව මුහුණු දෙන ගැටලු හමුවේ එම ක්‍රමවේදය ඇසුරින් ගැටලු විසඳා ගත යුතු බව මෙම පාඩම තුළින් පැහැදිලි කර දෙනු ලැබේ.

ත්‍රියාකාරකම

1. සිංහල තේරුම දෙවනුව දක්වමින් වතුරාර්ය සත්‍යය අනුපිළිවෙළින් ලියන්න.
2. වතුරාර්ය සත්‍යය ඉගෙන ගැනීමෙන් අපට ප්‍රයෝගික ජීවිතයේදී ලැබෙන ප්‍රයෝගන මොනවාද?

පැවරුම

ධම්මවක්කජ්ඡවත්තන සූත්‍රය පිරින් පොතින් උපුටා ගෙන පොත් පිංවක් ලෙස සකසන්න.

වළකීම් වරදින් උපමා කොට තමන්

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක හික්ෂුන් වහන්සේලා පිරිසක් ද සමග කෙසොල් ජනපදයේ වාරිකා කරන අතර එහි වේළද්වාර නම් බමුණු ගමට ද වැඩම කළහ. වේළද්වාර ග්‍රාමවාසී බාහ්මණ ගහපතිවරු “ඁාකා කුලයෙන් නික්ම පැවිදි වූ ගොතම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ හික්ෂුන් වහන්සේලා අපේ ගමට වැඩම කර ඇතුළු”යි යන පුවත ඇසුහ. එසේ ම බුදුරජාණන් වහන්සේ අරහත්, සම්මා සම්බුද්ධ යනාදී ගුණ තවයකින් සමන්විතයහ, යන කිරිතිරාවය ද ඔවුනතර පැතිර තිබුණි. තව ද උන් වහන්සේ මේ ලෝකයෙහි දත යුතු සියල්ල දැන සිටින බවත් ඒ සියල්ල මුල, මැද, අග මනාකොට දේශනා කරන බවත්, එබදු ආරය උතුමන් වහන්සේලා දැකීම පවා යහපතක් වන බවත් වටහාගත් ඔවුනු බුදුරජාණන් වහන්සේ කරා පැමිණ එකත්පස් ව සිටියහ. පසු ව උන් වහන්සේට මෙසේ සැල කළහ.

“ස්වාමිනි, අපි අණු දරුවන් පෝෂණය කරමින් විවිධ බැඳීම සහිත ව වාසය කරමු. සුවද සදුන් ගල්වාගෙන සිටිමු. මල් ගද විලවුන් දරමු. රන් රදි පැළදාගෙන වාසය කරමු. මෙසේ කාමහෝගී ජ්විත ගත කරන අපි මරණීන් පසු සුගතියට පැමිණීමේ ප්‍රාර්ථනා ඇත්තේ වෙමු. එබදු අපට ඔබ වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරන සේක්වා”

මෙයට පිළිතුරු දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ “ගහපතියෙනි, තමා කෙරෙහි විමසා බලා වටහා ගත යුතු අත්තුපනාසික ධර්මය මම තුෂිලාට දේශනා කරමි. එය මනා ලෙස අසා මෙනෙහි කරන්නා”යි වදාලහ. මෙහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ කරුණු ඇතුළත් සුතුය හැඳින්වෙන්නේ වේළද්වාර සුතුය නමිනි.

තමන් ආදරුයට ගෙන අනුත්ථ හාතියක් නොකිරීම හා යහපතක්ම සිදු කිරීම අර්ථවත් කරමින් මෙම වේෂය්ද්වාර සූත්‍රයෙහි ත්‍රිකෝටී පාරිගුද්ධ කාය වාශ සමාවාරයක් උගෙන්වා තිබේ. එනම් පළමු කොට තමන් ගැන සිතා නොහොත් තමා උපමාවට ගෙන ඒ අනුව අනුත් කෙරෙහි පිළිපැදිය යුතු ධරුම ක්‍රමයකි. මෙය අත්තුපනායික ධරුමය ලෙස හැඳින්වේ. පළමු ව ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීමට අදාළ ව ත්‍රිකෝටීක පාරිගුද්ධිය ඇති කරගත යුතු අයුරු වීමසා බලමු.

1. තමන් මරනු ලබනවාට තමා අකැමැතිවාක් මෙන් අන් අය ද මැරෙන්නට අකැමැති බව සිතා එයින් වැළකීම.
2. අන්තර් ද එයින් වැළැක්වීම.
3. ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීමේ ගුණ වර්ණනා කිරීම.

මෙම පිළිවෙත් තුනෙන් යුත්ත වීම ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීම සම්පූර්ණ වීම සඳහා අවශ්‍ය ය. වරුදීන් මිදිම සඳහා මෙම ක්‍රමය ඉතා වැදගත් බව වටහාගැන්ම අපට අපහසු නොවේ.

ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීම සම්බන්ධයෙන් වූ මෙම අත්තුපනායික ධර්මය බුදුරඳුන් වෙනත් අවස්ථාවල ද දේශීනා කර ඇත. ධම්ම පදයේ එය සඳහන් වනුයේ මෙසේ ය.

සබැනේ තසන්ති දණ්ඩස්ස
සබැනේසං ජීවිතං පිය.
අත්තානං උපමං කත්වා
න හනෙයා න සාතයේ

සියල්ලේ දඩුවමට බිය වෙති. සියල්ලන්ට ම ජීවිතය ප්‍රිය ය. මෙසේ අනුන් තමා මෙන් සලකා අනුන්ට හිංසා පිඩා නො කළ යුතු ය. අනුන් සාතනය නො කළ යුතු ය. සාතනය නොකරවිය යුතු ය.

අදත්තාදාතයෙන් හෙවත් නුදුන් දේ ගැනීමෙන් වැළකීම

අපට අයත් සූල් දෙයක් හෝ අනායයෙකු සොරකම් කරනවාට හෝ බලෙන් ගන්නවාට අප කැමැති නැත. යමෙකු එසේ කළ හොත් අපට දුකක් වේදනාවක් ඇති වේ. සෙසු අයත් එසේ තම තමන් සතු දැ පැහැර ගන්නවාට කැමැති නැත. අපට අප්‍රිය අමතාප දෙය අනුන්ටත් අප්‍රිය අමතාප වේ. එබැවින් අප,

1. සොරකමින් වැළකීය යුතු ය.
2. අනායන් ද එයින් වැළැක්විය යුතු ය.
3. සොරකමින් වැළකීමේ ගුණ වර්ණනා කළ යුතු ය.

කාම මිථ්‍යාචාරයෙන් වැළකීම

ස්වකිය ස්වාමියා, බිරිඳී, පරස්ත්‍රීන්, පරපුරුෂයන් ඇසුරු කිරීම කෙරෙහි කිසිවෙක් කැමැති නොවේ. සෙස්සන් ද එස් ම ය. එස් කිරීම ලෝක සහාත්වයට හා බොඳු ඉගැන්වීම්වලට සපුරා ම පටහැනි ය. එලෙස කළේපනා කොට,

1. වැරදි කාම සේවනයෙන් වැළකීම
2. අන්‍යයන් ද එයින් වළකාලීම
3. එමගින් සිදුවන හයානක ප්‍රතිඵල හා එයින් වැළකීමේ ආනිංස අන්‍යයන්ට වටහා දීම
අත්තුපනායික ධර්මයට අයත් ය.

බොරු කීමෙන් වැළකීම

බොරුවෙන් රවවනු ලැබීමට තමන් මෙන් ම අන්‍යයෝ ද කිසි සේත් රුවි නො කරති. එබැවින්

1. බොරු කීමෙන් වැළකීම
2. අන්‍යයන් ද එයින් වළක්වාලීම
3. එහි අනුසස් පැවසීම
තුළින් වාග් සංවරය පිරිසිදු කරගත යුතු ය.

තමා උපමා කොට අනුන් ගැන ද සිතා

- කේලාම් කීම
- නපුරු වවන කතා කිරීම
- නිශ්චල වවන (මිපාදුප) කතා කිරීම යන තුන් ආකාර වූ වාග් විසමාචාරය ගැන ද පෙර සේ ම ත්‍රිකෝටී පාරිගුද්ධිය ඇති කරගත යුතු ය.

කවුරුන් හෝ කේලාම් කියා හිතවතුන් ගුරුවරුන් හෝ වැඩිහිටියන් අප කෙරෙහි බිඳවනු ලැබීමට අපි කිසිසේත් ම රුවි නො කරමු. අප හදුවත් රිදුවන රළ පරුෂ වවන කවුරුන් කිවත් අපි ඒවා ඇසීමට ප්‍රිය කරමු. දෙම්වුපිය සහෝදර සහෝදරියන් සමග තිවසේ සතුවින් කල් ගෙවන අවස්ථාවක අසල්වැසියෙකු රළ පරුෂ වවන කතා කළහොත් එම ගබ්දය

අපට කෙතරම් අමිහිරි ද? අප ද එලෙස ක්‍රියා කළහොත් අන් අය ද අප සේ ම කෙතරම් අපහසුතාවට පත් වේ ද? එබැවින් අප කිසිදාක එසේ හැසිරිම නුසුදුසු බව අමුතුවෙන් කිව යුතු නොවේ. මතා හැඳියාවෙන් යුත් අය,

1. නපුරු රං පරුෂ වචන කතා නොකරති.
2. එසේ කතා කරන අය ද එයින් වළක්වා ගැනීමට උත්සාහ දරති.
3. සුභාෂිත වචන භාවිත කිරීමේ අනුසස් පවසති.

ඇතැම්හු කෙළවරක් තැකි ව මෙලොවටත්, පරලොවටත්, තමාටත්, අනුත්වත් පලක් නොමැති නිශ්චිල වචන (ඩිපාදුප) කතා කරති. එහෙත් දිෂ්ට් සම්පන්න වූවෝ කිසි දාක එසේ නො කරති; එලෙස ක්‍රියා කරන්නන් එයින් වළක්වාලිමට උත්සාහ දරති; එහි ආදිනවත් එයින් වැළකීමේ ආනිගාසත් වහා දීමට තරම් කාරුණික වෙති.

මෙම අත්තුපනායික ධර්ම පර්යාය අත්තාධිපති, ලෝකාධිපති හා ධම්මාධිපති යන අධිපති ධර්ම අනුව ද උගන්වා තිබේ. මෙහි අධිපති යන්නෙන් දක්වනුයේ පාපයෙන්, පහත ක්‍රියාවලින් වැළකීම සඳහා උපකාර කර ගන්නා කුම තුනකි. අත්තාධිපති කුමයේ දී තමා මූල්කරගෙන සිත සඳාවාරයෙහි පිහිටුවීම සිදුවෙයි. හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් “මා පැවැදි වූයේ විවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලාන ප්‍රත්‍යාය ආදිය නිසා හෝ මතු හවයක සැප පතා හෝ නොව ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ සේක්, පරිදේව ආදියෙන් මිශ්ම පතා ම යැ”යි පාපයෙන් වැළකී කුසල් දහම් හි සිත එකග කරගෙන බුහ්ම වරියාවෙහි තිරත වීම සිදු කළ යුතු ය. එය අත්තාධිපති නම් වෙයි.

හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් විවර පිණ්ඩපාත යනාදී ප්‍රත්‍යායන් හෝ වෙනත් සැපතක් නොපතා විමුක්තිය ම අරමුණු කරගෙන පැවැදි ව වනගත ව බඹසර පුරන අතර “මා කාම සිතිවිලි, ද්වේෂ සිතිවිලි හෝ හිංසාකාරී සිතිවිලිවලින් යුක්ත වූවහොත් දිවැසේ, දිවකන් ආදිය ඇති ගුමණ-ඛාජ්මණ උතුමන්ව එය දැනෙන්නට ඉඩ ඇත. එසේ ම දෙවි දේවතාවන්ට වූව ද මාගේ සිතිවිලි දැනගත හැකි ය. එසේ වූවහොත් ඔවුන් මා හෙළා දකිනු ඇතැ” යි යනුවෙන් සිතා ආත්ම දමනය ඇතිකරගෙන ක්‍රියා කරයි නම් එය ලෝකාධිපති නම් වෙයි.

තව ද හික්ෂුන් වහන්සේ නමකට මෙසේ සිතිමට ඉඩ ඇත. “බුදුරඳුන් වදාළ ධර්මය ස්වාක්ඩාත ගුණයෙන් යුත් ඉගැන්වීමකි. මා හා සමාන ව සිල් රකින සඛුජමවාරීහු බොහෝ දෙනෙක් එහි හැසිරෙති. එබැවින් මා ද විරයය වඩා ගත සිත හික්මවාගෙන ප්‍රකාශලයෙහි යෙදී විමුක්තිය ලද යුතු යැ” යි, සිතා ගාසතික බුහ්ම වරියාවෙහි හැසිරෙන්නේ නම් එය ධම්මාධිපති නම් වෙයි.

සරල ව ගත් විට මෙම ක්‍රියාව මා වැනියකුට සූදුසූද තුළුදුසූද ද සිසිතා බැලීම අත්තාධිපති ක්‍රමයයි. මෙය ලෝක සම්මතයට, සමාජයේ යහපත් අදහස්වලට ගැලීමේද නැද්දුයි සිතා බැලීම ලෝකාධිපති ක්‍රමයයි. ගිහි පැවිදි හේදයකින් තොරව අනුගමනය කළ හැකි මෙහි අත්තාධිපති ක්‍රමය අත්තුපනායික ධර්මය හා සැසඳෙන්නකි.

මෙම අත්තුපනායික ධර්ම පර්යාය කුඩා ප්‍රමාණයකුට වුව ද යම් කිසි වැරදි ක්‍රියාවක බැරැගැමිකම අවබෝධ කරදීමට ඉතා පහසු ධර්ම මාර්ගයකි. සමාජයේ ජ්‍වත් වන ඕනෑ ම පුද්ගලයෙකුට තරේක බුද්ධියෙන් තොර ව මනසට වැඩි වෙහෙසක් තොදී ඕනෑ ම ක්‍රියාවක හොඳ-නරක තොරා බේරා ගැනීමට මහෝපකාරී වෙයි. එසේ ම සමාජයේ ඇතැමුන් අතර පවත්නා ආත්මාරථකාම් අදහස් තුරන්කොට පරානුකම්පාව වර්ධනය කිරීමටත් මෙමගින් කෙරෙන මග පෙන්වීම ඉතා ඉහළ ය.

සාරාංශය

පළමු ව තමන් ගැන සිතා ඒ අනුව ම අනුන් ගැනත් සිතා අනුගමනය කළ යුතු ධර්ම ක්‍රමයක් වේඟද්වාර සූත්‍රයේ අත්තුපනායික ධර්ම පර්යාය තුළින් ඉගැන්වේ. එය තිකෙරික පාරිගුද්ධ ක්‍රමයකට මෙහි ඉතා සරල ව විස්තර කෙරේ. යම් ක්‍රියාවක වැරදි සහගත බව තමාට ම අවබෝධ කරගැන්මට මෙම ධර්ම ක්‍රමය අපට ඉතා පහසු මගක් සපයයි. එසේ ම ආත්මාරථකාම් හැඟීම දුරුකොට පරාරථ වර්යාවෙහිලා කැපවීමට ද මෙමගින් මනා මග පෙන්වීමක් කරයි.

ක්‍රියාකාරකම

1. අත්තුපනායික ධර්ම පර්යාය හඳුන්වා දෙමින් පුවත් පතක ලමා පිටුවට ලියන ලිපියක සාර්ථක වාක්‍ය කිහිපයකින් ඉදිරිපත් කරන්න.
2. අත්තුපනායික ධර්මය එදිනේදා ජීවිතයේ දී හාවිත කළ හැකි අයුරු ලියා දක්වන්න.
3. අත්තාධිපති, ලෝකාධිපති, ධම්මාධිපති යන වචන තුනට කෙටි සටහන් ලියන්න.

පැවරුම

ඇශ්වර අඡ්‍රේලක සිලය හා වේෂද්වාර සූත්‍රයේ දැක්වෙන සිල ප්‍රතිපදාවේ වෙනස පෙන්වා දෙන්න.

තැනට ගැලපෙන ලේඛින් හැසිරෝ

බුදුරජාණන් වහන්සේ ධරමාන වූ අවධියෙහි දැඩිව සොලොස්මන ජනපදවලින් එකක් වූ අගු රට වම්පා නුවර සෝණ දැන්ඩ නම් ඉතා ධනවත් උගත් එසේ ම රැමත් වූ වයෝවංද්ද බාහ්මණයෙක් විසුවේ ය. කොසොල් මහ රජතුමන් විසින් වම්පා නුවරින් ම පුදන ලද මහු ඉතා කීර්තිමත් අයෙකු ද විය. දිනෙක වම්පා නුවර ග්‍රෑගරා නම් පොකුණු තෙරට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩිම කොට සිටින බව දැනගත් සෝණ දැන්ඩ බමුණු තෙමේ, උන් වහන්සේ තමා හමුවට එම නුසුදුසු බව ද තමා උන් වහන්සේ හමුවට යා යුතු බව ද පෙන්වා දෙමින් සිය පිරිස අමතා බුදුරදුන්ගේ වරිතයෙහි ප්‍රකට වන විශිෂ්ට ගුණාංග මාලාවක් ප්‍රකාශ කළේ ය. මේ සෝණ දැන්ඩ විසින් පවසන ලද එම ගුණාංග අතුරෙන් දෙකකි.

“ගුමණ හවත් ගොතමයන් වහන්සේ වූ කලී යහපත් වදන් ඇත්තේය. යහපත් වූ කථා බස් ඇත්තේය. යහපත් මිහිර වවන කියන්නේය. උන් වහන්සේගේ කථාබහ දොස් රහිත ය. කෙල තොලු බවින් තොර ය. අරුත් හෙළි කිරීමෙහි සමත් ය. මට සිලිට ය.”

“ගුමණ හවත් ගොතමයන් වහන්සේ තමන් වෙත පැමිණෙන්නවුන් ‘එන්න මෙහි පැමිණීම මැනවැ ’යි කියා පිළිගනිති. කනට සුවදෙන මිහිර වවන පවසති. උන් වහන්සේ පිළිසඳුර කථාවෙහි ද දක්ෂ ය. (නොසතුටින්) බැම නොහකුවති. සවිස්තර ව කථා කර යමකු තමා වෙත එනවිට පළමු ව කථා කරති.”

බුදු දහම අනුව අප අනුන් හා පවත්වන කථා බස් දුර්භාෂණ හා සුභාෂණ යනුවෙන් දෙයාකාර ය.

බොරු කිමෙන් වැළකීම, ඇත්ත කිම, ඇත්තේතන් ඇත්ත ගලපා කිම, තහවුරු කළ හැකි කථා බහ, පිළිගත හැකි වචන භාවිතය, අනුත් නොරුවටීම සූභාෂණයයි. කේලාම කිම හැරදමා, ඉන් වැළකී, මෙතැනින් අසා එතැනද එතැනින් අසා මෙතැනද මවුනොවුන් බිඳුවීම පිණිස නොකියා එසේ හේද වුවන් සමගි කරන, සමගි වුවන්ට අනුබල දෙන සමගිය දැක සතුව වෙමින් අනුත් සමගි කරන වචන කිම සූභාෂණයයි. රඹ කතා හැරදමා ඉන් වැළකී, නිදෝස්, කනට මිහිරි, ආදරය මතු කෙරෙන, සිත් ඇද ගන්නා සුළු බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය මනාප වචන කිම සූභාෂණයයි. අරුත් සුත් හිස් වචන දෙඩ්විලි හැරදමා තැනට සුදුසු සත්‍යවාදී අර්ථවත් වූ යහපත ම සලසන, සිත් තබා ගැන්මට සුදුසු වූ කරුණු සහිත ඉමක් කොනක් ඇති කතාභන සූභාෂණයයි. ප්‍රිය වචනයෙන් අන් අයට සංග්‍රහ කිරීමයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රියයිලි වූත්, අතිය කාරුණික වූත්, ලගන්නා සුළු කතා බහ අපට ඇති උසස් ම ආදරයයි. එසේ ම වචන භාවිතය පිළිබඳ ව උන් වහන්සේ දී ඇති උපදෙස් අපට ඇති උතුම්ම මග පෙන්වීමයි.

මානව සබඳතා මැතැවීන් පවත්වාගෙන යාමට නම් අප මනා අවබෝධයෙන්, ප්‍රවේශමෙන් හා ස්ථානෝචිත ව වචන භාවිත කළ යුතු ය. අප කතා කරන වචනවල ඇතුළත් විය යුතු ප්‍රධාන අංග තුනක් ඇති බව මැශ්කීම තිකායේ අභයරාජ සුතුයේ එන කරුණු සාරාංශ කිරීමේ දී පෙනී යයි.

1. කතා කරන කරුණු සත්‍ය විය යුතු ය.
2. හේතු සාධක සහිත විය යුතු ය.
3. අසන්නාගේත්, කියන්නාගේත් යහපත පිණිස හේතු විය යුතු ය.

මෙම කරුණු තුනෙන් එකක් හෝ නොමැති නම් එම වචන කතා නොකළ යුතු ය. එබැවින් අප පාසල, පන්සල වැනි ස්ථානවල දී සේ ම නිවසේ දී ද හැසිරිය යුතු හා කතාභන කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ මනා අවධානයක් යොමු කළ යුතු වේ.

විහාරස්ථානයක දී නම් ඔබ ඉතා සංවර ව හැසිරිය යුතු අතර වචන භාවිතය විහාරස්ථාන පරිසරයට ද අපේ සංස්කෘතියට ද උවිත වන අයුරින් විය යුතු ය. ඇතැම් භාරතීය පැවැද්දන් හැදින්වීම සඳහා භාවිත කළ “සාඩු” යන වචනය හික්ෂණ් වහන්සේ නමක් ආමන්තුණය කිරීම සඳහා කිසි සේත් ම උවිත නොවේ.

ස්වාමීන් වහන්ස,
භාමුදුරුවනේ, අපේ භාමුදුරුවනේ,
භාමුදුරුවන් වහන්ස

යනා දී භාවිතයන් හික්ෂණ් වහන්සේ නමක් හැඳින්වීම සඳහා බෙහෙවින් ම යෝගා වේ. ස්වාමි යනු ලෙස්ක ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. උන් වහන්සේගේ දරුවෝ එනම් බුද්ධ ප්‍රත්‍යෙක් ස්වාමී දරුවෝ ය. එය අපේ වහර තුළ භාමුදුරුවෝ යනුවෙන් භාවිත වෙයි.

අැතැම් අය පොඩි භාමුදුරුවන් වහන්සේලා හැඳින්වීමට “පොඩි සාදු” යන වචනය ද භාවිත කරති. එය ද සුදුසු භාවිතයක් නොවේ. එසේ ම වැඩිහිටි හික්ෂණ් වහන්සේ නමක්, සාම්බෝරයන් වහන්සේ නමකට ආමන්තුණය කරන “පොඩි උන්නාන්සේ” යන වචනය ද ගිහි අපගේ භාවිතයට සුදුසු නොවේ. “පොඩි භාමුදුරුවනේ, පොඩි ස්වාමීන් වහන්ස” යනාදී වචන ඒ සඳහා සුදුසු වේ. හික්ෂණ් වහන්සේ නමක් ආමන්තුණය කිරීමේ දී මෙන් ම උන් වහන්සේලා ගැන කතා බහ කිරීමේ දී ද සිංහල බොඳ්ධ සංස්කෘතිය තුළ භාවිත වන විශේෂ ගාසනික ව්‍යවහාර ඇත.

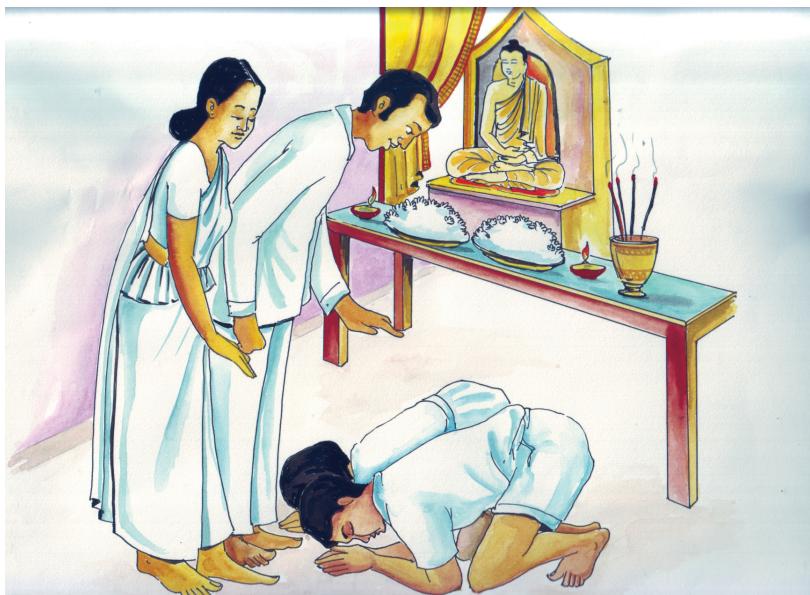
සිටිනවා	-	වැඩ සිටිනවා
නිදා ගන්නවා	-	සැතපෙනවා
අතු ගානවා	-	අමදිනවා
අනුහව කරනවා	-	වළදනවා
තේ බොනවා	-	ගිලන්පස වළදනවා
අැවිදිනවා	-	සක්මන් කරනවා
අැළුම් අදිනවා	-	සිවුරු පොරවනවා
කියනවා	-	දේශනා කරනවා / වදාරනවා

එසේ ම විහාරස්ථානයේ ඒ ඒ අංග නම් කිරීමේ දී වෙතා රාජයාණන් වහන්සේ, බෝධින් වහන්සේ, විහාර මන්දිරය, මළව යනාදී ගාසනික වචන භාවිත කළ යුතු ය.

බොඳ්ධ දරුවන් වන අපට පාසල ද පන්සල මෙන් ම වැදගත් ස්ථානයකි. අපේ නුවණුස පාදන අධ්‍යාපන කේන්ද්‍රස්ථානය පාසලයි.

එළැවින් පන්ති කාමරයේ දී, පුස්තකාලයේ දී හා ක්‍රිඩා පිටියේ දී මිතුරන් මවුපියවරුන් සමග අප කතා බහ කිරීම හා හැසිරීම කළ යුත්තේ ද පාසලට යෝග්‍ය වන අයුරින් ය. ක්‍රිඩාවේ යෙදී සිටිය ද අප ක්‍රිඩා කරන්නේ පාසල් භූමියේ බව තරයේ සිතෙහි තබාගත යුතු ය. සිත් රිද්වන, ප්‍රකෝප කරවන, වෙටරය ඇති කරවන නොමනා විහිල තහල හාවිත නොකළ යුතු ය.

සැම විටෙක ම සිය සහෝදර ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාචන්ට ආධීරවාද කිරීමේ දී “ආයුබෝවන්! තෙරුවන් සරණයි!” යනාදී වදන් හාවිතයට භුරුවීම ඉතා වැදගත් ය. කණට ප්‍රිය ය.

අප ජ්‍යෙෂ්ඨ වන නිවස ද මානසික පීඩාවලින් තොර ඉතා ප්‍රියකිලි ස්ථානයක් විය යුතු ය. ඉගෙනීමේ කටයුතු පහසු මගකට යොමු කරවීමට නිවස ආශ්‍රිත පරිසරය ද බෙහෙවින් ම බලපායි. එළැවින් උදේ සවස තෙරුවන් නැමැම, දෙමුවුපියන්ට හා වැඩිහිටියන්ට වැදීම, මවුන්ගේ බසට අවනත වීම, නිවස ඉතා පිළිවෙළකට හා පිරිසිදු ව තබා ගැනීම මැනැවින් සිදු කළ යුතු වෙයි. එවිට ආගන්තුක ව පැමිණෙන අයට පවා අඟේ නිවස ප්‍රියමනාප ස්ථානයක් බවට පත්වනු ඇත. මවුන් සමග කාරුණික ව, ප්‍රියකිලි ව කතා බහ කිරීම ද අනිවාර්යයෙන් ම සිදුවිය යුත්තකි.

තම නිවසට
සැම දෙනහට ම
කතා බස්
අසන් තොරතුරු සුදුසු

පැමිණී
කුලුණෙනි
කරමිනි
විදියෙනි

යනුවෙන් සිරිත් මල්දමෙහි එන කවිය ද ඊට මගපෙන්වීමක් කරයි.

අන් අයගේ සිත් දිනාගත හැකි වන පරිදි ස්ථානෝචිත ව ප්‍රියමනාප ව හැසිරෙන හා කතාබස් කරන තැනැත්තා කිසි ලෙසකින් හෝ තවෙකකුගේ දේශ දැරූනයට ලක් නොවේ. ඒ නිසා ම ජීවත් වන සමාජයෙහි මනා පුද්ගල සඛැතාවක් ගොඩනැගයි. කවර සමාජයක හෝ වැරදි කරන පුද්ගලයේ සිරිති. පුද්ගලයන්ගේ දුර්වලකම්වලට පොදුවේ දේශාරෝපණ එල්ල කිරීම ගාසනික වශයෙන් බලන කළ බරපතල වැරද්දකි. අව්‍යාපි ව කරන එබැඳු විවේචන හා දේශාරෝපණ නිසා සිත් තැවුලට ගොදුරු වීමෙන් ගිහි-පැවිදි දෙපක්ෂය ම බලවත් අපහසුතාවලට පත්වන අවස්ථා අපමණ ය. මානව සඛැතා මනා ව තහවුරු වීමට නම් අනෙකෙකු විවේචනය කළ යුත්තේ එයින් ඔහුට යහපතක් කිරීමේ අරමුණින් පමණකි. ද්වේෂය හා මෝනය පදනම් කරගෙන සිදු කරන විවේචන දේශාරෝපණ ආදියෙන් යහපතක් නොව අයහපතක් ම සිදු වනු ඇත. යහපත් මානව සඛැතාවක් පවත්වාගෙන යාමට නම් පුද්ගල වරදත්, වරදට හේතුවත් කියාපාමින් ඒවා නිවැරදි කරලීමට සුදුසු මාර්ගයක් පෙන්වා දිය යුතු වේ.

මෙනිසාගේ ග්‍රේෂ්‍යත්වය ක්‍රියාවට නැංවනුයේ යහපත් මානව සඛැතා පවත්වා ගනීමින් ලෝකයා සමග ක්‍රියා කිරීමෙන් පමණකි. බුදු දහම මානවයාට, සෙසු සත්ත්ව වර්ගයාට පමණක් නොව ගහකොළ, ගංගා, ඇළමේළවලට පවා දායාව, කරුණාව දක්වන ජීව අජීව හිතවාදී දහමකි. එබැවින් සියලු ජීවීන්ට ද පරිසරයට ද හිතකාමී ව ස්ථානෝචිත ව හැසිරෙමින් දෙනික ජීවිතය ඉතා ප්‍රියයිලි ව ගත කිරීමට අප උනන්දු විය යුතු ය.

සාරාංශය

අප ජීවත් වන සමාජ පරිසරය තුළ සැම දෙනෙකු සමග ම යහපත් මානව සඛ්‍යතා ගොඩනගා ගත යුතු ය. තමාත්, පොදුවේ ජන සමාජයන් නිවැරදි මගට යොමු වීමට එය බෙහෙවින් ම බලපායි. ඒ අනුව කතා බස් කිරීම, හැසිරීම යනාදී සැම ක්‍රියාවක දී ම ස්ථානෝචිත ව ප්‍රියඹිලි පිළිවෙතක් අනුගමනය කළ යුතු ය. වෙසෙසින් පාසල, පන්සල, නිවස යන ස්ථානවල ප්‍රායෝගික ව රාම ම ආවේණික හැසිරීම හා කතා බස් රටාවක් අනුගමනය කළ යුතු වේ. සමාජයේ මතා පුද්ගල සඛ්‍යතාවකට මෙම පිළිවෙත බෙහෙවින් ම උපකාරී වෙයි.

ක්‍රියාකාරකම

- මෙම එදිනෙදා හාවිත කරන මෙම වවන වෙනුවට ආගමික කටයුතුවල දී හාවිත කරන වවන සොයා ලියන්න.

අත් සේදනවා
වතුර බොනවා
වතුර නානවා
කොන්ඩ් කපනවා

- සහජ්වනයේ අයය මතු කරමින් විතුයක් අදින්න.

පැවරුම

“යහපත් වවනය සමාජ සම්බන්ධතා තහවුරු කරයි” යන තේමාව යටතේ රවනයකට කරුණු රස් කරන්න.

මහින්දාගමනයෙන් අප ලත් දායාද

පොසොන් පුර පසලොස්වක පොහො දිනය ශ්‍රී ලාංකික බොද්ධ ජනතාවට ඉතා වැදගත් වෙයි. සූදෝ සූද වතින් සැරසුණු උච්ච වැසියන්ගෙන් හා බොද්ධ වත්දනාකරුවන්ගෙන් අනුරාධපුර සූජා නුමිය පිරි ඉතිරි යයි. එක වර නැගෙන 'සාදු' නාදයෙන් සැදුහැති සිත් නිවි සැනසේයි. බැලු බැලු තැන්හි දුර කතර ගෙවා විත් දහස් ගණන් ජනතාව වෙත ප්‍රශ්නීත ආහාරපාන සපයන දන්සල් ය. මෙම බොද්ධ ප්‍රබේදයට ප්‍රධාන හේතු කාරකය වූයේ පොසොන් පුන් පොහො දින සිදු වූ අනුබුදු මහ රහතන් වහන්සේගේ ලංකාගමනයයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තෙවරක් ශ්‍රී ලංකාද්වීපයට වැඩිම කර ඇති බව සඳහන් වූවත්, මහින්දාගමනයට පෙර කිසිදු ආගමක්, දිවයින තුළ ප්‍රවලිත ව නොපැවතිණ. එක් එක් සුළ කණ්ඩායම් අතර විවිධ ආගමික විශ්වාස පැවතිණි. මහිදු මහරහතන් වහන්සේ ඉටියිය, උත්තිය, සම්බල, හද්දසාල මහ රහතන් වහන්සේලා ද, සුම්න සාමනේරයන් වහන්සේ ද, හණ්ඩුක උපාසකතුමත් ද ප්‍රධාන කොට මිහින්තලා පවිචෙන් ලක්දිවට වැඩිමවීමෙන් අපට ලැබුණු උතුම ම දායාදය තිවිධ රත්නයයි. ශ්‍රී ලාංකේක්‍රය හික්ෂු-හික්ෂුණී පරපුරක් මෙන් ම අවශ්‍යකරා සහිත ත්‍රිපිටකයක් ද, සර්වයු ධාතු ද අපට ලැබුණේ මහින්දාගමනය නිසා ය. බුදු දහම ස්ථාපිත වීමත් සමග ම ශ්‍රී ලාංකේක්‍රය අනනා බොද්ධ සංස්කෘතියක් ලක්දිව තුළ ආරමහ විය. උපතේ සිට මරණය දක්වා යහපත් ආවාර ධර්ම පිළිපෑමින් දූහැමි දිවි පෙළෙතක් ගත කිරීමටත්, නිරතුරු ව ම තිවිධ රත්නයේ ආයිරවාදය තුළින් තම ජීවිත සාර්ථක කර ගැනීමටත් ශ්‍රී ලාංකික බොද්ධ ජනතාව පුරුණ වූහ. විහාරස්ථානය කේන්දු කරගත් බොද්ධ සමාජය, ගමයි - පන්සලයි - වැවයි - දාගැබයි යන ආකෘතියට අනු ව නිර්මිත විය. ජනතාව දූහැමි ආර්ථික රටාව

අැසුරු කරගෙන ජ්වත් වන අතර ආධ්‍යාත්මික පෝෂණය විභාරස්ථානීය හික්ෂුන් වහන්සේලා ඇසුරෙන් ලබන්නට පුරුදු විහ.

මෙම නව හැඩගැස්ම වඩාත් තහවුරු වීමට මහින්දාගමනයෙන් පසු උසුව් පුර පසලාස්වක පොහො දින සංසම්ත්තා තෙරණිය ජය ශ්‍රී මහා බෝධි දක්ෂිණ ගාබාව රැගෙන, අටලාස් කුලයක ගිල්පින් සමග වැඩිම කිරීම ද හේතු විය. ලක්දිවට ම සුවිශේෂී වූ කලා ගිල්ප විකාශනයට එය ප්‍රබල ලෙස බලපෑවේ ය. බුදු දහමින් ලැබුණු අර්ථවත් බුද්ධී ගෝවර ජ්වත් ප්‍රතිපදාව ශ්‍රී ලංකේය ජන සමාජයේ ජාතික, ආගමික, සංස්කෘතික ආදි ක්ෂේත්‍ර ගණනාවක පිළිදිමට හේතු විය.

විවිධ ඇදහිලි, විශ්වාස අනුගමනය කරමින් සිටි ජනතාවට බුදු දහමින් නව ආලේංකයක් ලැබේණි. මළවුන් ඇදහිමට පුරුදු වී සිටි ජනතාව ඒ වෙනුවට මළවුන් සිහි කර පින් දීමට පුරුදු වූයේත්, දෙවියන්ට පුද පූජා පැවැත්වීම වෙනුවට පින් අනුමේදන් කිරීමට පුරුදු වූයේත් මහින්දාගමනයට පසු ව ය. ජනතාව පොදුවේ පිළිගත් දහමක් නොතිබුණු අවධියක බුදු දහම රජයේ ආගම බවට පත් විය.

සාමාන්‍ය ජන ජීවිතයේ පැවැත්ම බුදු දහම පදනම් කොට ගෙන ගොඩනැගීම නිසා නිවැරදි අර්ථවත් දිවී පෙවෙතක් ජනතාවට හිමි විය. ඒ සඳහා බුදු දහමින් පෝෂිත වාරිතු වාරිතු හා සිතුම් පැතුම් ගොඩනැගීණි. සාමාන්‍ය ජන ජීවිතවලට සතර බුජ්ම විහරණ ද, රාජ්‍ය පාලකයින්ට දස රාජ ධර්ම, සතර සංග්‍රහ වස්තු වැනි බොඳී ඉගැන්වීම් ද බොහෝ සේ උපකාරී විය. ඒ නිසා ම රටේ පාලකයා බොඳීයෙකු විය යුතු ය යන සම්මතය රට තුළ ගොඩ තැගීණි.

ගෙහ නිරමාණ ශිල්පය, ත්‍රිවිධ ලෙවත්‍ය නිරමාණ ඇසුරින් පෝෂණය විය.

- කාරීරික ලෙවත්‍යය - වෙනත් වහන්සේ මූලික කරගෙන ස්තුප අංග සහ වේතියසර නිරමාණ

පොලොන්නරුව වටදාගෙය

- පාරිභෝගික ලෙවත්‍ය - බෝධින් වහන්සේ වටා ඉදි වූ බෝධිසර නිරමාණ

චිතාල් පෙවිල

- උද්ධේෂික වෙළතාය - පිළිම වහන්සේ, පැටීමාසර ආදි
ගෙහ නිරමාණ

වෙළතාලකය

ත්‍රිවිධ වෙළතා මූලික කරගෙන විවිධ පුද පූජා කුම බිභිවිය.

අදා:- දළදා පූජාව
බෝධි පූජාව
ඩුඩු පිළිම වන්දනාව

බෝධි පූජාව කුමයෙන් බොද්ධයා අතර ඉතා ජනප්‍රියත්වයට පත් ව ඇත.

ප්‍රාකෘත පාලි බාහ්මී අක්ෂර මිගු අපට ම අවේණික වූ ලේඛන කළාවක් ගොඩ නැගීම සාහිත්‍යයේ වර්ධනයට හේතු විය. මාතලේ අපු විහාරයේ දී සිදුකළ සිව වන සංගායනාවේ ප්‍රතිඵල ලෙස ත්‍රිපිටකය ගුන්පාරෑඩ් කිරීම ඉතා වැදගත් අවස්ථාවකි. හෙළ අටුවා සම්පාදනාය ද සිදු විය. ඩුඩු දහම අශ්‍රුරින් පෙශීත ගදු පදා සාහිත්‍යයක් බිභිවිය. බුත්සරණ, අමාවතුර, සද්ධරම රත්නාවලිය හා පන්සිය පනස් ජාතක පොත වැනි ගදු සාහිත්‍ය කෘතින්

මෙන් ම සහදාවත, මුවදෙවිදාවත, කවිසිලමිනු වැනි පදා සාහිත්‍ය කංතීන් ද උදාහරණ ලෙස දැක්වීය හැකි ය. එපමණක් ද නොව ජන කවී, ජන කතා පවා පෝෂණය වූයේ බුදු දහමේ ආහාසය ඇසුරෙනි.

ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ වැඩම වීමේ දී පැමිණී අටලොස් කුලයක ශිල්පීන් නිසා මෙරට කැටයම්, මුරති, විතු, ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය, වාරි කර්මාන්තය ආදි විවිධ ක්ෂේත්‍රවල ශිල්පීය ඇළතය වර්ධනය විය.

රඹ - දැඩි කඩ ගලින් දායා කරුණා හරිත බුද්ධ ප්‍රතිමා මෙන් ම සියුම් කැටයම් සහිත සඳකඩපහණ නිර්මාණ ද බිජි විය. එවැනි ශිල්පීය දැක්ෂතා එහි දැක්වීමේ දී නිරන්තරයෙන් පුද්ගල මානසික ශික්ෂණය ද ප්‍රකට විය. බොද්ධ ඉගැන්වීම්වලට එකා ව සෞන්දර්ය රස විදිමට ශ්‍රී ලංකික ජනතාව නුරු විය.

වෙසක්, පොසොන්, ඇසළ උත්සව හා කයින, වජ් මගුල් උත්සව ආදි විවිධ අවස්ථා පාදක කරගෙන උත්සව සංස්කෘතියක් ඇති විය. ප්‍රධාන ජ්වනෝපාය වූ කෘෂිකාර්මික කටයුතුවල දී බොද්ධ වාරිතු වාරිතු අනුගමනය කරන ලදී. බොද්ධ ආහාසය ඇසුරින් පුද්ගල තාම පවා හාවිත කර ඇති බව බුද්ධදාස, බෝධීරත්න, සංසදාස වැනි ආදි නම් හාවිත කිරීමෙන් පැහැදිලි වේ.

දාන, සීල, හාවනා, පිරිත් පිංකම් ආදියෙන් මෙන් ම පෙරහැර, වන්දනා ගමන් ආදිය මගින් ද ධාර්මික සුවය ලබන්නට බොද්ධ ජනතාව පෙළුමූණි. ගමේ විහාරස්ථානය ආගමික, අධ්‍යාපනික හා සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස විවිධ සේවා ඉටු කරයි. මහින්දාගමනයෙන් ලද දායාද වන ත්‍රිවිධ රත්නය සැදහැබර වූ ගොරවයෙන් ආරක්ෂා කර ගැනීම අප සතු වගකීමකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනුවට වන්දනා කිරීම සඳහා පිහිටුවාගෙන ඇති ත්‍රිවිධ වෙතුය අප රෙක ගත යුතු ය. එම වෙතුය සැදහැ සිතින් වන්දනා කළ යුතු ය. ධර්ම රත්නය ආරක්ෂා කිරීම යනු දහම් පොත පත ලිවීම, කියවීම, බණ ඇසීම, බණ දේශනා කරවීම හා බුදු දහමට අනුව ම ජ්වත් වීමයි. ත්‍රිවිධ වෙතුත්, දහම් පොත පතත් ආරක්ෂා කර ගනිමින් ජනතාවට බුදු බණ දේශනා කරන අපට යහමග පෙන්වන මහ සගරුවනට ගරු කිරීම, අපහාස නොකිරීම, සිවුපසය පිරිනැමීම, උන් වහන්සේලාගෙන් ලැබෙන අනුශාසනා පිළිගැනීම, මහ සගරුවන රෙක ගැනීමයි. පැවිදි වී සංස සමාජයේ සාමාජිකයකු විය හැකි නම් එය බෙහෙවින් වැදගත් වෙයි.

බොඳ්ධ සිරිත් විරිත් බැහැර නොකර අපේ අනනුතාව රක ගැනීම කළ යුත්තේ ද අප විසින් ම ය. අවමංගල අවස්ථාවන්හි පමණක් නොව මංගලෝත්සවදියේ ද ද බොඳ්ධ සංස්කෘතියට පටහැනි දේ නොකිරීමට අප වග බලා ගත යුතු ය. අපට නියමිත බුද්ධ ධර්ම පාඨ ග්‍රන්ථ නිසි පරිදි හැදුරීම ද දහම රක ගැනීමට ගත හැකි පියවරකි.

බොඳ්ධ විතු ඇදීමෙන්, බොඳ්ධ ගිත නිර්මාණය කිරීමෙන් හා ගායනයෙන්, බොඳ්ධ ලිපි ලිවීමෙන්, බොඳ්ධ පෙරහර හා උත්සව පැවැත්වීමෙන් ද මහින්දාගමනයේ දායාද රක ගැනීමට අපට දායක විය හැකි ය.

සාරාංශය

මහින්දාගමනයෙන් පසු ලක්දිව තව බොඳ්ධ පුනර්ජ්‍වයක ආරම්භය සිදු විය. අනුබුදු මිහිදු මහ රහතන් වහන්සේ සහ සංසම්තතා තෙරණීයගේ ආගමනයන් සමග ලක්දිව හික්ෂු - හික්ෂුනී පැවිද්ද ආරම්භ විය. ශ්‍රී ලාංකිකයන්ට ම උරුම වූ හෙළ කලා කෘති මෙන් ම වාරිතු - වාරිතු, පුද පුජා, පෙරහැර, උත්සව ද, ලක්දිව පුරා බිජ වී ඇති මුර්ති, කැටයම් හා සිතුවම් තුළින් ද ලාංකික කලා කුසලතාවන් ප්‍රකට කරයි.

ජාතික මෙන් ම ආගමික වශයෙන් වැදගත් මෙම බොඳ්ධ සංස්කෘතිකාංග රක ගැනීම අපගේ පරම යුතුකමයි.

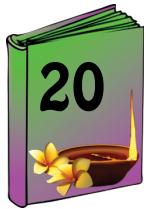
ක්‍රියාකාරකම

1. මහින්දාගමනයෙන් අප ලත් දායාද පහක් තම් කරන්න.
2. අනීත උරුම ආරක්ෂා කිරීමට අප කළ යුතු වන්නේ මොනවා දු යි ලියන්න.

පැවරුම

'හෙළ කලා කෘති' නමින් අනුරාධපුර, පොලොන්නරුව, මහනුවර යුගවල ගහ නිර්මාණ සහ සිතුවම් කලා නිර්මාණ එකතුවක් පිළියෙල කරන්න.

ඛන පරිහරණයට අදාළ බොදු මග

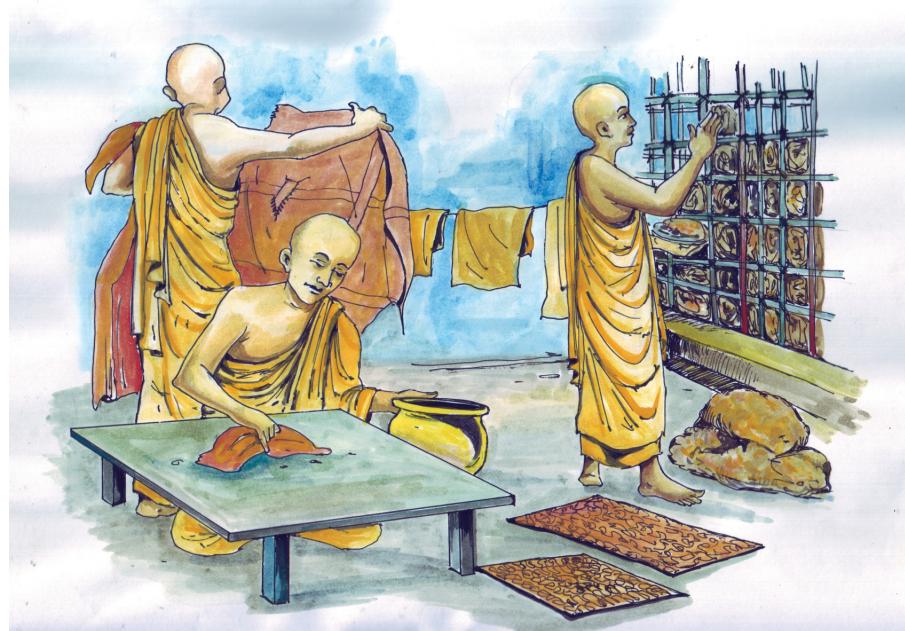
මේ ගස් බොහෝ පැණී දෙශීලුම් තිබේ
පැහිල ඉදිල බිමට නැමිල බරවෙලා අතු
නංගිටයි මටයි ගෙඩි දෙකක් ඇති
වැඩිය කඩන තරක ලමයි හෙම තොට් අපි

මේ කුඩා කවිය අප කොතොතුත් අසා ඇත. මෙම කවියෙන් ලබා දෙන අරුත ඉතා ම පරිපූර්ණ ය. දෙශීලුම් ගස් අතු බරවෙන තරමට ම පැසුණු දෙශීලුම් බොහෝ ඇත. නමුත් මෙම දරුවා ගසෙන් ඉල්ලන්නේ නංගිටත් තමාටත් ගෙඩි දෙකක් පමණි. සම්පත් පරිහරණය, අරපිරිමැස්ම, සම්පත් සුරක්ෂිතතාව හා කළමනාකාරීත්වය ගැන කදිම උපදේශයක් මෙයින් ලබා ගත හැකි ය. සම්පත් පරිහරණය හා නඩත්තුව ගැන විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වා මෙරට ගැමි බොද්ධයෝ සිදුරු වූ කළය, කුල්ල පවා පිළියම් කොට හාවිතයට ගත්තේ ය. හව හෝග සම්පත් අරපිරිමැස්මෙන් හාවිතයට ගත්හ; සෑම ආභාර වේලක දී ම සහල් මිටක් වෙන්කර එය අසරණ අයෙකුට පිනාට දුන්හ. ගස් යට වැටුණු කොස් ඇටය පවා එකතු කර විවිධ ක්‍රම හාවිත කොට කල් තබා ගත්තේ පසු ව පරිහරණයට ගැනීමේ අපේක්ෂාවෙනි. මේ ආකාරයට සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රයෝගන ගැනීමට බොද්ධ ඉගැන්වීම් හා හික්ෂා සමාජයේ ආදර්ශය ඔවුන් ව පොලීඩා තිබේ. ආනන්ද හිමියන් සහ උදේශී රජතුමා අතර විවර පරිහරණය හා සම්බන්ධ ව ඉදිරිපත් වූ කතා පුවත එයට එක් තිදුෂුනක් වෙයි.

වරක් ආනන්ද තෙරණුවෝ හික්ෂාන් වහන්සේ පන්සියක් සමග ජන්න තෙරැන් මුණ ගැසීමට වැඩිම කොට උදේශී රජතුමාගේ උද්‍යානයේ වැඩ සිටියන.

මෙම ගැන දාන ගත් උදේශී රජුගේ බිසෝවරු රජුගෙන් අවසර ලබාගෙන එහි ගොස්බණ අසා පැහැදි එකිනෙකා සල්ව බැහින් උන් වහන්සේට පූජා කළහ. දහම් අසා ආපසු එන බිසෝවරුන්ගෙන් තොරතුරු වීමසු රජතුමා ධර්මය දේශනා කළ ආනන්ද හිමියනට දහම් පඩුරු වශයෙන් කුමක් පූජා කළේ ද සි ඇසි ය.

එවිට ඔවුන් කියා සිටියේ එක් සල්ව බැහින් සල් පන්සියයක් පූජා කළ බවයි. ආනන්ද හිමියනට සල් පන්සියක් කුමකට ද සි ප්‍රශ්න කළ රජු එම සල්වලින් කුමන ප්‍රයෝගන ගන්නේ ද සි උන් වහන්සේ වෙත ගොස් වීමසා සිටියේ ය. එහි දී රජු ඇමතු අනද තෙරණුවෝ මෙසේ පැවසුහ. “දිරා ගිය සිවුරු ඇති හික්ෂුන් වහන්සේලාට සිවුරු සකසා ගැනීමට මේ සල් බෙදා දෙනු ලැබේ. එම හික්ෂුහු තමන් පරිහරණය කළ සිවුරු එයට වඩා දිරා ගිය සිවුරු ඇති හික්ෂුන් වහන්සේලාට පිරිනමති. තව දුරටත් සිවුරු වශයෙන් පරිහරණය කිරීමට අපහසු ඒවායින් ඇතිරිලි තනා ගනිති. ඇතිරිලිවලට ගත නොහැකි සිවුරු කොට්ට උර තනා ගැනීමට යොදා ගනිති. එසේත් ප්‍රයෝගනයට ගත නොහැකි සිවුරු බිම පාඕස්නා සඳහා යොදා ගනිති. පාඕසි සඳහා යොදා ගත නොහැකි සිවුරු කැබලි තෙමා බිම පිරිසිදු කිරීමට යොදා ගන්නා අතර එබදු ප්‍රයෝගනයකටවත් ගත නොහැකි සිවුරු කැබලි මැටි සමග කළවම් කොට බිත්ති සකස් කර ගැනීමට යොදා ගනිති.”

ආනන්ද හිමියන් ලබා දුන් මෙම පිළිතුරෙන් හික්ෂුන් වහන්සේලා සම්පත් පරිහරණය කිරීමේ දී දක්වන අරජිරිමැස්ම ගැන පැහැදුණු උදේශී රජතුමා තවත් සූළ පන්සියක් පූජා කළ බව සඳහන් වේ.

මෙම කතා පුවත අද දච්චේ ජ්වත් වන අපට බොහෝ ආදර්ශ ලබා දේ. අද බොහෝ දෙනා තමා අදින ඇඹුමෙහි සූළ හෝ පළදු වීමක් සිදුවුවහොත් එය මසා නැවත ඇදීමට යොමු නොවෙනි; තව කළක් ඇදීමට හැකි එම ඇඹුම හාවිතයෙන් ඉවත් කරනි. එය සම්පත් අපතේ හැරීමකි. සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රයෝගන නොගෙන අපතේ හැරීම අනාගත පරපුරට හිමි සම්පත් අහිමි කිරීමකි. ඇතැම් එය තම පොද්ගලික දේපල මෙන් ම පොදු දේපල පරිහරණය පිළිබඳ දක්වන සැලකිල්ල ද කනගාටුදායක වේ. අපට නොමිලේ ලැබෙන පොත තවත් සහෝදර ගිෂ්‍යයන්ට වසර කිහිපයක් හාවිත කළ හැකි පරිදි නඩත්තු කරනවා ද යන්න සිතා බැලිය යුත්තකි. පිට කවරය ගැලවුණු විසස එය හාවිතයෙන් ඉවත් කිරීම, කොළ කැඩීම, කුරුවූ ගැම වැනි ක්‍රියා නිසා විභාල සම්පතක් විනාශ වේ. මේ ආකාරයට ම ඇතැම් විට පාසලේ ලි බඩු උපකරණ තරමක් අඛලන් වූ විට නැවත පිළිසකර කොට හාවිතයට නොගෙන විනාශ වී යාමට ඉඩ හැර ඇත. පන්තියේ කඩලැල්ලේ ලිවීමට හාවිත කරන භුණු කැල්ල අවසන් වනතුරු හාවිතයට ගන්නා අවස්ථා දැක ගැනීම ඉතාමත් විරල ය. ඒවා කාණුවල, මිදුල්වල විනාශ වී යුමට ඉඩ හැර ඇත. මේ ආකාරයට සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රතිඵල ලබා නොගෙන විනාශ වීමට ඉඩ හැරීම අපරාධයකි. මේවායෙහි අනිවු විපාකවලට ඉතා ම කෙටි කාලසීමාවක් තුළ දී අපට මූහුණ දීමට සිදුවේ. එයට හේතුව මේ මිහිතලය මත ඇත්තේ සීමාසහිත සම්පත් ප්‍රමාණයක් වීමයි. වැඩි වන ජනගහනයට හා ඔවුනගේ අවශ්‍යතාවලට අනුරූපී ව ඇතැම් සම්පත්වල වැඩි වීමක් සිදු නොවේ. ඒ නිසා සම්පත් අරපරිස්සමින් හාවිතයට ගැනීමට අප භුරු පුරුදු විය යුතු ය.

ඇතැම් එය සියල්ල තමන් සතු කර ගැනීමට උත්සාහ ගන්නා බවක් ද දක්නට ලැබේ. එය ආත්මාරාජකාමී සිතුවිල්ලකි. මහිවිෂතාවේ ලක්ෂණයකි. බුදුරඳුන් ජ්වලාන කාලයේ ද අසීමිත ලෙස සම්පත්වලට ඇඹුම් කොට ඒවා ගොඩ ගසා ගැනීමේ කැමැත්තෙන් ක්‍රියා කළ බහු හාණේඩික හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් පිළිබඳ කතා පුවතක් බණ පොතේ දැක්වේ. උපතන්ද හිමියන් තමනට අවශ්‍ය තරමට වඩා විභාල ලෙස සම්පත් රස්කර තබාගෙන සිටින බව බුදුරජාණන් වහන්සේට දන ගැනීමට ලැබේමෙන් අනතුරුව එම සම්පත් පොදු පරිහරණයට යොමු කිරීමට උත් වහන්සේ උපදෙස් දුන්හ. හික්ෂු සමාජය තුළ පොද්ගලික දේපල අයිතියක් තැත. ඇත්තේ පොදු දේපල අයිතියකි.

සාංසික ක්‍රමය ලෙස ගාසන ව්‍යවහාරයේ පවතින්නේ එම ක්‍රමයයි. සම්පත් බෙදා හදාගෙන පරිහරණය කිරීමෙන් සමාජය තුළ සහජ්වනය ද දියුණු වේයි. සාමූහික ව සම්ගියෙන් ජීවත් වීමට මේ කුලින් අවකාශය ලැබේ ඇත.

ධන පරිහරණයේ දී සම්භ්විකතාව බෙහෙවින් වැදුගත් කරුණකි. එයින් අදහස් කරන්නේ පුද්ගලයෙකුගේ ආදායමට සරිලන ආකාරයට වියදම් කළ යුතු බවයි. අය - වැය ගැන නොසලකා කටයුතු කළහොත් සම්පත්වලින් නිසි එල ලබා ගැනීමට නොහැකි වේ. ඇතැමෙක් උපයන සියල්ල පරිහෝජනය කරති. අනාගතයට ඉතිරි කිරීමක් නොමැත. හඳුසි කරදරයක්, විපතක් සිදුවුවහොත් ඉතුරු කර ගත් දෙයක් නොමැති නිසා මුළු දුකට පත්වෙති. උපයන සියල්ල වැය කරන්නන් බුදු දහමේ හඳුන්වා දී ඇත්තේ උදුම්බරබාදිකයින් ලෙසයි. උදුම්බර යනු අවික්කා ය . ඇතැමෙක් ගහේ අතු සොලවා අවික්කා ලබා ගැනීමට උත්සාහ ගනිති. එවිට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයටත් වඩා ගෙඩී වැවේ. බොහෝමයක් ගෙඩී අපතේ යයි. එය අපරාධයකි; අරපිටමැස්මට ප්‍රතිචිරුද්ධ ය.

ඇතැම් අය නොකා නොවී දනය උපයති. මවුනගේ මූලික අපේක්ෂාව දනය ඉපැයිම පමණි. අත්‍යවශ්‍ය දෙයකටවත් දනය වැය නොකරති. එවැනි පුද්ගලයන්ගෙන් සමාජයට ද කිසිදු සේවාවක් සිදු නොවේ. ඔවුහු අදින්න ප්‍රබිජන වැනි මසුරු සිවුවරුන් ලෙස ත්‍රියා කරති; නොකා නොවී දනය උපයා තබා මිය යති. එබදු පුද්ගලයින් අජද්ධමාරිකයින් ලෙස බුදු දහමේ හඳුන්වා ඇත. අජද්ධමාරිකයා යනු අකාලයේ මිය යන්නා ය.

ඇතැම් අය තමාගේ අය සහ වැය හරියාකාර ව දුන කටයුතු කරති. තරාදියකින් බඩු කිරන්නෙකු තුලාව සම්බර ව පවත්වාගෙන යන්නාක් මෙන් තමාගේ අය වැය සම්බර ව පවත්වාගෙන යති. තම ආර්ථිකය නිවැයදි ව කළමනාකරණය කර ගැනීමට ඒ මගින් හැකියාව ලැබේ. මවුහු තුලාධාරික පුද්ගලයින් ලෙස හැදින්වෙති. සම්භ්විකතාවෙන් යුතු ව ත්‍රියා කරන්නේ මෙම තුලාධාරික පුද්ගලයන්ගෙනි.

ඛන පරිහරණයට අදාළ තවත් ඉගැන්වීමක් සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දැක්වේ. එමගින් ඛනය කොටස් භතරකට බෙදා පරිහරණය කිරීමට උපදෙස් ලබා දෙයි. ඒ අනුව,

$\frac{1}{4}$ පරිහෝජනයට

$\frac{2}{4}$ ආයෝජනයට (තමන් කරන කරමාන්තවල දියුණුවට යෙද්වීම)

$\frac{1}{4}$ ඉතිරි කිරීමට (තමන්ට විපතක් කරදරයක් ඇතිව් විට ලබා ගැනීමට)

මේ ආකාරයට ලොකු කඩා සැම අයෙකු ම පවත්නා වූ සීමිත සම්පත් අරපරිස්සමෙන් සැලසුම් සහගත ව පරිහරණය කිරීමට යොමු විය යුතු ය. එවිට පුද්ගලයාගේ ආර්ථික සංවර්ධනයත් සමාජයේ සංවර්ධනයත් සිදුවන්නේ ය.

සාරාංශය

හොතික ලෝකයේ පවත්නා සීමිත සම්පත් නිසි කළමනාකරණයකින් යුතු ව පරිහරණයට යොමුවීම මගින් අනාගතයේ සම්පත් හිගවීම නිසා ඇති වන අනේක විධ ගැටලුවලට විසඳුම් බොඳේ ඉගැන්වීම් තුළින් සපයා ගත හැකි ය. පෙන්ගලික ව පරිහරණය කරන දේ මෙන් ම පාසලේ දී සමාජයේ දී අප පරිහරණය කරන දේත් අරපරිස්සමින් යුතු ව පරිහරණයට යොමු විය යුතු ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. සම්පත් අරපිටිමැස්මෙන් තොර ව හාවිතයට ගැනීමෙන් ලැබෙන අනිවු විපාක දෙකක් ලියන්න.
2. සම්ප්‍රේක්තාව යනු කුමක් ද සි ඔබේ වචනයෙන් පැහැදිලි කරන්න.
3. සම්ප්‍රේක්තාවට පටහැනි වූ පරිභෝෂන ක්‍රම දෙක හඳුන්වන්න.

පැවරුම

පන්ති කාමරයේ දී පරිහරණය කරන දේ උපරිම ලෙස ප්‍රයෝගනයට ගැනීමට ඔබ කරන යෝජනා ලැයිස්තුවක් සකස් කොට විෂය හාර ගුරුතුමාට/තුමියට පෙන්වන්න.

ප්‍රහුණුවට

එශේක්න භෝගේ හැක්ක්ජේයා
ද්වීහි කමම් පයෝජයේ
වත්ත්ලංච නිධාපයා
ආපදාසු හවිස්සති.

දෙලො වැඩ සාදන පින් කිරියවත්

සිංහලේ දෙවන මහ කව ලෙස සැලකන්නේ කාචුගේරයයි. එය මහ කවී තොටගමුවේ සිරි රහල් හිමියන් විසින් කෝට්ටේ යුගයේ දී රවනා කළ අගනා කෘතියකි. බණක් හෙළ කවියෙන් ඇසීම උලකුබය දේවියගේ කැමැත්ත ය. උලකුබය දේවිය තම් සවන පැරකුම්බාවන්ගේ දියැණියේ ය. ඇය රහල් හිමියන්ගේ සොයුරියයි. ඇගේ ඇරුයුමෙන් කාචුගේරය කරවන ලදී. එය වනාහි බණ මගත් කවී මගත් දෙක ම රකිමින් ලියවුණ පළමු වන සිංහල කවයි. මෙයට වස්තු බේජය වූයේ ජාතක පොතේ එන සත්ත්‍යහත්ත ජාතකයයි. මහලු බමුණකු රුමත් තරුණීයක ආචාර කරගෙන හිමියා ගෙදරින් බැහැර කරවා සොර සැමියකු සමග විසු ආකාරය වටා මෙහි කතා වස්තුව සැකසී ඇත.

තොටගමුවේ ශ්‍රී රාජුල හිමිපාණන් විසින් රවනා කරන ලද කාචුගේරය කවී පොතක් මෙන් ම බණ පොතක් ද වේ. එහි දොලොස් පින් කිරියවතක් උගන්වා තිබේ. මෙම පාඨමෙහි මූලික අදහස එම දොලොස් පින් කිරියවත් පිළිබඳ ව අවබෝධයක් ලබා ගැනීමයි.

පුණා ක්‍රියා ත්‍රිවිධ පුණා ක්‍රියා ද, දස පුණා ක්‍රියා ද, දොලොස් පුණා ක්‍රියා ද යනුවෙන් ත්‍රිවිධ වේ. මෙහි පුණා ක්‍රියා නමින් හඳුන්වන්නේ කුමක් ද සි අඩු පලමුකොට තේරුම ගනිමු. පින් හෙවත් පුණා යනු දාන සීලාදී යහපත් ක්‍රියාවන් ය. ඒවා සසර යහපත පිණිස ය. ලොකික වූ ආයුෂ වර්ධනය, සැපය, බලය හා ප්‍රයාව ද පුණා ක්‍රියා හේතුවෙන් සසර උපනුපත් ජාතිවල මිනිසුනට ලැබෙන බව බුදු දහම උගන්වයි. එබැවින් සසර සැප කැමැත්තන් විසින් නැවත නැවතන් පින්කළ යුතු යැයි ද බුදු දහමේ උගන්වා තිබේ. එබදු පුණා ක්‍රියා වස්තු දහයකි.

1. දන් දීම
2. සිල් රකීම
3. භාවනා කිරීම
4. පින් දීම
5. පින් අනුමෝදන් වීම
6. වතාවත් කිරීම
7. වැඩිහිටියන්ට ගරු බුහුමන් කිරීම
8. ධරුම දේශනා කිරීම
9. ධරුම ගුවණය කිරීම
10. ගුද්ධාව හා අවබෝධය වැඩෙන ක්‍රියාවන්හි නිරත වීම

අපි දූන් කාචාගේබරයේ 9 වන සර්ගයේ එන දොලොස් පින් කිරියවත් මෙසේ භදුනා ගනිමු.

දන් සිල් බාව	නා
පින්දෙනු අනුමෝද	නා
බණසනු දේස	නා
පිදිය යුත්තන් පුදනු සම	නා

කරනු ද	වතාවත්
පින්කරු ගුණ	වැනීමත්
සරණ, සිහි	වීමත්
දෙළාස් පින් දැන කරව	යාපත් (40-41 කවි)

මේ කවි දෙකෙන් කියවෙන්නේ,

1. දත් දීම
2. සිල් රකිම
3. භාවනා කිරීම
4. පින් දීම
5. පින් අනුමෝදන් කිරීම
6. බණ කීම
7. බණ ඇසීම
8. පිදිය යුත්තන් පිදීම
9. වතාවත් කිරීම
10. පින් කරන අයගේ ගුණ වරණනා කිරීම
11. සරණ ගත වීම.
12. කළ කුසල් සිහි කිරීම යන පින්කම් දෙළාස ගැනයි.

දත් දීම යනු දස වැදැරුම් වස්තු පූජා කිරීම ය.

බත් පැන් වත්	යහන
මල් සුවද සහ	විලවුන
පහනට තෙල්	වීමන
මෙලෙස දත්වත් සමග	වාහන (42 කවිය)

බත්, පැන්, වස්තු ඇද පුවු මෙසාදිය, මල්, සුවද, විලෙළ්පන දවා, තෙල්, ආචාර්‍ය පහසුකම් හා වාහන පූජා කිරීම ආදි මේ දහය දාන වස්තු වේ. දානය යනු තමන් සන්තකයේ ඇති දේ පූජා බුද්ධියෙන් හෝ අනුග්‍රහ බුද්ධියෙන් පූජා කිරීමයි, පරිත්‍යාග කිරීමයි.

දත් දැන් දෙය	ඉදිරි
පල දෙයි නැණින් පෙර	දුරි
දුන් දත් එලොඛ	ඇරි
ඡවන් සිත මේ මෙකී රග	සරි (43 කවිය)

දැන් දුන් දෙයෙහි පල විජාක ඉදිරියේ දී ලැබෙන බවට සිත පෙරදුරි කර ගනිමින් මේ ආකාර වූ ප්‍රබල සිතින් යුතු ව දෙන ලද්ද ඒ දානමය කුසලය වේ.

කයින් තෙපුලෙන්	වන
පවිත්‍රත් යලි නපුරු	වන
පසක් වෙළඳාමේ	න
සකා වළකිනු සිලැයි	දැනගෙන (44 කවිය)

කයින් සිදුවන වැයදි ක්‍රියා තුනෙන් වැළකීම (සම්මා කම්මත්ත) වවනයෙන් සිදුවන වැයදි ක්‍රියා සතරින් වැළකීම (සම්මා වාචා) නොකළ යුතු වෙළඳාම් පසෙන් වැළකීම (සම්මා ආර්ථ) සිලය නම් වේ.

සිත කිළුව කර	නා
රාගාදි පවි මඩ	නා
සිතිවිලි බාව	නා
දෙකකි විද්‍යුත් සමත	විසිනා (45 කවිය)

සිත කිළුව කරවන රාගාදි පවි මඩින නොහොත් මරුදනය කරන සිතිවිලි භාවනා නම් වේ. ඒවා විද්‍යුත් භා සම්පූර්ණ වශයෙන් දෙකකි.

මෙයින් පරලොව	පත්
ලදෙසා එබදු	පේසත්
දෙනු නිසි අහර	වත්
දනෙහි අනුසස් වේ ය පින් පෙත්	(46 කවිය)

මෙලොවින් පරලොව ගිය ජේතා ආදි සත්ත්වයන් උදෙසා දෙනු ලබන නිසි ආහාර වස්තු දානයන්හි ආනිංස පිංපෙත් නම් වේ.

නො කැමැති මසුරු	දෙස්
දුරලා වෙමින් සිත	තොස්
අනුන් දුන් පින්	රස්
ගැනුම් අනුමෝදනය සොඳ ලෙස්	(47 කවිය)

තොකුමැතිකම් මසුරුකම් ඉවත් කර සිත සතුටින් යුතු ව අනුන් විසින් දෙනු ලබන පින් රස තොදින් ගැනීම අනුමෝදනයයි.

තො හැග පුද ලබ	යස
හිත අදහසින් මුති	බස
අන් හට මොක්	පිණීස
කියනු දේසනි මහත්	අනුසස

(48 කවිය)

පුජාවක් හෝ කිර්තියක් ලැබේමේ අදහසින් තොර ව මෝක්ෂය සඳහා ම මුතිදු දෙසුම් අනුන් හට දේශනා කිරීම මහත් ආතිතිය දායක දේශනා කුසලයයි.

මම බණ ම ඇසී	කල
ඇතැයි සිතමින් පින්	පල
එකග ව මුති	තෙපල
අසනු බණසන කුසල	මනකල

(49 කවිය)

මේ බණ පමණක් ඇසීමෙන් ව්‍යව ද ලබන පින් මහත් එලයයි සිතා බුද්ධිරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ග්‍රුවණය කිරීම බණ ඇසීමේ කුසලයයි.

ගුණයෙන් පසු	තොබට
මුතිවර කුල දෙවුන්	හට
වැදුම් ඇෂ නිසි	කොට
කරනු පුද වේ මනා	දෙලොවට

(50 කවිය)

ගුණවත්කමීන් යුතු යතිවරුන්ට සහ කුල පරම්පරාවේ වැඩිහිටි අයට වැදුම් ආදිය නිසියාකාර ව කිරීම දෙලොවට ම තොද වූ අපවායනය කුසලය වේ.

පින් කිරියෙහි	තොහොත්
ගිලන් ගුණවත් හට	වත්
කරනු මෙහෙ	යහපත්
වතාවත් නම් වෙති	තෙපලත්

(51 කවිය)

පුණු ත්‍රියාවන්හිදිත්, ගිලන් ගුණවත් අය හටත් යහපත් මෙහෙවර කිරීම වතාවත් බව පැවසේ.

සතහට පින්	කරන
සතුටු වීරිය	වඩවන
මවුන් ගුණ	පවසන
කලට පැසසුම් කුසලි	දස වන

(52 කවිය)

පින් කරන සත්තනයාගේ සතුට හා විරියය වැඩි කරවන, මවුන්ගේ ගුණ පවසා ප්‍රශ්නයා කිරීම දස වන කුසලයයි.

පහවු කෙලෙස්	රණ
ලොටු, දුරු නැණ කළුණු	ගුණ
සලකා කැර	සරණ
ගැනුම් මේ සරණ කුසලි රජ	මෙන

(53 කවිය)

ලෝකයට ගුරු වූ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රහිණ කළ කෙලෙස් ඇති බව ද, කරුණා ගුණය හා යුතුනය ද සලකා බුදුසරණ යාම, රාජ්‍යයක් හෝ රජු හෝ සමාන සරණ කුසල නම් වේ.

දන් සිල් අරු	කුසල්
අනුසස් විසින් හැම	කල්
සදහන් වනු	විමල්
සිතින් සිහිහම් කුසලි	මනකල්

(54 කවිය)

දාන සිලාදි ත්‍රියාවන්හි ආනිංස හැමවිට ම පිරිසිදු සිතින් සිහි කිරීම අනුස්සති කුසලය වන්නේ ය.

කළ මේ පින්	දොලාස
අත් පත් සිත් රුවන්	මෙස
පැතු යම්	අදහස
ලෙසට සගමොක් යනු සැබෑ	බස

(55 කවිය)

මෙම පින්කම් නොහොත් පුණු කරම දොලාස කිරීමෙන් වින්තා මාණිකාකක් ලැබුණ ලෙස පැතු අදහස් අනුව දෙලොවට ම හා නිවනට යන්නේ යයි කිම සත්‍ය වචනයකි.

සාරාංශය

පුණුස ක්‍රියා පිළිබඳ සඳහන් කිරීමේ දී ත්‍රිවිධ පුණුස ක්‍රියා, දස පුණුස ක්‍රියා සහ දොලොස් පුණුස ක්‍රියා යනුවෙන් ආකාර කිහිපයකට දක්වා ඇත. ජ්‍යෙෂ්ඨ පරමෝශ්චර තොටගමුවේ ශ්‍රී රාජුල මාහිම්පාණන් වහන්සේ විසින් උලකුඩා දේවියගේ ඉල්ලීම පරිදි රවනා කරන ලද කාව්‍යගේ බරයේ නව වන සර්ගයේ මේ දොලොස් පින් කිරියවත් ගැන සඳහන් වේ. මේ පින් කිරියවත් අනුගමනය කිරීමෙන් ස්වර්ග මෝක්ෂ ප්‍රතිලාභය ලබා ගත හැකි බව අවබෝධ කර ගත හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. කාව්‍යගේ බරයේ සඳහන් දොලොස් පින් කිරියවත් පිළිවෙළින් තම් කරන්න.
2. මෙහි සඳහන් දාන වස්තු දහය පිළිවෙළින් ලියන්න.
3. පාසලේ වෙසක් උත්සවය මුල් කරගෙන මේ දොලොස් පින් කිරියවත් අතරින් සිදු කළ හැකි පුණුස ක්‍රියා පිළිබඳ පත්‍රිකාවක් සකසන්න.

ප්‍රහැණුවට

වැනුවා නම් බුදු ගුණ
තැනුවා නම් තම සිත
දෙනුවා නම් දන් පිත්
දිනුවා නම් පරලොව

වැනුවා ම ය
තැනුවා ම ය
දෙනුවා ම ය
දිනුවා ම ය

දැනුම සඳහා

1. සමනා	- හික්ෂ්න් වහන්සේලා
2. වතාවත්	- අවශ්‍ය සේවා සැපයීම
3. දන්වත්	- දන් පිණිස දෙන දෑ
4. යහන	- ආද පුටු මේස ආදිය
5. ලොබ ඇරි	- ලෝහය හැර
6. පසක් වෙළඳාමෙන	- තොකළ යුතු වෙළඳාම් පහ
7. පේසත්	- පේත ලෝකයෙහි ඉපදුණු අය
8. මුනි තෙපල	- බුද්ධ ධර්මය
9. කුල දෙවුන්	- පරම්පරාවේ වැඩිහිටි අය
10. කුසලී	- කුසලයකි
11. විමල්	- පිරිසිදු
12. සගමොක්	- දිවා මානුෂීක සම්පත් හා තිවන
13. සිත් රුවන	- සිතු පැතු සම්පත් දෙන මැණික
14. සැබැඳ බස	- සත්‍ය ම වවන